

არსენალი

№11 (132). 27 მაისი - 9 ივნისი, 2011 წ. საგზაო-ინფორმაციო ჟურნალი. ფასი 1,5 ლარი.

საქართველოსკენ
გამოშვებულ რუსულ
რაკეტას პენტაგონი
20 ნოემბერს აღმოაჩინა

„დიდგორი“ —
ახალი ქართული
ჯავახიანი
პე-პეტი

1425
2011

„არსენალი“
რუსულ
ნაღვეთ

პანიბალის
გალაქკა
სილოვით რომის
იპერიუზა

ამერიკის
ზენაიღველო
სუპერბენტი
კრემლი

ქართული
საგზაო-
ქრისტიანული
იდეოლოგია

51

ღალსგანელთა
„გყის საქმე“
საქართველოს
საზღვრებთან

24

გერმანული
Leopard 2-ის
ახალი მოდელი

30

მოგაპლის
უვეულგზრებები —
ბრძოლა სისწრაფისთვის

39

საბჭოთა
ყუბგარ-
საგყორხნის
აპერიკული
სისოხხლა

54

გუპაჯირები
აფხაზეთის
ოქვი

14

სარჩევი

- 4** სახანძრო სიხსნელები **კალენდოსკოპი**
- 7** „ლიდგორი“ – ახალი ქართული ჯავშანმანქანის ავ-ქარგი **ქართული შუიარალაბა**
- 13** „არსენალი“ რუსულ ალაფში **რას არ გავიგებ**
- 14** კავკასიული მუაჟირები აფხაზთის მთში **ოჩის გავიგებინი**
- 16** კავკასიური მოვლენების მიმონილა... **რავიონი**
- 18** საპართელოსსავე გომოშვებულ რუსულ რაჟაგას **კოსმონი**
- 20** ავერიონის სიღვებოლ აგანეი ქრებოლი **საუხსავსახურების არქივებიანი**
- 24** „გვის სემო“ – ღაღასხნერი გავრორისხული **გავრორისხული ორგანიზაციანი**
- 30** გერმანული ჯავშანგემინია **განგომუნებელი ქვეყნები**
- 35** კანადის საემღანოშვებების კალევი CANSOFCOM **საემღანოშვებები**
- 39** შვედოშვრენები - პერსავეჭივები და მოშაველი **ინოვაციური გემოლოშიანი**
- 44** ანიგალი **100 ღილი მხარტომთავერი**
- 47** 8 ავერისგონ ღაგაღებულნი **სახანძრო რომანი**
- 51** ქართული სახანძრო-ქრისტიანული იღვოლოშიანი **ქართული ომების ინგორიიანი**
- 54** საგომთა ყუგავრსაგომონის გომორღ ღაგაღება ავერიანი **„არსენალის“ იარაღის გიღაზიანი**

რედაქციის სვეტი

საქართველოში მორიგი დამაბულობის პერიოდი დაიწყო. დარსებობს დიღან „არსენალი“, ცდილობს არ ჩავერის პოლიტიკურ ციებ-ცხელგებაში და მგარად შეინარჩუნოს თავისი მიმართულევა — სამხედრო მოელენების ანალიზი. ხელისუფლებისა და ოპოზიციის დამირისპირება არ შედის ასეთი ანალიზის არეალში, თუმცა მაინც არსებობს სპეშიროება, რომ დამაბულობამ არმაშვიც გაღაინაცვლოს. თუკი სიტუაციი უფრო გამწვება, ორევე მხარე შეეცლება არმა თავის მხარეზე გომოიფნოს, მგარამ არაუფროთ არ იქნება გამართლებული შეიარაღებული ძალების პირადი შემადგენლების ჩარევა შიდაპოლიტიკურ დამირისპირებაში. არმა უნდა დარჩეს ზეგართიულ სახელმწიფო ინსტიტუტად, რომლის მოავარი ამოცანაა საქართველოს ტერიტორიაზე რუსეთის სოკუკაციო ვარების შესაძლო სამხედრო აგრესიის განახლების შესერება.

ირაკლი ალღავილი
თვეურ ჩარსნიძე

შურაღღება!
გამოიშვრემ „არსენალი“
და მიიღეთ შინ,
ორ კვირაში მრთხებ!
ტელ: 38-26-74; 38-26-73

რედაქციის ღავშირსაგად
განსაღვების გაღაგმჭღვს
აბრკაღულიანი

გაღაგმჭღვლიანი ღანსაგმჭღვად
23.05.2011

გავშით „კვირის კალიტრის“
ღავაგტეგა ©
რედაქციის მიხსავართიანი:
თბილისი, იოსებგინის ქ. N49
ტელ: 38-83-07 (121)

სარემკლავო გავშირფიღება:
ტელ: 37-78-07; 38-78-70
email: arsenal@kvirispalitra.com
შურაღღალი გავიღის
ორ კვირაში მრთხებ
პარასკეპს

გარეკანეჭა — ღილი გრიგანეთის
აბოშერი წყალქვევა ნავი HMS VANGUARD-ი

ურანგი სავსრაველი სასახურეო დასახლების ნაპროექტის იმპორტი

სპეცრაზმელები ძალიან დააღონა ხელითა და ფეხითა გააღვივებდნენ, რომ სამსახურში ყოფნის დროს ალკოჰოლის მიღება აიკრძალოს.

აქამდე პოლიციურ სპეცდანიაციის მოსამსახურეებს სადილზე თითო ჭიქა ლუღისა თუ ღვინის მიირთმევა არ ეკრძალებოდათ. ვეღლაფერი კი მას შემდეგ შეიცვალა, რაც 2010 წლის მიწურულს პრესაში სპეცრაზმელთა მამხილებელი ფოტოსურათები გამოშვებულა — ისინი ფოტოკორესპონდენტებმა მაშინ დააფიქსირეს, როცა ლუღის კათხით ზელში სტუდენტთა მიტინგზე წესრიგის დაცვას ცდილობდნენ.

მოლხენის მოვარულ ფრანგ სპეცრაზმელთა ერთადერთი ნუკეში ახლა პოლიციური პროფკავშირია, რომელიც შინაგან საქმეთა სამინისტროს მადალნიჩოსანთა დარწმუნებას ცდილობს, რომ ალკოჰოლის აკრძალვა აუცილებელი არაა. თავის მხრივ, სპეცრაზმელები უფრო ფრთხილი იქნებიან და სახალხო აღარ გადაკრევენ.

ნიკრელი გალისიკური რაიონის შეხვედრის დაჩქარება

ცნობილი გერმანელი და შუამდგომელი ამერიკელი რეჟისორებზე ვერნერ ფონ ბრაუნი ისტორიაში პირველი ბალისტიკური რაკეტა „ფაუ-2“-ის „მამად“ შეიქმნა, მაგრამ ახალი ცნობით, მის შემქნაში მონაწილეობა საერთოდ არ მიუძღვია. ეს ვერსია ეკუთვნის ისტორიკოს უტა მენზეს, რომელმაც კონტრპუნქტებს, საიდანაც ირკვევა, რომ ვერნერ ფონ ბრაუნი წარუმატებელ გამოცდათა სერიის შემდეგ „ფაუ-2“-ის პროექტს ადრეულ ეტაპზევე ჩამოშორდა.

ისტორიკოსის აღმოჩენას მომავალ სიმპოზიუმზე განიხილვენ. თუ ახალი ცნობები დამაჯერებლად ჩაითვლება, მაშინ შესაძლოა რაკეტმშენებლობის ისტორია შე-

იცვალის და მასში ვერნერ ფონ ბრაუნის როლი გადასაფხებელი გახვდეს.

1942 წელს „ფაუ-2“ გამოცდად და პირველი წარმატებული გამოცდა იმავ წლის 3 ოქტომბერს შედგა, ხოლო რაკეტის საბრძოლო დანიშნულებით გამოყენება კი 1944 წლის სექტემბრიდან დაიწყო. ომის დასრულებამდე გერმანელებმა სულ 3200 ასეთი რაკეტა გამოიყენეს, საიდანაც ლინდენის 1358, ანტეტერაქტის 1610 და პაროსის 22 „ფაუ-2“ ესროლეს.

რაც შეეხება ვერნერ ფონ ბრაუნს, ის სხვა გერმანელ მეცნიერებთან ერთად, 1945 წლის 2 მაისს ამერიკელებს ჩაჰპარდა. აშშ-ში ბრაუნმა ქვეყნის კოსმოსურ პროგრამას დაუღლი საფუძველი და კოსმოსური ფრენების ცენტრის NASA-ს დირექტორიც გახდა.

ყოფილა ზილოვა ფრენის ნოსტალგია რეაქტიული ფრთხილი მოიკლა

ყოფილა შევიცარიელმა სამხედრო მფრინველმა ფრენის ნოსტალგია სხვა რომ ვერაფრით მოიკლა, იმდენი გააკეთა, რომ ამოიზონა შტატში, დიდ კანონის თვითნაკეთი რეაქტიული ფრთხილი გადაუფრინა.

როსი 2400 მეტრის სიმაღლეზე შეუკუმფრენიდან გაიმოქცა და ფრენა ფრთხილი განაგრძო, შემდეგ პარაშუტი გახსნა და მიწაზე მშვიდობიანად დაეშვა.

შევიცარიელის ფრენის ხანგრძლივობამ 9 წუთს გასტანა.

არადა, ექსპერიმენტამდე შევიცარიელი მფრინველი ბიუროკრატიულ დაბრკოლებათა წინაშე აღმოჩნდა. აშშ-ის ავიაციის ფედერალურ სამმართველოში როსის უცნაური განზრახვის შესახებ პრესიდან შეიტყვეს და უმაღლესი თვითნაკეთი საფრენი აპარატის უსაფრთხოებაზე შემოწმება მოითხოვეს. საბოლოოდ როსის ფრენის ნება მანც დართეს.

ზეპორაჟგური უილოგო პაერუი „ჩეოეილეე“

უილოტოების მწარმოებელმა ბრიტანულ-იტალიურმა კომპანია SELEX Galileo-მ იტალიური კომპანია UTRI-ს კომპაქტური უილოლო საფრენი აპარატის ტექნოლოგიები შეიძინა, რათა საკუთარი ტაქტიკური დანიშნულების აპარატების დაბაზონი ზეკომპაქტური ორ კოლოგრამულ წონის აპარატებით გააფართოოს.

UTRI-ს ტექნოლოგიათა წყალობით, SELEX Galileo ბაზარზე წარმოადგენს ახალ ტაქტიკურ უილოლო აპარატ Asio-ს, რომელსაც ვერტიკალური აფრენა და ობიექტებზე დაკვირვება პაერში უბრაოდან მდგომარეობაში მყოფს შეუძლია.

სამხელროებს მონაზგეულებე ვიკეე ეიკეილანე პეეიკეეი ჩეეიკოხე

ვირი სახელად სმოუეი, რომელიც ერაყში მყოფ ამერიკელ საზღვაო ქვეითებს ერთგულად მსახურებოდა, აშშ-ში გადაიყვანეს. ერაყის საომარ მოქმედებებში გამძროთობილი სახელარი ამერიკიდან ნებრასკის შტატში, ომის ვეტერანთა დახმარების ცენტრში „დასაქმლება“ და იქ გაცილებით უსაფრთხო მისიას შეასრულებს — სმოუეი ე.წ. პეტორეპიის კურსში ჩაერთობება. პეტორეპია მკურნალობის ერთგარი მეთოდაა, რომელიც აუადმიყოფის ფაუნასთან ურთობობას გულისხმობს.

ამერიკელი ჯარისკაცებისა და სმოუეის მგობობა წლებს ითვლის. სახელარი 2008 წელს ბაღდადის სიახლოეებს, „ალ ტაკადუმის“ სამხედრო ბაზაზე „უნებარეოდ“ შეპტრა და მას შედგე სახედროდ

სამსახურს თავი ვეღარც დააღწია. ერთხანს ვირი ჯარისკაცებისთვის სიგარეტს ეხიდებოდა და, ალბათ, ამიტომაც სახელად სმოუეი (smoke — ინგ. ბოლი) შერჩა.

2009 წელს ვირის მუპატრონე საზღვაო ქვეითები სამშობლოში დაბრუნდნენ, ხოლო სმოუეი ერაყში დარჩა. მასზე ზრუნეა ადგილობრუმე შეიხმა ითავა, მაგრამ ამერიკელ პოლკოენიკს ჯონ ფოლსონს გულმა ვერ მოეოთმინა და ვირის აშშ-ში წაყვანა განიზრახა.

საბოლოოდ ფოლსონმა მიზანს მიაღწია — ამერიკაში გამგზავრებამდე ცხუფელს აუცილებელი ვეტერინარული ტესტები ჩაუტარდა და საჭირო საბუთებიც მომზადდა. ერაყიდან ამერიკაში ვირის ტრანსპორტირება 47 ათასი დოლარი დაჯდა და 37 დღე გაგრძელდა.

გეგუეეეა მონი გეეეეეეე სჭიკლეეეე

აშშ-ის არმიაში ბრძოლის ველზე „დამიანური ფაქტორის“ გუფენის შემციბრებაზე სულ უფრო მეტად ზრუნევენ.

ახალი არჯისთვისაა, რომ ცეცხლის ზახზე პირველად მონაზგეულოდ მებრძოლებს მანამდე გაგონარი აფეთქებების გრუხუნისა და სროლისა თუ ძრავების გრუხუნისგან მიღებული შოკით თავგზა ენგვეთ. ამ დროს ციფი გონებით მოქმედება არცთუ იოლია, არადა, ომი შეცდომებს არავის პატობს.

„ომის ხმაისთან“ შესაგუებლად ამერიკელები ამიერიდან გამოიყენებენ სიმულატორს, რომელიც ტექნოკომუნიკაციების სფეროში მოდგევე პროფესიონაბს სტივენ გრანდმა სპეციალურად ჯარისკაცებისთვის გამოიგონა. სისტემა თანამედროეე ომისთვის დამახასიათებელ ხმებს გამოსცემს, რაც ახალბედებს პირველი ბრძოლის სტრესის გადატანას უსაფრთხო პირობებში, პოლიგონზე შეადგებინებს.

ხმის ბგერის საიმითაციო სისტემა 64 დინამიკისგან შედგება და ბრძოლის ველის სამგანზომილებიან ხმოვან ფონს ქმნის. სისტემა სპეციალური პროგრამით ცალკეულ საბრძოლო საშუალებათა, ფტომატების ჯერიან ან ტანკების ძრავების გრუხუნის ხმოვან იმიტაციას ახდენს. ასევე შესაძლებელია ავიაციისა და არტლერიის მონაწილეობით მიმდინარე ფართომასშტაბიანი საბრძოლო მოქმედებებისთვის დამახასიათებელი ხმაურის სრულფასოვანი გამოორება.

აღსანიშნავია, რომ სიმულაცია, რომელსაც სტივენ გრანტის სისტემა ქმნის, ნამდვილი ბრძოლის ხმაურისგან მაინც განსხვავდება — ბგერის სიმძლავრე გაცილებით ნაკლებია, ვიდრე ნამდვილ ბრძოლის ველზე. თუმცა, სისტემის ფეფექტი მაინც იმდენად დიდია, რომ მისი მომხმენის შემდეგ ადამიანს 2 საათი ადარაფერი ესმის.

iRobot-ის გაენაღველი აღაიანოს სოსოსლან მოუფროსილავიან

კორპორაცია iRobot-მა, რომელიც სამხედრო დანიშნულების რობოტების წარმოების ლიდერია, აშშ-ის არმიისგან 7,6 მლნ დოლარის შეკვეთა მიიღო. შეკვეთა 50 მცირე უპილოტო სახმელეთო მანქანისა (SUGV 310) და მისი სათადარიგო ნაწილების მიწოდებას ითვალისწინებს.

SUGV 310 ხიციოც ზღისათვის საშუალო პირობებში მუშაობაზე გათვლილი და ძირითადი დანიშნულება განაღმეოთი ოპერაციების შესრულებაა.

რობოტიზებული სისტემა სულ 14 კგ-ს იწონის და მობილურ ოპერაციებში მონაწილე ქვეითთათვის იდეალური საშუალებაა.

უკავალი ბანკას იწვანითოლი სენსორავოსთვის უეაქრაველს სღიან

ისრავლის კომპანია Eltics-ი ინოვაციურ ინფრარაითულ შენაღ�დ საშუალება Black Fox-ს ცდის, რომელსაც სატრანსპორტო საშუალებების დამაღვა ვეულაზე თანამედროვე და ფართოდ გამოყენებული ინფრარაითელი სენსორებისგან შექმლება. ბოლო ცდებისას აქტიური შენაღ�ტის პანელი ავტომატილ Land Rover Defender-ზე დამონტაჟეს და ამის შედეგად მისი სიგნატურა მთლიანად უხილავი გახდა.

სისტემა Black Fox-ი ინფრარაითულ დიაპაზონში შენაღ�ტის ახერხებს კამერების წვალოზით, რომელიც სატრანსპორტო საშუალების ირვლე გარემოს აფიქსირებს და აქტიურ სითბურ პანელზე „აღბეჭდავს“. შედეგად, შენაღ�ტული ობიექტის სითბური გამოსხეება სრულიად ქრება და მის ნაცვლად გარემოს ანარეკლი ექნება.

სისტემა Black Fox-ის ბოლო ვარიანტი რამდენიმე ათეული კვადრატული მეტრი ფართობის შესანიღბი პანელების მუშაობას განაპირობებს, რაც საკმარისია დიდი სატრანსპორტო საშუალებების, მათ შორის, ტანკის ყოელი მზრიდან „გაუწინარებისთვის“.

„დიდგორი“ – ახალი ქართული ჯავშანგანაჰანის ავ-კარგი

ქართული ჯავშანგანაჰანის ნახვით გახარებულნი ეიფორიიდან გაყოლიან – „დიდგორის“ გამოცდა და დახვეწა ჯერ კიდევ წინ არის

საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის მე-20 წლისთავზე ის პატრონები, რომლებსაც ძლიერი ქართული არმიის შექმნის იმედი არ დაუკარგავთ, დიდი სიხარულით შეხვდნენ ახალი ქართული ჯავშანგანაჰანა „დიდგორის“ გამოჩენას.

ქართული სამხედრო-სამრეწველო კომპლექსის (რა მდგომარეობაშიც უნდა იყოს) მიერ თითქმის თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი ჯავშანგანაჰანის აწეობა ნამდვილად მისასალმებელი საქმეა.

მართალია, „დიდგორის“ შესაქმნელად ავტომანქანების შეტენა („ფორდის“ პიკაპების), ისევე როგორც ჯავშნის, ჯავშანმინების, კომპოზიციური მასალებისა და შეიარაღების, საზღვარგარეთის სხვადასხვა ქვეყანაში გზხდა საჭირო, მაგრამ მათი დამუშავება, დისხანისა და პროექტის შექმნა და ბოლოს აწეობა საქართველოში მოხდა, რაც უცილობლად წინ გადადგმული ნაბიჯია, თუნდაც გამოცდილების მიღების მიზნით „დიდგორმა“ რომც ვერ გაამართლოს.

„არსენალი“ სხვაზე ნაკლებად როდი მიესალმება „დიდგორის“ დაბადებას, მაგრამ თუდაცვის სამინისტროს დღევანდელი ზღვრულდებანულობის მკვეთრად უარყოფითი დამოკიდებულების

გამოჩენ მძიმართ (რაც პირველ რიგში სუბიექტური მიზნებითაა გამოჩვეული), ბუნებრივია, „დიდგორს“ სათოფეზეც არაფერს გაგვაკარებდა.

„არსენალისთვის“ „დიდგორის“ შექმნაზე, ისევე როგორც მის წინამორბედებზე, გასულ წელს დაწვებულ სამუშაოებზე ბევრი რამ იყო ცნობილი, მაგრამ საიდუმლოების დაცვის მიზნით (ისე, ინფორმაციისთვის: „არსენალი“ დამოუკიდებელი ყურნალია და საიდუმლოების დაცვის დოკუმენტზე ხელი, ბუნებრივია, არა აქვს მძიწერილი), თავი შევიკავეთ ამ თემის გაშუქებისგან.

როგორც მოსალიდნელი იყო, „დიდგორის“ ექსკლუზიური გაშუქება თავდაცვის სამინისტრომ ტელეკომპანია „რუსთვი 2“-ს მიანდო.

ამიტომაც „არსენალი“ იძულებულია სტატიაში გამოიყენოს ამ ტელეკომპანიის ტელესიუექტიდან ამოღებული ფოტოსურათები.

„დიდგორის“ შიშხნა

მას შემდეგ, რაც ქართულ მიწაზე 20-21 წლის წინ პირველი ტყევა გავარდა, საქართველოში ჯავშანგანაჰანების აწეობა არაერთხელ სცადეს. შექმნილი ნიშუქები

„დევა-1“-ი კრწანისის პოლიგონზე

ძირითადად კუსტარული იყო — „უახის“ ტიპის ვიპზე ან სატვირთო ავტომობილზე „ალახნის“ რაკეტების გასაშვებ დანადგარს ამონტაჟებდნენ, მანქანის კაბინაზე კი ფოლადის ფილებს ადულებდნენ. 1991 წლის თბილისის ომში რუსთაველის პროსპექტზე ოპოზიცია სწორედ ასეთ „ჯავშანმანქანას“ იყენებდა, ხოლო მძლიობის და მის გვერდით მჯდომის სკაშიბი ფოლადის დიდი ფოლით იყო გადაღობილი, რათა გაშვებული რაკეტების ძრავებიდან გამოტყორცნულ რეაქტიულ ჭეულს არ დაეჭვა წინა მხარე.

ამას მოჰყვა „დევა-1“ და „დევა-2“ — შეიარაღებული ავტომობილები, რომლებიც დღეით თვეზადის მინისტრობის დროს (ამ ათიოდე წლის წინ) პანკისის ხეობის ახლოს გამართულ სამხედრო სერთინებში გამოჩნდნენ პირველად.

„დევა-1“ ვეღღგანმაგულ „ნიოზუ“ აწეობილი „ბაგი“ გახლდათ, რომელიც შეიარაღების გარეშე მხოლოდ 1,1 ტ-ს იწონიდა. მანქანაზე დაყენებული იყო ორი 7,62 მმ კალიბრის PKM ტიპის ტყვიამფრეკვეი და ერთი 30 მმ-იანი ავტომატური ვუმბარსატყორციანი AFG-17. მისი კონსტრუქტორი დღეით ხოსიტაშვილი არ გამოირჩეხვდა მასზე მართავდი ტრანსაწინააღმდეგო სარაკეტო კომპლექსის დაყენებასაც.

„დევა-2“ GA3-66 ტიპის მაღალი გამავლობის სატვირთო ავტომობილის ბაზაზე შეიქმნა და ჰქონდა შუაჯავშნის ელემენტებიც, რომლებიც ნაწილობრივ იცავდნენ ეკიპაჟს. მანქანის შეიარაღებაში იყო რამდენიმე ტყვიამფრეკვეი (მათ შორის — მსხვილკალიბრიანიც) და ავტომატური ვუმბარსატყორციანი.

არც „დევა-1“-ისა და არც „დევა-2“-

ის სერიული წარმოება არ დაწყებულა დაუფინანსებლობისა და დაუინტერესებლობის გამო.

2010 წლის მეორე ნახევარში თავდაცვის სამინისტროს ხელმძღვანელობის ინიციატივით სამხედრო სამეცნიერო-ტექნიკური ცენტრის „დელტას“ შესაძლებლობებითა და მასში ბოლო დროს გაუერთიანებული თბილისის საავიაციო და სატანკო ქარხნების პოტენციალის გამოყენებით დაიწყო ქართული ჯავშანმანქანების აწეობა.

ზემოხსენებული მიზეზების გამო ბევრი საინტერესო დეტალის აღწერისგან თავს შეეიკავებთ (თუცა, იმედია, მოგა დრო, ეს ისტორიული ფაქტები მკითხველისთვისაც ცნობილი გახდება), მაგრამ ერთს ვიტყვით პირველი ქართული ჯავშანმანქანების მოდელები სამხიდიანი ჩინური სატვირთო ავტომობილების მარაზე აიწყო.

„დევა-2“-ი პანკისის ხეობასთან

შემდეგ კი დაიწყო ჯავშანმანქანის ორი მოდელის შექმნა ამერიკული „ფორდის“ ჰიკაპის მარაზე.

საერაულოდ, „დედაგორის“ კონსტრუქტორებმა გაითვალისწინეს ქართული არმიის შეიარაღებაში უკვე არსებული ჯავშანმანქანების „კობრასა“ და „ეულფას“, ასევე შეჯავშნული ავტომობილის „ჰამერის“ და ჯავშანტრანსპორტიორ „უკდევის“ კონსტრუქციული თავისებურებები.

ჩვენ არ გამოვირიცხავთ, რომ ქართული ჯავშანმანქანის აწეობა შემდეგმა გარემოებაზე დააქარა: ობიექტური თუ სუბიექტური მიზეზების გამო საქართველოზე სამხედრო დანიშნულების პროდუქციის მიყიდვაზე საზღვარგარეთის რავი ქვეყნები (მათ შორის — ისრაელი და შეიძლება, თურქეთიც) თავს იკავებენ.

კონსტრუქციული გადაწყვეტილებით „დედაგორი“ ვეღღაზე ახლოს ორეკულ „კობრასთანა“ — მასავით ორი გვერდით (თანაც მძლიობის უკან) და ერთიც უკანა კარი აქვს, ხოლო ჭერში ტურელია დანიშნავებული. „კობრას“ საბრძოლო ნაილობისას ცხიხვალის ქუჩებში უკანა კარები ძალიან გამოადგინო ეკიპაჟებს — სწორედ უკანა კარის წყალობით, რომელიც წინ მყოფი მოწინააღმდეგის ცეცხლში არ ხეღებოდა, არავითარ დაჭრილი გაიყენებს სამშეიღობოს.

„დედაგორის“ წინა საქარე მინაც ორი ნაწილისგან შედგება, ისევე როგორც „კობრისა“, განსხვავებით გრავული „ეულფისგან“, რომელსაც ერთიანი ჯავშნაინი საქარე მინა აქვს.

საეციალოდ შედარებითი გამოცდის გარეშე მწელია ამის მტკიცება, მაგრამ განცალკევებული ორი შე-

ქართული არმიის შეჯავშნული ავტომობილი HMMWV 1152-ი

ჯავშნული საქარე მინა წესით უფრო მდგრადი უნდა იყოს ტყვიების მოხვედრისას, ვიდრე ერთი მილიანი.

აიწყო „დიდგორის“ ორი ვარიანტი. „რუსთავი 2“-ის ვიდეოკადრების მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ პირველი, შედარებით მოკლე ჯავშანკორპუსით გათვალისწინებულია ეკიპაჟის სამი წევრისა (მძღოლი, მეთაური და მსროლელი) და ითბი მედეხანტის გადასაყვანად.

გრძელ ვარიანტში ეკიპაჟის სამი წევრი და 6 მედეხანტე თავსდება.

მოდელები ასევე განსხვავდებიან მცირე კონსტრუქციული თავისებურებებით. მაგალითად, „დიდგორის“ ერთ მოდელს შეჯავშნული კაპოტი დადებით კუთხით აქვს დახრილი (როგორც „კობრას“) და ჯავშანმინები გვერდითა კარებზეც აქვს. მისი სათადარიგო ბორბალი მარჯვენა მხარეს, კარების წინაა დამაგრებული. ასევე განსხვავებულია შექვარების მონტაჟის ადგილები — ამ მოდელის ფარები ჯავშანკოლოთებში ქვემოთ აქვს განთავსებული, ხოლო მიხვევის მანქანებზე კი ზემოთ.

მეორე მოდელი უფრო ჰგავს თურქულ „კობრას“ მასაჟით წაჭედებული კაპოტით, თუმცა შეჯავშნული რადიატორის ცხარის უარყოფითი დახრის ეფექტს აქვს. სათადარიგო ბორბალი მარცხნივ, კარების წინაა დამაგრებული, ხოლო კარებზე არა აქვს ჯავშანმინა.

მოდელებს კომპურებზე სხვადასხვა შეიარაღება ჰქონდათ ერთს — ექვსსაფეხიანი, სწრაფმსროლელი 7,62 მმ კალიბრისა MiniGun-ი, ხოლო მეორეს კი 12,7 მმ-ის მსხვილკალიბრისა YTC-ი. თუმცა ეს განსხვავება ნაკლებად მნიშვნელოვანია. რადგან იარაღის სახეობების ცვლილება დიდ პრობლემას არ უნდა წარმოადგენდეს.

თურქული ჯავშანმანქანა Cobra 6,2 ტ-ს იწონის, მისი სიგრძე 5,2 მ, სიგანე 2,2 მ, ხოლო სიმაღლე კი 2,1 მ-ია

თურქული ჯავშანტრანსპორტიორის Ejder-ის მასა 18 ტ-მდე აღის, მისი სიგრძე 7 მ, სიგანე 2,7 მ, ხოლო სიმაღლე კი 2,4 მ-ია.

„დიდგორის“ შეჯავშნა

ვეელაზე მეტად თვდაცვის სამინისტრო „დიდგორის“ შეჯავშნას ასაიდუმლოებს. ამიტომაც მსჯელობისთვის მართო იმ ვიდეოკადრებს გამოიყენებთ, რომელიც „რუსთავი 2“-ით გადაიკა.

უკანა გაღებულ კარებში კარგად შესამჩნევია მისი სისქე, რაც ბაღებს აზრს, რომ „დიდგორის“ შეჯავშნა მართო ფოლადისა არ არის.

საერაულო, „დიდგორის“ ჯავშანმდგრადობის გასამოწმებლად გამოყენებულია სხვა საშუალებაც, შეიძლება რაიმე კომპოზიციური მასალა და კველარი. ეს შეითვის თანამედროვე ჯავშანმანქანებში ზშირად გამოიყენება და ახლა დიდი საიდუმლოება აღარავისთვის არის.

ებრაული ჯავშანმანქანა Wolf-ის ვიკაბი 2 კაცისგან, დესანტი კი 8 მებრძოლის-გან შედგება. მანქანას სიგრძე 5,7 მ, სიგანე 2,4, ხოლო სიმაღლე კი 2,35 მ-ია, მასა 8 ტონა-ს აღწევს, სადღანაც სასარგებლო დატვირთვა 1,5 ტ-ს შეადგენს

კომბინირებული შეჯავშნით ჯავშანი მრავალმრიანი ხდება, რაც მნიშვნელოვნად ზრდის მანქანაში მსხდომთა დაცულობას. მაგალითად, იტალიურ შეჯავშნულ ავტომობილში Iveco LMV M65, რომლის დიდი პარტიის შექმნასა და ლიცენზიით წარმოებას რუსეთის არმია აპირებს, ჯავშნის ქვეშ განთავსებულია გერმანული წარმოების კრამიკული დაცვის პანელები, რომლებიც დასველური სტანდარტით, STANAG 4569-ით, შესაძებ დონის დაცვას უზრუნველყოფენ.

რაც შეეხება „დიდგორის“ დაცვას ტანკსაწინააღმდეგო ნაღობისგან, ვიდუოკადრებით მნელია დანამდილებით მტკიცება, მაგრამ „დიდგორს“ არ უნდა პქონდეს ლათინური V-ს მსგავსი ძირი.

ასეთი ფსკერი თუჩქულ „კობრას“ აქვს, თუცა მისი გადმოტანა „დიდგორზე“ ტექნიკურად არცთუ ისე ადვილი საქმეა, რაც ბადებს აზრს, რომ V-სმაგარი ძირი „დიდგორს“ შეიძლება მართლაც არ პქონდეს.

„დიდგორის“ ჯავშანკორპუსის გვერდითა დაზრის კუთხეები ჩამოუკარდება „კობრისას“. ცხინვალის ქუჩებში ბრძოლისას რამდენჯერმე „კობრის“ დაზრილმა კორპუსმა აისხლიტა მოხვედრილი ტანკსაწინააღმდეგო რაკეტა (ერთი „კობრა“ კი იმპტომ გახვრიტა რაკეტამ, რომ ის სწორედ ჯავშანფილების შედუღების ადგილს მართი კუთხით მოხვდა).

მსოილელის ტურელის დაცვა ვერ უძლებს კრიტიკას. მსოილელის ტო-

სი და მით უმეტეს — თავი დაუცველია ტყეებისა და ნამსხვერვებისგან. იგეე პრობლემა პქონდათ „კობრის“ მსოილელებს ცხინვალში, მაგრამ ამის გამოსწორება შეიძლება, თუკი ტურელი შეიჯავშნება მსოილელის თავამდე ჯავშანძინების გამოყენებით, დაახლოებით ისე, როგორც ერაყში ქართულ „პამერებს“ აქონდათ.

„დიდგორის“ შეიარაღება

ჯავშანმანქანების შეიარაღება შეიძლება მრავალფეროვანი იყოს. მსოილოს პრაქტიკიდან გამომდინარე, „დიდგორის“ კომპურაზე შეიძლება დამონტაჟდეს სხვადასხვა კალიბრის ტყეამფრეველები, ავტომატური ყუმბარსატორცი, ტანკსაწინააღმდეგო მართვად სარაკეტო კომპლექსი, მსუბუქი საჩინტო-სარაკეტო დანადგარი.

უფრო მტკ კონსრუქციულ ცვლილებას მოითხოვს „დიდგორის“ მოძრე ნაღმსატორციანად გადაკეთება. თუცა მნიშვნელების შემთხვევაში არც ეს არის მთელი. კორპუსის უკანა ნაწილში 120 მმ-იანი კალიბრის დამონტაჟების შედეგად (გასროლის წინ ნაღმსატორცი მიწაზე ფოქსირდება) მკვილებით მოზილურ სარტილერიო საშუალება.

უკუცემის შედარებით დიდი ძალის მქონე 23 ან 30 მმ კალიბრის ავტომატური ქვემების დამონტაჟება „დიდგორის“ კომპურაზე წინასწარ გათვლებს მოითხოვს, რადგან შეიძლება კორპუსმა ასეთ დატვირთვას ვერ გაუძლოს.

„დიდგორის“ ტაქტიკური დანიშნულება

ქართული ჯავშანმანქანის „დიდგორის“ სხვადასხვა მოდიფიკაციის გამოყენება სხვადასხვა მიზნისთვის შეიძლება.

„დიდგორის“ მოკლდარიანი მოდიფი შეიძლება გამოყენებულ იქნეს სადაზვერუო მიზნებისთვის, თუცა ის

„დიდგორი“ ჯავშანტრანსპორტიორ BTP-თან შედარებით უფრო მაღალია, თუცა საგარადოდ V-ს მაგვარი ძირი არ აქვს

გარემოება, რომ საყარაულოდ არ შეუძლია ცურვა, დიდი მინუსი იქნება მზერაზე მისთვის.

მის გთავალისწინებით, რომ ცნობილ საბჭოთა ჯავშანტრანსპორტორს БТР-80-ს ეკიპაჟის სამი წევრის გარდა მხოლოდ 7 მედესანტე გადააყვას, „დიდგორის“ გრძელძარიანი მოდელიც (რომელშიც ეკიპაჟის სამი წევრის გარდა 6 მედესანტე ეტეა) ჯავშანტრანსპორტიორად გამოდგება, თუმცა ამ მხრე მანქანის თურქული „ეჯდერების“ (ეკიპაჟი 2 კაცი და 10 მედესანტე) გამოყენება ჯობს.

„დიდგორის“ მოდიფიცირება სანატრულ ვარიანტში პრობლემა არ არის. მისი საშუალებით შეიძლება დაჭრილების ევაკუაცია საბრძოლო მოქმედების ზონიდან, რაც თითქმის ანალოგიური კონსტრუქციის „კობრებმა“ 2008 წლის აგვისტოს ომში კარგად დაამტკიცეს.

კემპირაგამულობის საშუალებებით (რომელთა გაბარიტები ყოველწლიურად მცირდება) აღჭურვილი „დიდგორის“ მართვის პუნქტის ფუნქციის შესრულებაც შეეძლება.

ფეიქრობთ, „დიდგორისთვის“ ყველაზე გამოსადეგი საპატრულო ფუნქციების შესრულება იქნება, ოღონდ ამისთვის აუცილებელია ჯავშანმდგარლობის გაზრდა, უბრუნელად კუმულაციურქობინიანი რაყეტებისა და ტანკსაწინააღმდეგო ნაღმებისა.

„დიდგორის“ ნაკლოვანებები

პირველი, რაც გვინდა გამოვიყო, „დიდგორის“ სიმაღლეა. კარგად ჩანს, თუ რამდენად მაღალია ის საბჭოთა БТР-80 ტიპის ჯავშანტრანსპორტიორზე, რომლის სიმაღლე კომუნიტი 2,4 მ-მდეა. რაც უფრო მაღალია ჯავშანობიექტი, მით ადვილია მისი მიზანში ამოღება, მათ შორის — მიწინააღმდეგვის ვუმბარტეორცნულმიზანს. სიმაღლე არც თურქული „ეჯდერი“ უჩივის, მაგრამ მას V-მაგარი მძირი აქვს, რაც სიმაღლეს ზრდის, მაგრამ „დიდგორის“ არ უნდა ჰქონდეს V-მაგარი მძირი. შეიძლება კონსტრუქ-

„დიდგორის“ კომპურაში დაყენებული ექსლუდვიანი ამერიკული MiniGUN-ი და საბჭოთა УтеС-ი

ჯავშანმანქანაში დესანტის სკამები ტერზე არ არის ჩამოკიდებული

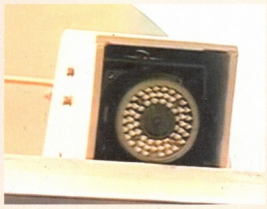
გაღებული უკან კარების სიფარე იმაზე მიუთითებს, რომ მრავალმარიანი ჯავშანია გამოყენებული

„დიდგორის“ წინ და უკან ორი ვიდლოკამერა უყენია

ტორებსა სხვა მეთიდი გამოიყენეს ჯავშანმანქანის ფსევრის ჯავშანმდგარლობის გასაძლიერებლად, მაგრამ ფაქტია, რომ კავკასიურ ომებში ასე გავრცელებული საბჭოთა წარმოების ТМ-57 და ТМ-62 ტიპის ტანკსაწინააღმდეგო ნაღმები (ისინი აფეთქებისას კუმულაციურ ჭეულს წარმოქმნიან) დიდ საფრთხეს წარმოადგენენ „დიდგორისთვის“.

„დიდგორის“ ჯავშანკორპუსის გვერდები ნაკლებად დაზრიალი, ვიდრე „კობრისა“. საერთაშორისო პრაქტიკიდან გამომდინარე, „დიდგორის“ (ისევე როგორც „კობრისა“ თუ „ეულფოს“) ჯავშანკორპუსი გათვლილია 7,62 მმ კალიბრის ჯავშანგამტანი ტყვიების შეჩერებაზე, ისიც, თუკი სროლა რამდენიმე ათეული მეტრიდან წარმოებს, თორემ ახლო მანძილიდან СВД-სა და ПКМ-ის

7,62 მმ კალიბრის Б-32 ტიპის ტყვია ხერტს ასეთ ჯავშანს. მსხველკალიბრიან ტყვიებს (12,7 მმ ДШК და 14,5 მმ КПВТ) „დიდგორის“ ჯავშანი, ისევე როგორც სხვა ანალოგიური კლასის ჯავშანმანქანებისა, ვერ გაუძლებს.

კომულაციურებისა და რაკეტების მოხვედრისგან დაცვის ერთ-ერთი (თუ ერთადერთი) საშუალება, ჯავშანკორპუსის გვერდებზე რკინის ცხაურების დამონტაჟებაა, რათა რაკეტა ცხაურზე მოხვედრისას აფეთქდეს და წარმოქმნილი მიმართული მოქმედების კომულაციური ჭკელი ჯავშანკორპუსშია დაწვრილებული მინც გაფანტოს.

აქტიური დაცვის სისტემის დაყენება (როდესაც საბორტე მინილკატორის მიერ აღმოჩენილი ტანკსაწინააღმდეგო რაკეტის მიმართულებით ანტირაკეტებს ისვრიან) „დიდგორს“ ფანტასტების სფეროა. დინამიკური დაცვის ელემენტების დამონტაჟება კი ტექნიკურად ძალიან რთულია, რადგან დეტონირებისას ასეთი ელემენტი კი ფანტას ტანკსაწინააღმდეგო რაკეტის კომულაციურ ჭკელს, მაგრამ აქვს უდიდესი უკუქცევის ძალაც. ამ უკუქცევის უძლებს ტანკის შუბლა ჯავშანი, რომლის სისქე 700-800 მმ მინილითური ფოლადის ჯავშნის ექვივალენტია, მაგრამ ვერ გაუძლებს „დიდგორს“ ბევრად უფრო თხელი ჯავშანი, რომლის სისქე თითქმის 100-ჯერ ნაკლებია.

არ შეკვიძლია ვურადდება არ გავამახვილოთ „დიდგორს“ საბურავებზე, როგორც ფოტოსურათებზე ჩანს, მათ არა აქვთ ავტომატური დაბრუნვის სისტემა. მაგალითად, ასეთი სისტემა დაყენებული საბჭოთა წარმოების БТР-80 ტიპის ჯავშანტრანსპორტიორზე. თუკი ტყვია გახერხებს საბურავს, მასში იწყება

ჭკვის გარკვეულ ენერგიას მაინც მაინც დაეცეს. რამდენიმე ტყვიის მოხვედრის მიუხედავად, ასეთი სისტემა უზრუნველყოფს 50-60 კმ-ის გეულას, რაც სრულიად საკმარისია სახიფათო ადგილიდან გამოსასვლელად.

ასეთი სისტემებით არც ცხინვალში მებრძოლი ქართული „კორბო“ იყენებენ აღჭურვილი, რის გამოც მათმა წაწილმა სამშვიდობოს საბურავებს გარეშე, ცარიელი დისკებით გამოაღწია და ახვალტზე ცეცხლის ნაპერწკლებს ისროდა.

ფოტოებზე ჩანს, რომ „დიდგორს“ საითფურებიც არა აქვს, უკანა კარის გამოკლებით სიმართლე ითქვას, გვერდითა საითფურებიდან დამიზნებით სროლა საიარულის დროს (მით უმეტეს — ოღრიოლო გზაზე) წარმოუდგენელია (ეს კარგად იცან მათ ვისაც საბჭოთა БТР-ებისა და БМП-ების საითფურებიდან საიარულისას უსვრიან). მიუხედავად ამისა, გვერდითა საითფურებიდან სროლას მაინც აქვს ფსიქოლოგიური მნიშვნელობა როგორც შედესანტყვებისთვის, ისე მოწინააღმდეგისთვის, მით უმეტეს, თუკი ტრასირებად ტყვიებს ესვრი.

„დიდგორის“ შედესანტყვა სკამები იატაკზეა დამკრებული და არა ჭერზე, როგორც ეს „უდგორში“. ჭერზე ჩამოკიდებულ სკამებს ამორტინატორები აქვს, რაც საიარულის დროს უფრო კომფორტულია დესანტისთვის და რაც მთავარია, ნაღმზე აფეთქებისას დარ

ტყვის გარკვეულ ენერგიას მაინც მაინც დაეცეს.

და მიუხედავად მთავარ საკითხამდე — რამდენად გადატვირთულია „დიდგორის“ შასი? „დიდგორის“ შასის არაზუსტებზე, მაგრამ იგი ეკიპაჟისა და შედესანტყვის გარეშე 7 ტონის ფარგლებში მაინც უნდა იყოს.

26 მასის ალუმინისთვის მოსაზრებულ ერთ-ერთ რუკტიციაზე გვერდებზე ხმა სამ პატარა ინციდენტზე, რაც ახალ-შექმნილ „დიდგორს“ უკავშირდება.

თუკი დაეუკვერებთ ამ ხმას, ერთ-ერთ „დიდგორს“ ბორბალი მოსიკრა, მეორეს რუსორი გაუტყდა, მესამე კი სხვა ჯავშანმანქანას შეეჯახა, რადგან სამხრუტე სისტემა გამოვიდა მწყობრიდან (სამხრუტე სითხე დაიღვრა). თუ ეს მართალია, მაშინ ბოლო ორი ინციდენტი შეიძლება წსორედ შასის გადატვირთვას უკავშირდებოდეს.

მიუხედავად ყოველივე ამისა, „დიდგორის“ აწყობა მაინც წინ გადადგმული ნაბიჯია და გვინდა გვეჯიროდეს, რომ ეს მხოლოდ პიარი არ არის და ალუმინზე საყენებლად არ მოაზრდება.

„დიდგორი“ მთითხვის აუცილებელ სპეციალურ ტესტირებას გამაკლობაზე ჯავშანმდგარობაზე, საბრძოლო გამოყენებაზე და ა.შ. მხოლოდ ასეთი გამოცდის ჩატარებისა და ნაკლოვანებების შეფასების გამოსწორების შემდეგ შეიძლება ამაყად ვთქვათ, რომ პირველი ქართული ჯავშანმანქანა დაბადდა!

ირაკლი ალვანაშვილი

იშედა, „დიდგორის“ დახვეწა და ახალი მოდიფიკაციების შექმნა მომავალშიც გაგრძელდება და ქართული არმიის სამხედროები უფრო მეტად დაცულად იგრობონ თავს...

„არსენალი“ რუსულ კლავში

რუსული
„მუზეუმის“
„უნიკალური“
ექსპონატები

მოსკოვის „საბრძოლო დიდების მუზეუმში“ გერმანულ ნაღაფარ „ტიგრებს“ გვერდს ქართული T-72-ებიც უშუქვენებენ, როგორც სიმბოლო იმისა, თუ როგორ მოერია 150-მილიონიანი სახელმწიფო 5-მილიონიან ქვეყანას. რუსებმა საქართველოდან 2008 წლის აგვისტოში ბევრი შეიარაღება გაზიდეს, მაგრამ მათ „მაროდიორული დიდების მუზეუმში“ რომ პქონიდეო უფრო მრავალფეროვანი ექსპონატები ექნებოდათ – დაწვეული „საბრძოლო“ უნიტაზით და ლეგენდარული ჩანგლით დამთავრებული, რომლითაც, ალბათ, ქართველი სამხედროები ოსებს გენციდის უწყობანენ. ზუმბობა იქით იყოს და ამისგან მაინცდამაინც შორს არ წასულა მოსკოვის ოლქის ქალაქ რუზის ერთ-ერთი მუზეუმში, რომელიც „კაკასიის ომები“ ისტორიას ასახავს და სანატორიუმ „რუსშია“ განთავსებული. ეტყობა, რაც მოსკოვის „საბრძოლო დიდების მუზეუმში“ ვერ დაეტირა, რუზის ანუქებს. ერთ-ერთი მოაგარი „აღაფა“, რომელსაც დამთავლიერებული იხილავს, ჟურნალი „არსენალია“. სამწუხაროდ, არ არის მითითებული, თუ როდის ჩაიგდო

ხელში „არსენალი“ საპაერო-სადგანს-ტო ჯარების 45-ე ცალკეულმა გვარდიულმა პოლკმა (ამ პოლკის ალაფია ქალაქ რუზის მუზეუმში გამოფენილი), როდესაც ჟურნალი ცხინვალს „უტყედა“ თუ როვის გვირაბს „ბომბუდა“. სამწუხაროდ, არც ის არის ცნობილი, გაუწია თუ არა ჟურნალმა „არსენალმა“ რუს მედსანტებს გააფთრებული წინააღმდეგობა. საერაულოდ, რუსი ჟურნალისტები ამ მუზეუმში არ არიან ნამეფიო, თირემ დაწერდნენ მორიგ გამოგონილ ეპოპას 45-ე პოლკისა და „არსენალის“ ბრძოლაზე (როგორც ქართულ-რუსული საზღვაო ბრძოლის ამბუი მოიგონეს). არ იქნებოდა გასაკვირი ეს რუსული მედიისგან, რომელმაც დაწერა, რუსი სერჟანტი საბო საათის განმელობაში ქართულ ტანკებს აეტომბათი იგერიებდაო. „არსენალის“ გარდა, ამ მუზეუმში ყოფილა სამხედრო პანამაც, მაგრამ როგორც დაწვეულიების დირექტორი აცხადებს, მოუპარაფი ნათქვამია, მაროდიორის მაროდიორი ცხონდაო. მუზეუმშივე გაიგებთ, რომ თურმე საქართველოს ყოლია 22-ე მოტომსრიოლელი ბრიგადა, ყოველ შემ-

თხვევაში, იქ ამ ბრიგადის შვერონი გამოფენილი. არარსებული შეიარაღებული ქვედანაყოფის შვერონის გარდა, მუზეუმში იხილეთ „საიდუმლო დოკუმენტაციას“, რომლის წაღებაც ქართველმა სამხედროებმა ვერ მოასწრეს, კომპიუტერისა და ინგლისური ენის შემსწავლელი კურსების დამთავრების სერტიფიკატებს, სადღელამისო უწყისის და ამერიკული შპსზანა M4-ის გამოყენების ინსტრუქციას. „ნაღაფარი“ ექსპონატები „რუსის“ მუზეუმისთვის გადაუციათ ზემოხსენებული რუსული სამხედრო ნაწილის პოლკოვნიკებს, ოლგე კალანგეს და პოლიტხელის მოადგილეს, ასევე პოლკოვნიკ ანატოლი ზავროსკის. ამიტომაც შეგვიძლია ვეგაულოთ რომ ყველაზე საინტერესო ექსპონატები მუზეუმში არ მოიხვდა. მაგალითად, ნახშირა წინდა, ტუალეტის ქალაღელ ან გამოყენებული კბილის ჯავარიცა. აბა, რუსი სამხედროები ვერც სერტიფიკატებს გამოიყენებდნენ და ვერც „არსენალს“, პანამაც კი, როგორც ზემოთ მოგახსენეთ, უკვე მოიპარეს.

ბიორბი კვიტაშვილი

კავკასიელი მუჰაჯირები აფხაზეთის ოფთი ქართველების წინააღმდეგ

მიმდინარე წლის 3 მაისს ჩეჩნეთის სამხრეთში, მთებში ჩატარებული სპეცოპერაციის დროს რუსმა სამხედროებმა თურქეთის მოქალაქე დოგერ სეფდათი მოკლეს.

რუსეთის ეროვნულმა ანტიტერორისტულმა ცენტრმა ფედერალური უშიშროების სამსახურზე დაერწმუნებოდა ანგარიშები, რომ თურქეთის მოქალაქე ჩრდილო კავკასიაში ჯერ კიდევ 1991 წელს საქართველოდან პანკისის ხეობის გავლით შევიდა.

შორეულ 1991 წელს თურქეთის მოქალაქეს ჩრდილო კავკასიაში შესასვლელად სულაც არ სჭირდებოდა პანკისის ხეობის საცალფეხო ბილიკებზე ხეტიალი, როცა აფხაზეთის გავლით გზა ბევრად უსაფრთხო და მარტივიც იყო.

იმ წლებში აფხაზეთში ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნების ბევრი მოქალაქე ჩამოვიდა. მათი დიდი ნაწილი რუსეთის იმპერიის მეერ XIX საუკუნეში კავკასიიდან გასახლებულ მუჰაჯირთა შთამომავალი იყო და თავიანთ ისტორიულ სამშობლოში დაბრუნების სურვილი ამომრავებდათ, თუმცა ამის უკან პატრიოტულ გემოვნებთან ერთად სხვა ქვეყნების ინტერესებიც იკვეთებოდა.

1988 წელს აფხაზეთში გამოჩნდა სირიული სამშენებლო კომპანია „მეხეჯეხელი“, რომელსაც თან აფხაზური წარმოშობის სირიის რამდენიმე მოქალაქე ჩამოჰყვა.

სირიელებს თურქეთის, იორდანის, საუდის არაბეთის, ერაყის და ახლო აღმოსავლეთის სხვა ქვეყნებში მცხოვრები აფხაზური და ჩრდილოკავკასიური წარმომავლობის მოქალაქეები მოჰყვნენ.

ასეთ პირთა საქართველოს ტერიტორიაზე „კანონიერად“ ყოფნის შესაქმნელად იმდროინდელ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ადგილობრივ ხელისუფლებასა და შინაგან საქმეთა სამინისტროში მთელი სისტემა მოქმედებდა, რომელსაც შინაგან საქმეთა მინისტრის პირველი მოადგილე პოლკოვნიკი ა. არშმა კურირებდა.

გამარტვიდა ჩაწერის პროცესი და უცხო ქვეყნის მოქალაქეები ნებისმიერი აფხაზი ან სხვა ეროვნების ოჯახის უფროსიდან შემოსული განცხადების საფუძველზე კონკრეტულად მითითებულ მისამართზე ჩაწერას იღებდა.

უცხოეთიდან ჩამოსულები, ძირითადად, ოჩამჩირისა და გუდაუთის რაიონების აფხაზური სოფლების მცხოვრებნი ხდებოდნენ.

1991 წელს აფხაზეთში ყველა სოფ-

ლის საბჭოს აღმასკომს ჩაწერის შტაბები ჩამოერთვა და სადასპორტო მაგიდებს გადაეცოდა, სადაც უფროსები უშეტესად აფხაზები იყვნენ.

იწერებოდა სტანდარტული შინაარსის განცხადება: „სურვილი მაქვს დავბრუნდე იმ მიწაზე, რომელიც წინაპრებმა რუსეთ-კავკასიის ომში დამარცხების შედეგად დატოვეს, რასაც ადგილობრივი მოსახლეობის აღმოსავლეთის ქვეყნებში იძულებით გადასახლება მოჰყვა“.

აფხაზეთის შინაგან საქმეთა სამინისტროს ვიზებისა და ნებართვების გაცემის განყოფილებისათვის განცხადება საკმარისი იყო და სხვა ქვეყნის მოქალაქეზე „რასტკონი კავშირის ტერიტორიაზე უცხოეთის მოქალაქის ცხოვრების ნებართვის“ დამადასტურებელ პასპორტს გასცემდა.

ჩამოსულთა უმრავლესობას 25-50 წლის მამაკაცები შეადგენდნენ და მათ შორის იყვნენ ყოფილი სამხედროები, ხოლო ზოგიერთს სამხედრო გამოცდილება ისრაელთან ომებში ჰქონდა მიღებული.

2011 წლის მაისში ჩეჩნეთში მოკლული თურქი დოგერ სეფდათის მაცალით იმის დამადასტურებელია, რომ იმ წლებში ახლო აღმოსავლეთიდან ჩამოსულთა კატეგორია საკმაოდ მრავ-

ვალფეროვანი იყო. მათ შორის იყვნენ სპექსამსახურების ყოფილი თუ მოქმედი თანამშრომლები და სხვადასხვა რელიგიურ მიმდინარეობათა წარმომადგენლებიც, რომლებსაც კონკრეტული მისიონი და დატოვებები ჰქონდათ.

სუპარპრესტია „პატრიოტული“ პროპაგანდის გულენაში მოქცეული ეს ადამიანები იმ ომის მეორე მხარეს აღმოჩნდნენ, რომელიც რუსეთში საქართველოს ერთიანობის წინააღმდეგ წამოიწყო.

სირიიდან აფხაზეთში სამი ძმა: ალ-ჯარაბ ფარიდ აბდულ ვაჰაბი, ალ-ჯარაბ იმედ აბდულ ვაჰაბი და ალ-ჯარაბ უაიდ აბდულ ვაჰაბი ჩამოვიდა.

ძმები მონაწილეობდნენ ვაგრის აღებასა და სხვა ოპერაციებში, ხოლო უფროსს ძმას — ალ-ჯარაბ ფარიდ აბდულ ვაჰაბს სირია-ისრაელის ომებში დაკრიოვლმა სამხედრო ცოდნა-გამოცდილებამ არ უშველა. ტამიშის ოპერაციის დროს ის ქართულმა ფორმირებებმა ტყვედ აიყვანეს და შემდეგ დახვრიტეს.

1988 წელს სირიიდან ზაურ ჩაჩბა ჩამოვიდა და დასახლდა სოფელ აკუნდარაში, სადაც ოჯახის შექმნა მოასწრო.

ომის დროს ჯერ გაბრძობის ფრონტზე იბრძოდა, ხოლო შემდეგ შამილ ბასაყთან ერთად ვაგრის ერთ-ერთი მონაწილეობდა და იქ ერთ-ერთი ბრძოლის დროს დაიღუპა.

სირიის არმიის ყოფილი სერ-ფანტი, ართურა რიად უაჰაბ-იფა, მონაწილეობდა ვაგრის აღებაში, 15-16 მარტის შეტევაში, სადაც მებრძოლმა ჯგუფს შეთაურებდა, შრომის ოპერაციასა და სექტემბრის სოხუმის იერიშში;

სირიის არმიის ყოფილი უპ-ცროსი ლეიტენანტი ბათორდოლე ნედალი მონაწილეობდა სოფელ აბუკის აღებაში, სოხუმზე სექტემბრის შეტევაზე;

სირიელი ალ-აჯაკარ სარიფი იხსენიება: „პიჯივინთაში ჩრდილოკავკასიელთა გარდა 40 თურქი და ჩვენ — 9 სირიელი ვიყავით. ლესელიძის აღების შემდეგ საზღვარზე აფხაზური დროშის ასაწეად წავიყვანეს. კოლხიდიდან დაწვეული, გზის გასწვრივ, მიულ ტრასაზე ბევრი ცხენი და ვეღო, ვანთადასა და ლესელიძეში თითქმის ყველა სხლი დამწვარი იყო. მოსახლეობას მარცხედნენ და სახლებს უწვავდნენ, ადამიანებს ხოცავდნენ“.

წლებში კიდევ უფრო მეტი თურქეთის მოქალაქე იბრძოდა. ომის სხვადასხვა პერიოდს 105-მა თურქეთის მოქალაქემ გამოიარა და 38 მათგანი ბოლო დღემდე სუპარპრესტია რეგებში იბრძოდა. ბრძოლებში 7 თურქეთის მოქალაქე დაიღუპა, ბევრად მეტი დაიჭრა და რამდენიმე დაინვალიდა.

თურქეთიდან მონახლისეთა პირველი ჯგუფები სტამბოლიდან სოკუმს 1992 წლის 25 აგვისტოს რუსეთის გენერალურ საკონსულოში ნაყიდი ტურისტულ ეზოებში ჩამოვიდა.

თურქებს ადღერში გამოცდილები დახვდა და კატარღით გულუთაში გადამიყვანა, სადაც იმ დროს სუპარპრესტია ძალების დაგროვება-მომზადება მიმდინარეობდა.

ერთი ჯგუფი შეუერთდა შამილ ბასაყვის ჩენურ ბატალიონს, სადაც თურქეთიდან, სირიიდან, იორდანიიდან, პალესტინიდან და სხვა ქვეყნიდან ჩამოსულ ჩრდილოკავკასიელებთან ერთად საბრძოლო ჯგუფი „კავკასიის ერთა კონფედერაცია“ შექმნეს.

ბასაყვის ბატალიონში შემავალმა ქვედაოფრებმა ვაგრის აღებაში, ალბათ, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი და გადამწყვეტი როლი ითამაშეს.

ბატალიონის დისლოკაციის ადგილი გულაუთა იყო და პირადი შემაჯგუფლების დიდ ნაწილს დაახლოებით 200 ჩენი შეადგენდა, თუმცა ეს რაოდენობა მუდმივად იცვლებოდა.

ბატალიონში შემავალი თურქების მცირერიცხოვანი ჯგუფები მონაწილეობდნენ სოხუმზე შეტევებში, ახალ-შენის, კამანის, შრომისა და ტამიშის ოპერაციებში.

თურქეთის არმიის თადარიგის ლეიტენანტი ავაუს იმბათი 2 ივლისს ტამიშთან დესანტირებისას ოცეულს შეთაურებდა, მონაწილეობდა სოხუმზე სექტემბრის შეტევაში.

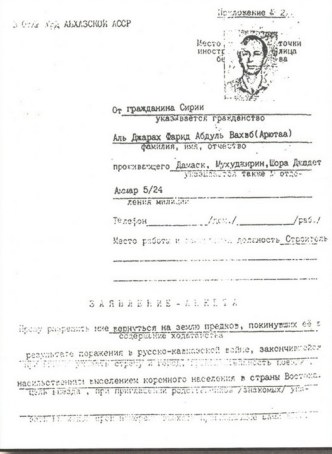
ომის მონაწილე თურქეთიდან მოსული ზუგუფი აჩუხება იხსენიება: „ადგილზე თურქეთის ქალაქ ბურსაში და წამოვიდა ჩემი წინაპრების ქვეყანაში, რომელიც მუნანათური აგრესიის მსხვერპლი გახდა და ასეთ მძიმე დროს მე, რაღაც უნდა დამეფიქროდა, ჩემი ხალხის გვერდით ყოფნა შევალეობა. ვიბრძოდი შამილ ბასაყვის ბატალიონში, შემდეგ მოტოვებულტალანერისტია რაზმში გადავიდი.“

გულაუთაში გავიცანი აფხაზი მფრინავები — ზურკა და ვიანესლავ ეშბები, ნოდარ გერმეა, ოლეკ ჩაჩბა და აგრეთვე მოტოვებულტალანერის მფრინავი-ინსტრუქტორი არკადე აიძბა. ტექნიკის ათვისების შემდეგ მოლონებელი ვიყავი კამანის რაიონში, სადაც შეველმეფინეთა მოქმედების კორექტრებას შევებოდა. იქვე შეიხვევიით უკუვრდა თურქეთიდან ჩამოსულ აპკოდ ბარგანს, შენდუნასა და უფროს ძმას ერთონს“.

ოფიციალური თურქეთი საქართველოს მხარს უჭერდა და უჭერს, მაგრამ მონახლისეთა მოგზავნას, ფინანსების შეროვნებასა და საქართველოს საწინააღმდეგო საპროტესტო აქციების გამართვას ჩანს არ ეწინააღმდეგებოდა.

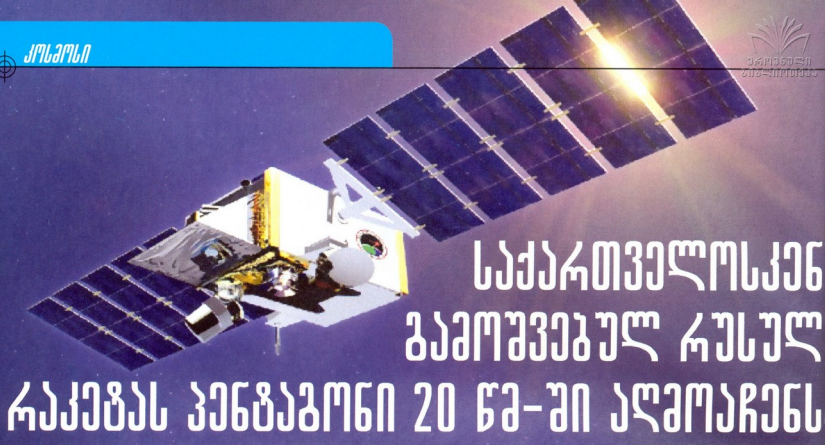
სოხუმის სუპარპრესტულმა ხელისუფლებამ ომში დაღერული სისხლი დააფასა — თურქეთისა და სირიის მოქალაქეთა ერთმა წაწილმა სამხედრო ჯილდოებთან ერთად საჩუქრად ქართველთა სახლ-კარიც მიიღო.

თეიმურ ჩაჩბანიძე

სირიელი ჯარიმ ფარიდ აბდულ ვაჰაბის განცხადება აფხაზეთში. საცხუვერლად დაბრუნების თაობაზე. 1991 წ.

ეს ის შამილ ბასაყია, რომელმაც რუსებს ჩრდილო კავკასიაში სისხლი გაუშრო და მისი მოქმედების შედეგი მოსკოვმა მასშტაბით ბინ ლანდენ გაუტოლა.

საქართველოსკენ გაემოვნებულ რუსულ რაკეტას პენზაგონი 20 ნა-ვი აღმოაჩენს

2011 წლის მაისში აშშ-ში განავრცო-
ლის კონცხიდან Atlas V-ის ტიპის მო-
რიგმა რაკეტა-მატარებელმა სტარტი
აიღო. კოსმოსში რაკეტების სხვა გაშუ-
ბისგან ეს მოვლენა არაფრით გამოირჩე-
ვოდა, რომ არა ერთი ფაქტი — რაკეტამ
ორბიტაზე GEO-1-ის ტიპის თანამგზავ-
რი გაიყვანა. SBIRS-ის სისტემაში შემა-
ვალი ეს პირველი თანამგზავრი ბალის-
ტიკური რაკეტების სტარტის შემტყვი-
ბინებელი კოსმოსური სისტემის ერთ-
ერთი შემადგენელი ელემენტი იქნება.

თავის შესაძლებლობების წყალო-
ბით თანამგზავრებს რაკეტის სტარტის
დაფეისრება მცირე დროში შეუძლიათ.
გასული საუკუნის 60-იანი წლების
დასაწყისში, რაკეტსაინააღმდეგო თე-
დაცივის სისტემის შექმნასთან ერთად,
დღის წესრიგში დადგა მოწინააღმდე-
გის რაკეტის სტარტის შემტყობინებ-
ელი სისტემის შექმნის საკითხიც. ძლიერ
რადიოლოკაციურ სადგურებს რაკეტის
დაფეისრება მხოლოდ ფრენის აქტიურ
უბანზე შეეძლო, ამიტომაც კოსმოსური
დაცვის პირველი ზღუდის დანიშნულე-
ბის შესრულებაზე არჩევანი თანამგზავ-
რებზე შეჩერდა.

ახალი სისტემის ამოქმედებამდე აშშ
რაკეტების სტარტის ადრეულ ეტაპზე
აღმოსაჩენად სისტემა DSP-ს (Defense
Support Program) იყენებდა. პროგრამის
ფარგლებში პირველი თანამგზავ-
რი ორბიტაზე 1970 წლის 7 ნოემბერს
გაიყვანეს. სისტემაში შემავალი ყველა
თანამგზავრი გეოსინქრონულ ორბიტაზე
(დაახლოებით 40000 კმ სიმაღლეზე)
დაფინანსდა, ხოლო სტარტის აღმომ-
ჩენი სისტემა ინფრარითულ სპექტრში
მუშაობდა და რაკეტის დაფეისრებას

სტარტიდან 40-50 წმ-ის შემდეგ ახერ-
ხებდა. ფრენის აქტიურ უბანზე კი შესაძ-
ლებელი იყო რაკეტის ფრენის სიჩქარი-
სა და ტრაექტორიის განსაზღვრა.

დროთა განმავლობაში სისტემა მოძ-
ველდა და თანამედროვე მოთხოვნებს ვე-
ლარ პასუხობდა. საქმე გაართულა ბი-
რთულქობიანი რაკეტების მულობრვი
ქვეყნების მოძრავლებამაც, ამიტომაც
90-იან წლებში კომპანია Lockheed
Martin-მა მუშაობა დაიწყო შემცველი
სისტემის შექმნაზე.

პერსპექტიულ სისტემა SBIRS-ში
(Space-Based Infrared Systems —
კოსმოსური ბაზრების ინფრარითული
სისტემა) თანამგზავრების ორი უმულონი
შევა. პირველი გეოსინქრონულ, მეორე
კი მაღალეულიტიკურ ორბიტებზე იქნე-
ბა განთავსებული. თანამგზავრებში გამო-
ყენებული ახალი ტექნოლოგიები რო-
გორც ბალისტიკური, ასევე ტაქტიკური
დანიშნულების რაკეტების სტარტების
დაფეისრებას სტარტიდან 20 წმ-ის
შემდეგ შეძლებენ. ფრენის ტრაექტორია
და სიჩქარე კი რაკეტის ფრენის აქტიურ
უბანზე განისაზღვრება.

სისტემა SBIRS-ის მთავარი უპი-
რატესობა ის არის, რომ საკონტინენ-
ტამორისო ბალისტიკური რაკეტების
საბრძოლო ქობინებს გამოარჩევს ცრუ-
სამიზნეებისგან. საბრძოლო ქობინის
დაფეისრების შემდეგ კი მისი ფრენის
პარამეტრები საზღვაო ან სახმელეთო
ბაზირების რაკეტსაინააღმდეგო საშუ-
ალებას გადაეცემა.

როგორც ზემოთ ითქვა, ორგეოლონი-
ან კოსმოსურ თედაცივი სისტემებზე მუ-
შაობა 90-იან წლებში დაიწყო, მაგრამ
ტექნიკურმა პრობლემებმა გვემა რამ-
დენჯერვე შეცვალა. მაღალ ორბიტაზე

განთავსებული თანამგზავრული ემული-
ნის SBIRS-Hight-ის ღირებულებამ 4
მლრდ დოლარს მიაღწია, რაც პროგრამის
საწყის ღირებულებას სამჯერ აღე-
მატებოდა.

2006-2008 წლებში ორბიტაზე მხო-
ლოდ HEO-ს ტიპის ორი თანამგზავრის
გაყვანა მოხერხდა. მთელი სისტემის
ახალი თანამგზავრებით დაკომპლექტე-
ბა 2010 წლისთვის იგეგმებოდა, მაგ-
რამ ამის თაობაზე ჯერ ინფორმაცია არ
ერეკლება.

თავიდან 6 მაისს დაგეგმილი სტარტი
უამინდობის გამო მეორე დღისთვის გა-
დაიდო და 7 მაისს რაკეტა-მატარებელმა
თანამგზავრი GEO-1 გეოსინქრონულ
ორბიტაზე გაიყვანა.

ხუთტონიანი და 1,2 მლრდ დოლა-
რად შევსებული თანამგზავრი ამერი-
კულ თანამედროვე რაკეტსაინააღმდეგო
სისტემაში მთავარ პოზიციას დაიკავებს.

GEO-1-ის ტიპის თანამგზავრები გაა-
ვით გეოსინქრონულ ორბიტაზე, რო-
მელიც გეოსტაციონარულთან ძალზე
მახილეულია. გეოსინქრონულ ორ-
ბიტას წრიული ტრაექტორია აქვს. მას-
ზე მფრენი (აუცილებლად დედამიწის
ბრუნვის მიმართულებით) თანამგზავრის
კუთხური სიჩქარე დედამიწის ღერძის
გარშემო ბრუნვის კუთხური სიჩქარის
ტოლია. შესაბამისად, ორბიტაზე მყოფი
თანამგზავრი ყოველთვის დედამიწის ერთ-
და იმავე წერტილის თაყუცა „ჩამოკი-
დებული“*. ამ მოთხოვნის დასაკმაყოფი-
ლებლად თანამგზავრი ზღვის დონიდან
35786 კმ სიმაღლეზე უნდა იყოს. სწო-
რედ ეს სიმაღლე უზრუნველყოფს თანამ-
გზავრის ერთ ბრუნს დროში, რომელიც
23 ს-ს, 56 წ-სა და 4,1 წ-ს შეადგენს
და დღე-ღამის სრული ციკლის ტოლია.

სხვათა შორის, რაკეტა-მატარებელ AT-15 V-ს, რომელმაც ორბიტაზე ახალი თვდაცვითი სისტემის პირველი თანამგზავრი გაიყვანა, რუსული ძრავები აქვს. ორთავიანი რაკეტის პირველ საფეხურზე საბჭოთაი წარმოების PD-180-ის ტიპის თხევადსაწყვიანი რაკეტული ძრავა გამოიყენება. მისი წარმოების ტექნოლოგია ამერიკელებმა 1996 წელს შეიძინეს.

რაკეტის სტარტის შემტობინებელ კომისიურ სისტემაზე არა მხოლოდ ამერიკელები მუშაობენ. 1979 წელს საბჭოთა კავშირში საბრძოლო მორიგეობაზე UC-K-ს ტიპის ოთხი თანამგზავრისგან შემდგარი სისტემა OKO ამოქმედდა. მაღალლიბრატორი ორბიტაზე განლაგებული თანამგზავრი აშშ-ის სტრატეგიული რაკეტების მაქსიმალური კონცენტრაციის რაიონების თავზე დაფორმდნენ. დრუბლებსგან მზის შუქის არეკვლით გამოწვეული ბილიტების თვინიდან ასაცლებლად, თანამგზავრები დაკვირვების არა ვერტიკალურად ქვევით არამედ დახრილი კუთხით წარმოებდნენ. ორბიტის აპოგე (მაქსიმალური წერტილი) ატლანტის ოკეანის თავზე მდებარეობდა. ასეთი კონფიგურაცია ერთი თანამგზავრისთვის დღემდე დაკვირვების 6-საათიან ინტერვალს იძლეოდა. 1987 წლისთვის თანამგზავრთა რაოდენობა 9-მდე გაიზარდა.

1996 წელს რუსეთმა შეიარაღებაში უკვე გამოუშვა მსგავსი სისტემა OKO-1 მილიონ.

მიუხედავად იმისა რომ რაკეტული თვდაცვლის ადრეული შემტობინებელი სისტემა ქვეყნის თვდაცვის №1 ხელუღა, იყო შემთხვევები, როდესაც მისი მცდარი მუშაობის გამო მსოფლიო ბირთვული ომის ზღვარზე იყო. დღეისათვის ოთხი ასეთი შემთხვევა არის ცნობილი.

პირველი 1979 წლის 9 ნოემბერს მოხდა. აშშ-ის აეროკოსმოსური თვდაცვის მართვისა და პენტაგონის ნაციონალური სამეთაურო ცენტრების კომპიუტერებმა საბჭოთა კავშირის მასირებული ბირთვული შეტევის შესახებ გაუვცდელს ინფორმაცია. აშშ-ის სამხედრო მართვის პუნქტებში განვანა გამოცხადდა და საპასუხო დარტყმისთვის მზადდონა გამოცხადდა.

რამდენიმე წუთში სამხედროებმა ადრეული შემტობინების რადარებისგან თანამგზავრებისგან მიღებული ინფორმაცია გადაამოწმეს. აღმოჩნდა, რომ კომპიუტერის შემტობინება მცდარი იყო. მისეზი ბანალური გამოდგა – საბრძოლო მორატორაზე მყოფი კომპიუტერის გაუმართაობა.

მეორე ინციდენტი 1980 წლის 3 თ-

ნისს მოხდა. ამჯერად ცრუგანგაში კომპიუტერის მიეროსტემაში მიკლე ჩართვამ გამოიწვია.

1983 წელს შესულ შემთხვევის მიზეზი უკვე საბჭოური თანამგზავრული სისტემა იყო. სურათულად, დედამისის მიმართ კუთხით განლაგებულმა თანამგზავრმა დრუბლებიდან არეკლილი მზის შუქი რაკეტის სტარტად ჩაითვალა და ინფორმაცია სამეთაურო პუნქტს გადაცა.

2011 წლის 15 აპრილს აშშ-მა თანამგზავრული სისტემის პირველი გამოცდა ჩაატარა. მაშინ აბალო ემულონის თანამგზავრებიდან ორბიტაზე არც ერთი არ იყო და ამიტომაც გამოცდაში მხოლოდ HEO-ს ტიპის ორი თანამგზავრი მონაწილეობდა. წენარ ოკეანეში მდებარე კვადრადონის ატოლიდან (პავაის კუნძულებიდან 4300 კმ-ის მოშორებით) გაუშვეს საშუალო მოქმედების დისტანციის ბალისტიკური რაკეტა, რომელიც რეალური სამიზნის იმიტაციას ახდენდა. სტარტიდან თანამგზავრებმა რაკეტა 18 წმ-ის შემდეგ დააფიქსირეს, მიღებული ინფორმაცია დაამუშვეს და სახმელეთო ბაზირების მართვის პუნქტებს გადაცეს.

ინფორმაცია პავაის კუნძულების დასავლეთ სანაპიროსთან მყოფ საესკადრო ნაღოსან O'Kane-ს გადაეცა და ზომადის ბორტიდან ბალისტიკურ რაკეტა-სამიზნეს რაკეტსაწინააღმდეგო სისტემა Aegis-ის SM-3 Block II-ს ტიპის ანტი-რაკეტა ესროლეს.

პირველად ანტირაკეტა სამიზნე-ბალისტიკური რაკეტა გაანადგურა. თანამგზავრების მიერ სტარტის დაფიქსირ-

რებიდან და რაკეტის განადგურებამდე 11 წუთი გვიდა. ამ დროის მანძილზე ორთე თანამგზავრი სამიზნეს მაცილებდა და ფრენის პარამეტრებს სამეთაურო პუნქტს გადაცემდა.

გამორიცხული არ არის, რომ ეს ორი თანამგზავრი 2008 წლის აგვისტოში, რუსეთ-საქართველოს ომის დროს, ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიას აკვირდებოდა. ზუთადიან საბრძოლო კონფლიქტში რუსებმა „ისკანდერიას“ და „ტოჩკას“ ტიპის ტაქტიკური კომპლექსებით არაერთი რაკეტა ისროლეს. HEO-ს ტიპის თანამგზავრებს მათი სტარტების დაფიქსირება ნამდვილად არ გაუჭირდებოდა. ასე რომ, რუსების გარდა, ერთადერთი, ვინც ზუსტად იცის 2008-ში გამოყენებული ტაქტიკური რაკეტების ზუსტად რაოდენობა, ამერიკელები არიან (ამერიკულ წყაროებზე დაყრდნობით აგვისტოს ომში რუსეთმა ჩვენს წინააღმდეგ 25 ცალი „ტოჩკა“ და „ისკანდერი“ გამოიყენა – რედ.).

ამჟამად აშშ-ის ორბიტაზე ბალისტიკური რაკეტების სტარტის ადრეული აღმოჩენის სამი თანამგზავრი ჰყავს, საინანაც ორი მაღალლიბრატორი HEO და ერთიც გეოსინქრონულ ორბიტაზე მყოფი GEO-1-ია.

თანამგზავრული დავაუფების სრულად დასაკომპლექტებლად პირველი ქვედა ემულონის შემადგენლობაში (გეოსინქრონული ორბიტა) – 24, ხოლო მეორე ემულონში კი 5 თანამგზავრი უნდა შევიდეს. უცნობია, როდის შეძლებენ ამერიკელები სისტემა SBIRS-ის სრულად მწყობრში შეყვანას.

ალექსანდრე ავსაძიძე

რაკეტების სტარტის აღმომჩენი თანამგზავრის აწვობის პროცესი

აპრილის საიღუმლო აგენტი კრემლი

ბრეჟნევი, ანდროპოვი და ჩერნენკო პირზე კონიტი ზღვებიდან მირის ჩაიღვს და აზრზე არ იყვნენ, რომ ის FBI-ის შესაძღვლო სუპერაგენტი იყო

ანდროპოვი, ჩინეთის ბელადი მაო ძედუნი და კუბის ექსცენტრიკული ლიდერი ფიდელ კასტრო.

ეს იყო გამოძიების ფედერალური ბიუროს ერთ-ერთი ყველაზე საუკეთესო და წარმატებული ანტისაბჭოთა ოპერაცია. კონტრაზვედრებით ღონისძიებები, რომლებიც თავდაპირველად აშშ-ის კომპარტიის წინააღმდეგ დაიკვამა, თანდათან ამერიკის საზღვრებს გასცდა და მოელი სოციალისტური ბანაკი მოიცავდა.

ყველაფერი კი გამოძიების ფედერალური ბიუროს თანამშრომლების ოპერატიული და საარქივო მასალების ანალიზის კარგი უნარისა და მაღალი პროფესიონალიზმის წყალობით დაიწყო. უდგარ პუკერის ტელეკეითების აშშ-ის კომპარტიაში 40-იანი წლების ბოლოს არსებული დაპირისპირება და განხეთქილება შეუმჩნეველი არ დარჩენიათ ისინი მონადირის მოთმინებით მიჰყვანენ კვლს და „ნადირობაც“ წარმატებით დაასრულეს.

საიდუმლო აგენტი კიმიდან

მირის ჩაიღვსი (ნამდვილი სახელი მირმა შილოვსკი) დაიბადა კიევში, 1902 წლის 2 თვისს, გბრალები მწაილის ოჯახში. 1911 წლიდან ოჯახი ჩიკაგოში გადასახლდა. ახალგაზრდა მირისმა აშშ-ის კომპარტიის მომავალი ლიდერი, კომინტერნის აგენტისა და დიდი სტალინისტიკის, ერლ ბროუდერის ყურადღება მიიპყრო და მალე მისი თანა-

შემწე გახდა. 1929 წელს მირის ჩაიღვსი მოსკოვში ჩავიდა და ე.წ. კომუნისტური ინტერნაციონალის, ანუ „ლენინურ“ სკოლაში დაიწყო არალეგალური პარტიული მუშაობის მეთოდებისა და ზერზების შესწავლა. სულ მალე საბჭოთა სპეცსამსახურებმა გადაიბირეს და საიდუმლო თანამშრომლობაზე დათანხმეს. კომინტერნის სკოლაში მისი მასწავლებლები მაშინ ახალგაზრდა ლექტორები, მომავალში კი საბჭოთა პოლიტიბიუროს წევრები ოტო კუუსინენი (კა-გე-ბეს მომავალი თავმჯდომარისა და გენერალური მდივნის იური ანდროპოვის მფარველი) და მიხეილ სუსლოვი (საბჭოთა იდეოლოგიის მომავალი „მამა“) იყვნენ. ეს ნაცნობობა, განსაკუთრებით კი სუსლოვიან, „ამხანაგ მირისს“ შემდგომ ძალზე გამოადგა.

1932 წელს, როცა მირისმა მოსკოვი დატოვა, ის უკვე ამა მარტო კარგად მოშაზღებული პარტიული მუშაკი, არამედ საბჭოთა სპეცსამსახურების აგენტიც იყო. ასევე აქტიურად ჩაერთო პარტიულ-აგენტურულ საქმიანობაში მირისის უმცროსი ძმა — ვიკციც.

ამერიკაში დაბრუნებული მირის ჩაიღვსი ათ წელზე მეტხანს ჩიკაგოში პარტიულ მუშაობას ეწეოდა, ხოლო მთვე მსოფლიო ომის შემდგომ აშშ-ის კომპარტიის განჯე „დეილი უორკერის“ რედაქტორი და მოსკოვში სპეციალური კორესპონდენტი იყო. ამ პერიოდში ის კა-გე-ბესთან აქტიურად თანამშრომლობდა.

1947 წელს აშშ-ის კომპარტიაში ში-

ამ სრულიად საიდუმლო ოპერაციის შესახებ პირველად საეცსამსახურების ისტორიის ცნობილმა მკვლევარმა ჯონ ბარონმა მსოფლიო საზოგადოებას 1996 წელს წიგნში „ოპერაცია-სოლო“ მოუთხრო. საბჭოთა კა-გე-ბესა და საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის საიდუმლო არქივებში ამ სპეცოპერაციის შესახებ წყაროებით ძალზე საინტერესო დოკუმენტს, რომლის შესახებაც ქვემოთ მოვითხრობთ ახლა კი თანამედვერულად მიყვებით მოვლენებს.

ეს ისტორიული ფაქტი დიდხანს გასაიდუმლოებული იყო. ბუნებრივია, მარცხის აღიარება არავის უუკარს, მით უმეტეს, კა-გე-ბეს და გამოძიების ფედერალურ ბიუროს. თავად განსაკვირ 22 წელი აშშ-ის გამოძიების ფედერალური ბიუროს აგენტს გულითხილავდნენ საბჭოთა ლიდერები, ნიკიტა ხრუშჩოვი და ლეონიდ ბრეჟნევი, კომუნისტური იდეოლოგიის „ცენტრი“ მხილად სუსლოვი, კა-გე-ბეს შვიდი იური

ქვეყნებში, მაგრამ განსაკუთრებულ შტაბში მორისის 1977 წლის მოსკოვში მოუწევს. სასტუმროდან გამოსულ მორისის შვედეთში მორისიან პირად კა-გე-ბეს შუი იური ანდროპოვი ულოდებოდა. ის თავად გაუძღვა „ამხანაგ მორისის“ (მეტი საოცრება რაღა უნდა იყოს, საბჭოთა უშიშროების შუი გამოძიების ფედერალური ბიუროს აგენტს მიაცილებს გენმდიანთან) კრემლში, სადაც მორისის 75 წლისთვის აღსანიშნავად ლეონი ბრეჟნევი, თავად ჩინ-მედლებსა და ქიფის დიდ-მა მოტრეიალემ, იუბილარს წითელი დროშის ორდენი საზეიმო ვითარებაში გადასცა, სამჯერ ჩვეულებრივსაპერ ჩაიცვან და კრემლში დიდი ბანკეტი გაუმართა. თანაც მისევე თხოვნით სამხსირო სურათი გადაიღო „ამხანაგ მორისთან“. მაშინ ბრეჟნევი რომ სცოდნოდა, „ისტორიულ ფოტოსურათში“ ამერიკის აგენტთან ერთად რომ იწონებდა თუხს, ალბათ, ბევრად ადრე დაგეტოვებდა.

გამოძიების ფედერალურმა ბიურომ რისკის თავიდან ასაცილებლად გადაწყვიტა ჩაიღვებინა „თამაშიან გეგმას“ და 1977 წლის შემდეგ, სიბერის და ავადმყოფობის მოტრეით ისინი აშშ-ის საზღვრებს უკვე აღარ ტრეფებდნენ. ითხი წლის განმავლობაში კა-გე-ბეს ოპერატიული თანამშრომლები აშშ-ის კონტრდაზვერვისგან „ფარულად“ ზედებოდნენ ჩაიღვებინა ან სამალავების საშუალებით გადასცემდნენ ფულსა და ინსტრუქციებს, თან მორისისგან იღებდნენ ოპერატიულ ცნობებს ამერიკის კომპარტიის შიდა სამხარეულის შესახებ.

ოპერაცია „სოლო“ იმდენად გასაიდუმლოებული იყო, რომ 18 წლის განმავლობაში აშშ-ის არც ერთმა სტრუქტურამ (თვით პრეზიდენტმა, ცსს-მ და სხვ.) არ იცოდა საიდუმლო ინფორმაციის წყაროს ვინაობა. გამოძიების ფედერალური ბიუროს დირექტორ მაკკლარენს კვლამ მხოლოდ 1975 წელს გაუხილა აშშ-ის პრეზიდენტ ჯერალდ

ფორდსა და სახელმწიფო მინისტრ ჰენრი კისინჯერს აგენტის გეგრა-სახელი. ორგე გეგმებული დარჩა. ხოლო, როცა პრეზიდენტმა ჯიმი კარტერმა შეიტყო, თუ რა საიდუმლო წყაროებიან მდებარე სუპერმნიშვნელოვანი ინფორმაცია საბჭოთა კავშირის შესახებ, ადვოკატებმა ვერ დამალა და წამოიძახა: „ეს ოპერაცია მსოფლიოში ყველაზე მაგარი რამაა... ნაყინის შემდეგ“.

იმ პერიოდში ამერიკის არც ერთი სუპერსამსახურის მორისის ოპერატიული შესაძლებლობების აგენტი არ ჰყავდათ ცსს-ს მხოლოდ ოცნება შეეძლო ისეთ აგენტზე, რომელსაც საბჭოთა იდეურები პირად მგობრად თვლიდნენ და სრულიად საიდუმლო ინფორმაციის უზიარებდნენ. ცსს იმდენად იყო მოკრებული კოლექტივ-კონკურენტების წარმატებით, რომ ამ ოპერაციამ თუნდაც მინიმალური მონაწილეობის მისაღებად გამოძიების ფედერალური ბიუროს ხელმძღვანელობას ნებისმიერ თანხას სთავაზობდა.

1963 წლის ნოემბერში ორმაგმა აგენტმა — ჩაიღვებინა დაარწმუნა აშშ-ის დამინისტრაცია, რომ პრეზიდენტ კენედის მკვლელობაში „რუსები“ გარეულნი არ იყვნენ. ამ ინფორმაციაზე დაყრდნობით შესაძლებელი გახდა ორ ქვეყნის შორის მოსალოდნელი ძალზე სერიოზული გართულებების თავიდან აცილება

„სოლოს“ მრავალწლიანი წარმატება განაპირობა იმ გარემოებამაც, რომ გამოძიების ფედერალური ბიუროს ხელმძღვანელობამ ისე წინადახედულად დამიწერა ეს ოპერაცია, რომ მიღებული ოპერატიული ცნობების ანალიზისას ყველას ამ ინფორმაციის წყარო აგენტი კი არა, არამედ მოსამხმენი „ხოლო“ ან სიყვიდან მოპარული დოკუმენტიც ყოფილა.

„სოლო“ თავაზობდა გადის

საბჭოთა კავშირისთვის შორის ჩაიღვდა აშშ-ის კომპარტიის მეორე და ასეთი ხანდა შირი იყო, რომ საბჭოთა ფულის ამერიკელი კომუნისტებისათვის გადაცემის მხოლოდ მას ანდობდნენ. სულ ამერიკის კომპარტიის საბჭოთა კავშირმა იმ პერიოდში გამოუყო 28 მილიონ დოლარი, რომლის გადაცემისა და ხარჯების რეგულაცია გამოძიების ფედერალური ბიუროს აკონტროლებდა. ამ თანხის უდიდესი ნაწილი აშშ-ის კომპარტიის გენერალურმა მდიანმა გეს პირმა პირად და ოჯახის საჭიროებაზე დახარჯა. ჩაიღვდა გეს პოლისისთვის ერთ-ერთი ყველაზე ხანდა შირი იყო, რომელიც საბჭოთა ფინანსებთან უზრუნველყოფდა და მიტომაც იყო, რომ 1980 წლის ზაფხულში გეს პოლი სათაღმლოდ დაუტყვევდა კა-გებუს ერთი ერთ რეზიდენტისა აშშ-ში და ოური ანდროპოვთან საიდუმლო თხოვნა დაბარა.

საბჭოთა ბიუროკრატიული მანქანა ამგვარ შემთხვევებში ძალზე ოპერატიულად მოქმედებდა. 1980 წლის 22 აგვისტოს კა-გებუს თავმჯდომარე ანდროპოვი სრულად საიდუმლო წერილით მიმართავს სკკპ ცკ-ს. ქვემოთ ვთავაზობთ ამ დოკუმენტის თარგმანს:

„ამხ. გეს პოლიმა თხოვნით მოგვმართა, რათა საბჭოთა კავშირში სპეცსწავლენაზე მდიდერი მისი პირად წარმომადგენელი, რომელიც სპეციალურ დაჯილდოვებას ასრულებს. სუკ-ის აზრით, სასურველი იქნებოდა მისი მიღება 1980 წლის სექტემბერ-ოქტომბერში, 45 დღით სუკ-ი თავის თავზე იღებს გეს პოლის წარმომადგენლის მომზადების ორგანიზებას.“

ანდროპოვის ამ საიდუმლო წერილს სკკპ ცკ-ს საგარეო განყოფილების მძვრ პოლიტიკური-სივრცის მომზადებულ ცნობა მოჰყვა, სადაც ერთი ძალზე საინტერესო წინადადებაა, რომელიც ოპერაცია „სოლოს“ ეფექტიანობაზე კიდევ ერთხელ მიუთითებს. კერძოდ: „პარტიის ხელმძღვანელობის წევ-

რი, რომელიც დიდი ხნის მანძილზე ამხ. გეს პოლის განსაკუთრებულ დაჯილდოვებას ასრულებდა, მძივე ავადმყოფობის გამო ვათვისუფლებულია ამ მოვალეობისაგან“.

1980 წლის 5 სექტემბერს კი სკკპ ცკ-ს №18227/39 „სრულად საიდუმლო“ დადგენილება მოჰყვა, სადაც აღნიშნული იყო:

„1. დაეკავიფილდეს ამხ. გეს პოლის თხოვნა მისი პირად წარმომადგენლის სპეციალური სწავლებისთვის 1980 წლის სექტემბერში 60 დღის ვადით მიღების შესახებ;

2. ამხ. გეს პოლის პირად წარმომადგენლის მიღება და მომზადება დაჯილდოვების სკკპ ცკ საგარეო განყოფილებასა და საქმეთა მმართველობას, ხოლო სპეცსწავლება – სსრ სუკ-ს“.

ეს საიდუმლო დადგენილება „განსაკუთრებულად საქალაქმდომო“ უნდა შენახულიყო, თუცა ამერიკელებმა უკვე მშვენივრად იცოდნენ, ვინ იყო ახალი „ფულით მომზადებულ“.

1981 წლის აგვისტოდან ჩაიღვდა გეს გარეუე პირთათვის „კავშირანდენე“, რადგანაც ამ პერიოდთან უკვე აშშ-ის ადმინისტრაციის „მოქმის დაცვის“ პროგრამაში იყვნენ ჩართული.

გამოძიების ფედერალური ბიუროს ხუთი უმაღლესი ჩინის გარდა არცერთი იცოდა მათი ახალი გეარო და საზოგადოებრივი აჯილი. ამგვარი სიფრთხილე აუცილებელი იყო, იმიტომ, რომ ამერიკელ აგენტებს სიცოცხლის ბოლო წუთამდე საბჭოთა სპეცსამსახურების შუიისძიებისა ემნოდათ.

„პენსიაზე გასული“ შირისი ხანდახან დეკვიცებს კითხულობდა გამოძიების ფედერალური ბიუროს კუანტიკოს აკადემიისა. დანარჩენ დროს მოხუცი მუდღღამე სახლში ატარებდა და წარსულს იხსენებდნენ. ისინი სიცოცხლის ბოლომდე პენსიას იღებდნენ სახელმწიფოსგან. 1987 წელს შირისი და მისი ძმა ჯეკი (სიკედლის შემდგ) პრეზიდენტ რეიგანის გადაწყვეტილებით „თავისუფლების“ მდლით დააჯილდოეს.

1991 წლის 2 თენისს შირისი გარდაიცვალა. მას რვა დღე დააკლდა 89 წლის შესრულებამდე.

შირის ჩაიღვდას თითქმის 25-წლიანი აგენტურული მოღვაწეობის შემდეგ მართლაც რომ შთამბეჭდვითა:

1. მან ჯერ კიდევ 50-იანი წლების ბოლოს მაქონდა აშშ-ის ადმინისტრაციის უტყუარი ინფორმაცია საბჭოთა კავშირში და ჩინეთს შირის უპირიორთობის მოსალოდნელ გაუარესებაზე.

როდესაც ასეთი აგენტის შესახებ შეტური პრეზიდენტმა ვიმი კარტერმა აღფრთოვანება ვერ დამალა და წამობინა: „ეს ოპერაცია მსოფლიოში ყველაზე მაგარი რამაა... ნაყინის შემდგ“

ამით ამერიკის საგარეო უწყებასა და ადმინისტრაციას დაპირისპირების სასურველი კუთხით გამოყენების საშუალება მისცა;

2. 1963 წლის ნოემბერში დაარწმუნა აშშ-ის ადმინისტრაცია, რომ პრეზიდენტ კენედის მკვლელობაში „რუსული“ გარეუნი არ იყვნენ. ამ ინფორმაციაზე დაყრდნობით შესაძლებელი გახდა ორ ქვეყნას შორის მოსალოდნელი ძალზე სერიოზული გართულებების თავიდან აცილება;

3. აშშ-ის ადმინისტრაციას სისტემატურად აწვდიდა ინფორმაცია საბჭოთა ხელმძღვანელებისა და პოლიტიბიუროს წევრების შესაძლებლობების და შესუტეების, ჯანმრთელობის რეალური მდგომარეობის, პოლიტიბიუროს შიგნით ძალთა გადანაწილების, ახალი კადრების დაწინაურების და ა.შ. შესახებ;

4. ამასთან, სისტემატურად აწვდიდა კრემლს დეზინფორმაციას აშშ-ის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის შესახებ; მხოლოდ 1992 წელს, საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, გახდა შესაძლებელი ამ ისტორიის დღის სინათლეზე გამოტანა, თუცა საბჭოთა კა-გებუს სამართალმცემივერ — რუსეთის ვე-ფს-ბე ოპერაცია „სოლოს“ შესახებ დღესაც დუმილს აჯილდობებს.

ბმხის ალადავშილი
ექსპერტი ვროვნული უსაფრთხოების საითხებში, უმნიშობის გადაშვარი პოლკოვნიკი

„ტყის სამოს“ — დაღესბნური ბეჭოკის მუნიციპალიტეტის გეოგრაფიული ორგანიზაცია

(დასასრული. დასაწყისი იხ. „არსენალი“ N10, 2011)

„ტყის სამოს“ სტრუქტურა, ტაქტიკა, მიზნები და იდეოლოგია

„ტყის სამოს“, იგივე „დერბენის ისლამური ჯამაათი“, სტრუქტურით ლათინურ-ამერიკულ პარტიზანულ დაჯგუფებებს უფრო ჰგავს, ვიდრე კლასიკურ ისლამურ-რადიკალურ გაერთიანებებს. ორგანიზაციის უმცირესი სტრუქტურული ერთეულია სამძო (ლექსიკონად — „სიხაჯალ“), რაც 10 ან 20 მებრძოლისგან შედგება; მის მეთაურს „ბაში“ ჰქვია. რამდენიმე სამძო ქმნის ე.წ. „ერთობას“ („სადგალ“). თავის მხრივ, რამდენიმე „ერთობა“ ქმნის ერთ „ჯამაათს“ — დღეს, „ტყის სამოს“ შემადგენლობაში გამოირჩევა სუბეაითის, ყუსარის, ყუბისა და ხანშახის ჯამაათები, რომელთა მეთაურები ორგანიზაციის მმართველ ორგანოში — ისლამურ საბჭოში („შურა“) შედიან. საბჭოს აძირა ხელმძღვანელობს. ეს უკანასკნელი ერთპიროვნული ლიდერი სულაც არ არის — მის გადაწყვეტილებებს ისლამური

საბჭოს დასტურის გარეშე ძალა არა აქვს.

„ტყის სამოს“ ამირას ჰყავს რამდენიმე მოადგილეც, რომელთაც წევრინსა და აღჭურვის, ისლამური სამართლის, პრიპაგანდისა თუ სხვა საკითხების გადაწყვეტა ვეალებათ. „ტყის სამოს“ ჩრდილო კავკასიის საამიროს შემადგენლობაში შედის; შესაბამისად, მისი ხელმძღვანელი ვალდებულია, ამირათა ამირის“ გადაწყვეტილებები უსიტყვოდ გაიზაროს და აღასრულოს. თავის მხრივ, „ამირათა ამირას“ სამძოს შინაურ საქმეებში ჩარევის უფლება არა აქვს, თუმცაღა ამირას საკუთარი სურვილის მიხედვით, ისლამურ საბჭოსთან აუცილებელი კონსულტაციების შედეგად ნიშნავს. ამ წესით პირველად ილაგა მალაიჯი დაინიშნა. ერთი სიტყვით, „ტყის სამოს“ ჩრდილო კავკასიის საამიროს ავტონომიური სტრუქტურული ერთეულია.

ამჟამად ორგანიზაციის უმაღლესი მესუვერები ეროვნულ საკითხზე აღარც ამზივლებენ ყურადღებას. როგორც წესი, მათ აქცენტო კავკასიელ ხალხთა რელიგიურ ერთიანობაზე აქეთ გადატანდა. შესაბამისად, სტრუქტურული ერთეულების აღსანიშნავად, კი არა-

ბულ ტერმინებს იყენებენ და არა ლექსიკონს. ამასთან, თუკი ადრე „ტყის სამოს“ წევრთა შორის უფრო მეტი ლექსი იყო, ამჟამად უკვე მის შემადგენლობაში დაღესბნის სხვა ეროვნებათა წარმომადგენლებს, არაბებსა და სუნიტურ ისლამზე მოქცეულ აზერბაიჯანელებსაც კი შეეხებოდათ. „მუსლიმანთათვის ეროვნული განსხვავება მნიშვნელოვან არ არის... ჩვენ ყველანი ერთი დერბენ ვალდებით სწორედ ამის გამო, სხვადასხვა ენაზე მეტყველო, ერთმანეთისა მანე უსიტყვოდ გვესმის“, — ასე აცხადებდა აზერბაიჯანელ სალაფერტო მთავარი თურეტიკოსი გამათ სულეიმანოვი ჯერ კიდევ 1997 წელს და „ტყის სამოს“ აქტივისტთა აბსოლუტური უმრავლესობა ამ თვალსაზრისს იზიარებს.

დღეს „ტყის სამოს“ ამირას პოსტო ვაკანტურია. ამ ორგანიზაციის ბოლო ლიდერი, ეროვნებით დარგუელი ისრაფელ ჰაჯის ძე ველიჯანოვი ამა წლის 18 აპრილს რუსმა სპეკრანზმელებმა დაღესბნის რესპუბლიკის ლეკაშის რაიონის სოფელ თამქაყურთან გაანადგურა. ველიჯანოვის საბრძოლო ფსევდონიმი „ამირა ჰასანი“ გახლდათ ბოლო რუსი ფედერალები მას „ამფეთ-

ქების“ (Подрывник) მეტახელით იცნობდნენ, რადგან 2006 წლის იანვარში ბუენაიკასის 132-ე მოტოომხროლელო ბრიგადის პოლიგონზე აფეთქების მოწყობის გამო იძულებულია. დაუზუსტებელი ინფორმაციით, ლიკვიდირებულია ასევე, ამირას პირველი მოადგილე — ზაქარ ნორგუზოვიც; კვლავაც მიმალულნი არიან „ტყის სამოს“ სხვა აქტივისტები: ჰაჯი სამირ მეჰიდოვი და არას ბალაბეჟოვი.

„ტყის სამოს“, მოწინააღმდეგის შეცდომაში შეყვანისა და დაბნევის მიზნით, ფართოდ იყენებს ე.წ. „მეტსტაზურ“ პრინციპს, რომლის თანახმადაც, ცალკეულ ვაჰაიათში მუდამ მიმდევრობის ახალი წვერების მოზიდვა — სამოსის თითოეული წვერი ვალდებულია, იქადაგოს „ას-სალაფიას“ მოძღვრება და შეუძლებსდაგვარად ერთი ან რამდენიმე სანდო პირი მაინც გააწვევოს ორგანიზაციაში. ამიტომაცაა, რომ „ტყის სამოს“ აქტივისტთა რაოდენობის დადგენა როგორც აზერბაიჯანულ, ასევე რუსულ სექსამასხურებს ძალიან უჭირთ. ბოლოდროინდელი მონაცემებით, ამ ორგანიზაციის აქტიურ წვერთა რაოდენობა 100 კაცს არ უნდა აღემატებოდეს, მაშინ როცა პასიურ წვერთა, შესაძლოა, სულ ცოტა სამჯერ მეტი მაინც ჩათვალოს.

„ტყის სამოს“ საბრძოლო ტაქტიკა ასეთია: ორგანიზაციის აქტივისტები სამართალდამცველებსა და არმიასთან მასშტაბურ შეტაკებებს თავს არიდებენ; სამაგიეროდ, მიმართავენ ტერაქტებსა და მცირე შეტაკებებს, ასევე „გზების ომს“ და ე.წ. „უკბინე და გაიქციის“ სა-

დაღესტნის ტყეებში „ტყის ძმები“ თავს ისე გრანობენ, როგორც თევზი წყალში

ხელით ცნობილ სტრატეგიას. „ტყის სამოს“ მებრძოლების ბანაკები და იარაღის საწყობები ტყეებშია გამართული და თანაც სახელდახელოდ, რათა ყოველ ხელსაწყო შეშთხვევაში ადგილის მონაცვლეობა უცებ მოახერხონ; ანუ, ორგანიზაცია რომელიმე კონკრეტულ ადგილას ხანგრძლივად დაფიქსირებას გაურბის და მოქმედებს პრინციპით „სახელდობრ — არსად, თითქმის — ყველგან“. სხვათა შორის, პარტიზანული ომისა და მეზარცხენურ-რადიკალური მოძრაობის აღიარებული თეორეტიკოსი და ცნობილი რევოლუციონერი ბრუნსტრი „ჩე“ გვევარა სწორედ ხსენებულ პრინ-

ციპის მიიწვევდა იმ საფუძვლად, რომელსაც XX საუკუნის პარტიზანული ომის სტრატეგია უნდა დაერქობოდა; ანალოგიურ პრინციპს უპარატესობას ანიჭებდა ასევე ცნობილი ავღანელი საველე მეთაური ამჰად შაჰ მასუდიც.

„ტყის სამოს“ მებრძოლები დახელოებული არიან წინააღმდეგობის განწყობის ერთ მეტად თვისებურ სახეობაში — ე.წ. „გროზნოული გეროლიაში“, რაც პოლიციის ან არმიის მალაჩინოსნებთან კონტაქტის დამყარებას, ნდობის მოპოვებასა და შემდეგ კი მათ მიუხეობება-გატაკებებს გულისხმობს. პართლაც, სამოსის მებრძოლები მშვიდობიანი მცხოვრებლებისაგან თითქმის არაფრით განიზრჩევიან და ძალაუფლებს ეჭვს არ აღუშრავენ. ერთი-ორჯერ სარწმუნო, მაგრამ ნაკლებად მნიშვნელოვან ინფორმაციას მაწვდიან და შერე ვითომ ბოვეიკთა კვლავაც გაიყვანენ. მოტყუებული ძალაუფლები შედარებით მცირე-ერთიზონანი ოპერატიულის თანხლებით ამ უკანასკნელთა ასაყვანად მიდიან და ოსტატურად დაგებულ ზაფანგში აღმონხდებიან ხოლმე. ჩრდილო კავკასიაში ამგვარი ხერხით უამრავ პოლიციელსა თუ ფედერალს გაუსწორდნენ. „ტყის სამოს“ თანამომე მოჯაკედეების გამოცდილება კავკასიონის ქედს აქეთ — აზერბაიჯანშიც გადმოიტანა.

გასული საუკუნის 90-იან წლებში, „ჯეიშ-ულ-ლაის“ დამარცხებული მუბარის ალიევი აცხადებდა, რომ მხარდამჭერებთან ერთად „ისლამური დიდი ლეზვისტანის“ შექმნა ჰქონდა გადაწყ-

რუსული ომინი მაჰარამქენტში (დაღესტანი) „ტყის ძმების“ წვერებს დაუბებს. 2010 წ.

შამილ ბასაევი და „ტყვის ძმების“ არაბი ლეგიონერები (1999წ.)

ვეტილი; მან „ას-სალაფიას“ მოძვერების ძირითადი პოსტულატები კარგად მორავო საერთო-ლევზგიურ ეროვნულ საკითხს – წახები, რუსულელები, ბუდუხები, კრიშები, ხინალუდელები, თაბასარანელები, ადლუდელები არჩიბულები და სხვა ლევზგიური თემები, რომლებიც XIX საუკუნის ბოლიდან ხელონურად დამოკუდიველ ეროვნებებად მიიჩნეოდნენ, ლევზგი სალაფიტების სწულელებით, „დიდ ლევზგიურ ერს“ უნდა შვერთობოდნენ და მხოლოდ ამის შემდეგ დაქვეით „ჭეშმარიტი ისლამის“ თაყიდან შექეცნება. სიძართლე რომ ვთქვათ, „ჯეიმ-ულ-ლაის“ და „შეიღობიანი სალაფიტების“ („დიდი ლევზგიური ერის“ თეირანი ეს უკანასკნელნიც იზარებდნენ) ქადაგებებმა როგორც აზერბაიჯანულ, ისე დაღესტნულ ლევზგიებზე უდიდეში გავლენა მოახინა. ამჟამად ყველა ლევზგიური თემი თაყს ერთიანი ერის განუყოფელ ნაწილად მოიზარებს, მიუხედავად იმისა, რომ ბაქოსა და მოსკოვის შესხვეურები ზოგაერთ მათგანს ოფიციალურად დღევნებდენ არ ცნობს.

ამგანმდელი აზერბაიჯანის ოფიციალური დიპლომათი, აზერბაიჯანელები კავკასიელი აღბანელების შთამომავლები არიან; და თურქულ-აზერბაიჯანული ენა მოგვანებით აქეთ შეითესებული. ლევზგი სალაფიტები კი მიიჩნევენ, რომ აღბანელობა შთამომავლები თაყად არიან და ენაც არ დაუკარგეთ კავკასიოლოგთა მტკიცებით, კავკასიის აღბანური მართლაც დაღესტნური ჯგუფის ლევზგიური შტოს ენა

უნდა ყოფილიყო და რაც მთავარია, დაახლოებით სწორედ იმ მიწეზე გავრცელებული, რომელთაც დღეს არაოფიციალურად „ლევზგისტანი“ ქეოდება. ჯერ კიდევ „შეიღობიან სალაფიტთა“ მეთაური, შეიხი გამათ სულეიმანოვი აცხადებდა, რომ კავკასიის აღბანელებმა (ანუ ლევზგიებმა) VIII საუკუნეში არაბთა დაპყრობების დროს მასობრივად მიიღეს სუნიტური ისლამი, რომელიც იმ დროს „წმინდა სახით“ არსებობდა და ამიტომაც „ას-სალაფიას“ მოძვერება ჩვენს დროშიც ლევზგიების აბსოლუტური უმრავლესობისათვის ტრადიციული და მისაღები იყო: „ას-სალაფია“ ჩვენი წინარების, ნამდვილი აღბანელების სწულელებია!“ – სწორად ამბობდა სულეიმანოვი. ამჟებ თვალსაზრისს იზარებენ „ტყვის სამოს“ აქტივისტები და სწორედ ამითვე აიხსნება ის, რომ ხსენებული რადიკალურ-ისლამური მოძვერება ლევზგიების ყველა თაობაში პოპულარულია.

კოლიტკოური მხარდამჭირები, პროკაბანდის საზოგადოებანი, კავშირი სხვა ტერორისტულ გამართიანებებთან

„ტყვის სამოს“ არც რუსეთის ფედერაციაში და არც აზერბაიჯანში, რაღა თქმა უნდა, ამკარა პოლიტიკურ მხარდამჭერები არ ჰყავს. თუქცაღა, ბაქოში აცხადებენ, რომ ორგანიზაციას ფარულად მხარს უჭერს ლევზგიების საზოგადოებრივ-პოლიტიკური მოძრობა „სადავლს“ („ერთიანობა“), რომელიც რუსეთში ოფიციალურადაა რეგისტრირებული, ხოლო აზერბაიჯანში ნახერად ლეგალურად მოქმედებს და 90-იანი წლების დასაწყისში მთავრობის წინააღმდეგ შეიარაღებული გამოსვლებიც არაერთხელ მოუწევია. „სადავლს“ შესხვეურები ოფიციალური ბაქოსგან რეგისტრაციის უფლებას დღემდე უშედეგად თხოვენ.

„სადავლს“, რომელიც დაუნუსტებული მონაცემებით გასულ საუკუნის 80-იანი წლების ბოლის შექეცნა, ინტერნეტში რამდენიმე ვებგვერდი აქვს. მისი აქტივისტები ამჟამად კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობით უფერ არიან დაკველები და როგორც აცხადებენ, თაყიანი ხალხს კულტურული ერთიკური ასიმილაციისგან იცვენ. მათ ეჭვგვერდებზე ხშირად ქვეწლდება ისეთი მასალები, რომლებიც აზერბაიჯანის ტერიტორიულ მთლიანობას პირდაპირ ანტიკლებდ, მაგრამ იზიბად კი ქეინაღმდეგება. მიუხედავად იმისა, რომ „სადავლს“ „ტყვის სამოსთვის“ მხარდასჭერა ამკარად არსად დაუფიქირებია, ბაქოში მიიჩნევენ, რომ აზერბაიჯანელი ლევზგის სალაფიტების უპირველესი და უმთავრესი პოლიტიკურ-საზოგადოებრივი მხარდამჭერი სწორედ ხსენებული ორგანიზაციაა. აზერბაიჯანის ხელისუფლებამ „სადავლს“ და სხვადასხვა დასახულები

„ლიბა“

სამკურნალო გამართიანება

სამსოკათოლოგია

- ერეკციის ხარისხის გაუმჯობესება
- სქესობრივი აქტის განხვრდლიყება
- ყველა სახის სექსუალური დარღვევის მკურნალობა
- სექსუალური წარუმატებლობის მოლოდინის შიშის მოხსნა

ხელმძღვანელი პროფესორი არჩილ ბაქრაძე

მის: თაბუკაშვილის №19ა ☎ 890 32-21-21; 32-21-21, 72-59-39

ცნობილ მის ფილიალებს რუსეთიდან მართულ ძალად თვლიან და აცხადებენ, რომ ლეგტიმურ მოძრაობას მოსკოვიდან აფინანსებს „ედინაია როსიას“ ერთ-ერთი ცნობილი წევრი, სენატორი და ცნობილი მილიტერი, მახაჩყალის „ანჟის“ მულობელი სულებიან ქერიმოვი, რომელიც ერთგუებით ლეგვია, ქალაქ დერბენდიან. მართალია, ქერიმოვის ჩრდილოკავკასიულ მოჯაჰედებთან კავშირები და სუბარატისტების მხარდაჭერაზე სანდო ინფორმაცია არც კი არსებობს, მაგრამ აზერბაიჯანული მასშეაია ხანდახან მაინც ირწმუნება ხოლმე, რომ ქერიმოვის ფული „ირობი გზით“ — „სადვალის“ გულით — მოჯაჰედებთან ხვდება. ძელი სათქმელია, რამდენად შეესაბამება სინამდვილეს მსგავსი განცხადებები; ფაქტია მხოლოდ ის, რომ „სადვალის“ ემბეგვრებზე, ოფიციალური ბაქოს „სისიდატორული პოლიტიკისა“ თუ აზერბაიჯანის მკვიდრ ხალხთა დეკლარაციების დარღვევის“ მამხილებელ რეკონსტრუქციებში ზშირად გაიყვებებს ხოლმე იმ პირთა ვაგრიტი, რომელთაც შემდეგ რუსული და აზერბაიჯანული მასშეაია „ტყის სამოს“ წვეურებად მიჰყვას.

„ტყის მშების“ ერთ-ერთი მეთაური აბუ მუჰამადი (მარჯვენა)

— კვეის ვაფუნი და აბუ ვაფარი, რუსი სამართალდამცვეების მტკიცებით, სწორედ „ალ-ქაიდას“ წვეურები უნდა იყვნენ.

„ტყის სამოს“ ორგანიზაცია

განმარტებული აქციები

2007 წლის დეკემბერი — „ტყის სამოს“ მებრძოლთა ვჯუფუ ქალაქ სუმგაითის გარეუბანში, „ლეკოლის“ რამდენიმე ბაზას დაესხა თავს და ერთ-ერთის აფეთქება მოახერხა.

2008 წლის იანვარი — „სამშომ“ დაღესტნის რესპუბლიკის ქალაქ დაღესტანსკე ოფისში, რომელიც ნავთობ-მწვერელების ერთ-ერთი ცენტრია, მილიციის წინააღმდეგ ტერაქტების სერია მოაწყო. მოჯაჰედებმა სამი კვირის განმავლობაში მილიციის ექვსი მაღალჩინოსანი გაისტუმრეს იმ ქვეყნად.

2008 წლის 18 აგვისტო — ტერაქტი ბაქოს აბა-ბეგების მეჩეთში, რომელიც ადრე სალავიტების მთავარი სალოცავი იყო. ხელისუფლებამ 2000 წელს ეს მეჩეთი მიიტურ თქმ უბოძა, რამდენიმე ხნის შემდეგ კი სალავიტების შეიხი გამათ სულემანიოვი დააპატიმრა. 2008 წლის დასაწყისში სალავიტებმა მეჩეთის დაბრუნება მოითხოვეს, მაგრამ ამოღ, რასაც ტერაქტი მოჰყვა — მეჩეთში ბომბი პირუბაირ ლოცვის დროს აფეთქდა. დაიღუპ 2 მორწმუნე, 18-მდე კი დაიჭრა.

2008 წლის 25 აგვისტო — „ტყის სამოს“ მეთაური ილგარ მალაჩივი დაღესტნის ქალაქ დაღესტანსკე ოზინდან აზერბაიჯანის ქალაქ სუმგაითში გადავიდა, იერიში მიიტანა მილიციის ერთ-ერთ განყოფილებაზე და მიმდევად აიყვანა სამი რაიოთი. მალაჩივმა აზერბაიჯანულ ციხეებში მსხდარი თანამებრძოლების უპირობო გათავისუფლება მოითხოვა, თუცადა მალონები შეთანხმებაზე არ წვეადნენ და 29 აგვისტოს

სვეტოვარცია დაიწვეს. ილგარ მალაჩივმა და მისმა მებრძოლებმა მძევლები დახიცეს, სვეტრამელებს მედღარი წინააღმდეგობა გაუწიეს, სუმგაითი დატოვეს და თავი ისევ დაღესტანს შეაფარეს.

2008 წლის 7 სექტემბერი — თედასხმა დაღესტნის მამარამქენტის რაიონის მილიციის განყოფილებაზე აქციას თავად ილგარ მალაჩივი მეთაურობდა. „სამშოს“ მებრძოლებმა დიდი რაოდენობით იარაღი გაიტაცეს და მიმალგეს შეეცადნენ, თუცა რაიონული ცენტრიდან რამდენიმე კილომეტრის მოშორებით რეიფში მოჰყვნენ და მილიციელებს ცეცხლი გაუსხნეს; საბასუხო ცეცხლს კი ილგარ მალაჩივი შეეწირა.

2008 წლის 17 სექტემბერი — „სამშოს“ ერთ-ერთი მესვეური, ასარანხან-ჰაჯი რუსთამხანოვი დაღესტნის სულემან-სტალსკის რაიონის ერთ-ერთი სოფლის სკოლის შენობაში შეიჭრა და მოსწავლეთა მიმდევად აყვანა სცადა, მაგრამ დარაგმა მიმდევადი დარეკვა მოასწრო და შეშთხვევის ადგილზე მოსულმა სვეტრამემა ვველა თავდასხმელი და თავად რუსთამხანოვიც გაანადგურა.

2010 წლის 4 მარტი — აზერბაიჯანის უმაღლესმა სასამართლომ „ტყის სამოს“ რამდენიმე წვეურს თავისუფლების უფაღად აღკვეთა მიუსაჯა. ამის შემდეგ სუმგაითის ერთ-ერთ ქუჩაზე, პოლიციის განყოფილების წინ, დანადგული ავტომანქანა აფეთქდა. აფეთქების მსხვერპლი არ მოჰყოლია. მეორე დღეს ტერაქტის აფგვლის განქნა წარწერა: БУДЕМ ВАС БУЗИТЬ!

2010 წლის ფლის-აგვისტო — საზღვრისპირა რაიონებში შეტაკებებს 5 აზერბაიჯანული მესაზღვრე შეეწირა და 8 დაიჭრა. მოჯაჰედების მხარეს მსხვერპლის რაოდენობა უცნობია.

მიხილ ლაბაძე

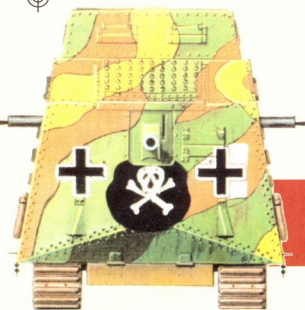
ARMY

M1A2 Abrams

გერმანული ჯავშანბრძენი

„ლეოპარდ 2“ მსოფლიოში ერთ-ერთი საუკეთესო ბანკი

1954 წელს დასავლეთ გერმანიაში საოკუპაციო რეჟიმს გაუქმდა, აღდგა სახელმწიფო სუვერენიტეტი, ხოლო 1955 წლის 7 თვისიდან გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის თავდაცვის სამინისტრო ამოქმედდა და ნოემბერში ბუნდესვერმა სამხედრო სამსახურში პირველი მონაწილეობა მიიღო.

ახალშექმნილი ბუნდესვერის ჯავშანტანკო ქვედანაყოფები მთლიანად ამერიკული საშუალო ტანკებით (M47 Patton II, M48A1 Patton III, M48A2 Patton III) შეიქმნა.

მართალია ტანკები მისაღებ ფასად იყიდეს, მაგრამ დროთა განმავლობაში შენახვამ, ექსპლუატაციამ და სათანადო რევიზიონებმა ხარვეზი გაზარდა.

მოტორიკები ნაწილები ამერიკული (M39, M59, M113), ფრანგული (Hotchkiss-ის TT6-52) და შვეიცარიული (Hispano-suiza-ის HS-30 SWP) მუხლებზე ჯავშანტანკსპორტიორებითა და მის ბაზაზე დამზადებული მრავალფეროვანი საბრძოლო ტექნიკით დაკომპლექტდა.

თეთმავალი არტილერიის პარკის დიდი ნაწილი ამერიკულმა 105 მმ-იანმა პაუზიეტმა M-7-მა და M-52-მა, 155 მმ-იანმა პაუზიეტმა M-155-მა, 203 მმ-იანმა პაუზიეტმა M-55-მა, სახენიტო დანადგარმა M-42-მა და სხვა სისტემებმა დაიკაო.

Leopard 1: მასა — 39,6 ტონა,
ეკიპაჟი — 4 კაცი, ძრავა —
830-ცხ.ძალიანი დიზელი,
სიჩქარე — 62 კმ/სთ-ში,
სვლის მარაგი — 600
კმ, შეიარაღება — 105
მმ-იანი ქვეშები და ორი
7,62 მმ-იანი ტყვიამფრქვევი

გერმანული სამხედროები ბუნდესვერის სხვა ქვეყნებში წარმოებული ჯავშანტექნიკით აღჭურვას დროებით მიუვლენად განიხილეს. გერმანიას ჰყუდა საუკეთესო სპეციალისტები, ჰქონდა მსოფლიოში ერთ-ერთი საუკეთესო ტანკმშენებელი სკოლა და სამრეწველო ბაზა, რომლის სრულად ამოქმედება ქვეყნის NATO-სი მიღების შემდეგ შეიქმნა შესაძლებელი.

თავდაპირველად ჯავშანტანკსპორტიორზე დაიწეს მუშაობა.

1955 წელს სასაზღვრო ჯარებისთვის გამოცხადდა კონკურსი, სადაც UN-ტონიანი ავტომობილების კლასში ISOMOG-ის S404-მა (4X4) გაიმარჯვა.

„ნიმოდებისთვის“ დამახასიათებელი მოკლე მასი და მაღალი გამავლობა შემდგომში კომპანამ სპეციალიზებული ავტომობილების სხვადასხვა ნიმუშში გამოიყენა, მათ შორის იყო საბჭოთა T-54-ისა და გერმანული ჯავშანტანკსპორტიორ HS-30 SWP-ის მკვლელები.

იმ შემთხვევაში, თუ ევროპაში საბჭოთა აგრესია დაიწყებოდა, ჩრდილოატლანტიკური ალიანსი დასავლეთ გერმანიის არმიას ერთ-ერთ მთავარ შემაკავებელ ძალად განიხილეს, ხოლო გერმანულ სამხედრო დასკვნით კი ამ მისიის შესრულებისთვის ბუნდესვერის შეიარაღების ბუერი ნიმუში და მათ ში-

რის — ამერიკული ტანკები ევროპის საბრძოლო მოქმედებათა თეატრს სრულად არ პასუხობდნენ.

1956 წელს გერმანიაში, იტალიამ და საფრანგეთში მომავლის ტანკზე საკუთარი შეჯდულებები ჩამოაყალიბეს, სადაც დაახლოებით ერთნაირი მიდგომაში გამოიკვთა.

1957 წლიდან კი ერთობლივმა პროექტმა სტარტი აიღო, თუმცა საბაზრო ეკონომიკის ინტერესები და დაფინანსების სხვადასხვა მოცულობა ამ წინააღმდეგობად გადაიქცა, რომლის დაძლევა ქვეყნებმა ვერ შეძლეს და რამდენიმეწლიანი მუშაობის შემდეგ პროექტი ცალ-ცალკე დაასრულეს.

პროექტირებაში ჯავშანტექნიკის მწარმოებელი ყველა ცნობილი გერმანული ფირმა მონაწილეობდა, მაგრამ საშუალოთა კოორდინაცია-ხელმძღვანელობა Porsche-ს ჰქონდა ნაბარებული.

ხანგრძლივი დისკუსიის საფუძველზე ტანკში მთავარი ურარდება საცეცხლე ძალას, ხოლო შედარებით ნაკლები კი — ძერადობასა და დაცულობას დაეთმო.

1961 წელს მომავალი ტანკის ორი პროტოტიპი აიღო და გამოიკვდა, რასაც თავდაცვის უწყებიდან კიდევ 8 ტანკის დამზადებაზე შეკვეთა მოჰყვა.

1962 წლის შემოდგომაზე ტანკები 93-ე სატანკო ბატალიონს გადაეცა და

არაოფიციალური სახელი Leopard-ის მიხედვით.

კიდევ ერთი საცდელი პარტია 16 ტანკისგან შედგებოდა და სხვადასხვა კლიმატურ პირობებში გამოცდებულად რამდენიმე ქვეყანაში გაიგზავნა. გამოცდები რეკლამის დანიშნულებასაც ასრულებდა და მნიშვნელოვანი კონტრაქტებით დასრულდა.

1965 წლის ზაფხულში Krupp-MaK-ისა და Krauss-Maffei AG-ის ქარხნები „ლეოპარდი 1“-ის სერიულ წარმოებას შეუდგნენ და ოქტომბერში კონკრეტული პირობული სერიული ტანკი ჩამოვიდა.

„ლეოპარდში“ ტრადიციული კომპონირება შენარჩუნებული — მართვის ორგანოები კორპუსის წინა ნაწილში, საბრძოლო ნაწილი შუაში და ძრავა-ტრანსმისია უკან არის მოთავსებული.

ამერიკულ M-60-თან შედარებით სიმაღლე 1 მეტრით ნაკლები აქვს და სილუეტიც დაბალია. ინფრარითული სხივების სპექტრში შექმნილობის შესაძლებლად კორპუსი სპეციალური საღებავით დაფარა და ძრავა-ტრანსმისიის განყოფილებაში დააყენეს სპეციალური სისტემა, რომელიც ძრავადან გამოიხსნა ნაწილად და მთლიანად დაიხსნა ნაწილად აირებს ცივ პაერთან ურჯეს.

„ლეოპარდი“ 105 მმ-იანი ბრიტანული ქვეშეითი (L7A3) აღიჭურვა, თუმცა 120 მმ-იანი ან 90 მმ-იანი ქვეშეითი შეიარაღებაც განიხილებოდა.

კორპუსის შუბლის მხარეს ჯავშნის მაქსიმალური სისქე 70 მმ-ს შეადგენს და 60-გრადუსიანი დახრა აქვს.

დასაულოთ გერმანიის ოჯღადების სამინისტრომ მომავალი ტანკის წინა 30 ტონით განსაზღვრა, მაგრამ პროექტირებისას ამ მახასიათებლის რამდენჯერმე გადახვედა განზა საჭირო.

სერიული წარმოების დროს ტექნიკურ-ტაქტიკურ მანქანებელთა გაუმჯობესების მიზნით ტანკის საბაზო მოდელს ხუთჯერ საფუძვლიანი მოდერნიზაცია ჩაუტარდა:

„ლეოპარდი 1A1“-ს აქვს ორსიბრტყიანი სტაბილიზატორი, ქვეშეითის თრმოსაიზოლაციო შალითა, რუზინალითონის ბორტის ეკრანები და ძრავის ავტომატური ჩაზნობის სისტემა. შეიცვალა მუხლუხების ვანებიც;

სარემონტო-სავეჯუაციო მანქანა BPZ-2: მასა — 40,6 ტონა, ეკიპაჟი — 4 კაცი, ძრავა — 830-ცხ.ძალიანი დიზელი, სიჩქარე — 62 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 850 კმ, ამწის ტვირთამწეობა — 20 ტონა, ჯალამბობის წვეის ძალა — 35 ტონა, შეიარაღება — ორი 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრეველი

შესანგრეთა ტანკი Dachs: მასა — 43 ტონა, ეკიპაჟი — 3 კაცი, ძრავა — 830-ცხ.ძალიანი დიზელი, სიჩქარე — 62 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 500 კმ, შეიარაღება — 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრეველი

„ლეოპარდი 1A2“ — გაძლიერდა კომპიუტრის ჯავშანდაცვა, დაიდა ღამის ხედვის ხელსაწყო შენათების გარეშე, შეიცვალა საპაერო ფილტრი და სხვ.

„ლეოპარდი 1A3“ — კომპიუტრა მიმორიგებული დაჯავშნის სოფიკვლზე და მზადდებული, ქვეშეითის სილისებრის ნილაბი აქვს და სხვ.

„ლეოპარდი 1A4“ — აღიჭურვა გაუმჯობესებული ცეცხლის მართვის სისტემით პპირამულ სამონხეს დაემატა დღე-ღამის არხები და დამზინების ჯავრდინა სტაბილიზატორი;

„ლეოპარდი 1A5“-ს აქვს ცეცხლის მართვის ახალი სისტემა ღაზრული მანძილმომოთია და თბოერზორიანი არხით, კომპიუტრის დაემატა დასაკიდი ჯავშანი და გაუმჯობესდა ქვეშეითის სტაბილიზატორი;

„ლეოპარდი 1“-ის შასი გამოყენებულია შესანგრეთა ტანკის, სარემონტო-სავეჯუაციო მანქანის, ზიდავმდების, საზენიტო თვითმავალი დანადგარისა და სხვა ტექნიკის დასამზადებლად.

გერმანიის არმიამ ტანკისტთა მიმზადება ყოველთვის მაღალ დონეზე იყო დაყენებული და ამ მიზნით სპეციალური სასწავლო ტანკი დამზადდა. „ლეოპარდის“ შასიზე დაყენებულია ქვეშეითის მაკრით აღჭურვილი შემინული მბრუნავი კაბინა, სადაც ინსტრუქტორი და ორი კურსანტი თავსდებან. სამხედრო სპეციალისტთა აზრით, ასეთი სასწავლო ტანკი ტანკისტთა მომზადების ხარისხს ბერად აუმჯობესებს.

მართალია, ერთი მოდელიდან მეორეზე გადახვლა ტანკის მახასიათებლებს აუმჯობესებდა, მაგრამ ისიც ცხადი იყო, რომ საქვეშეითი შეიარაღების შესაძლებლობები უკვე ამოწურული იყო. მით უფრო, რომ 125 მმ-იანი ქვეშეითები აღჭურვილი უახლესი საბჭოთა ტანკები საცეცხლე ძალით „ლეოპარდი 1“-ის ბერად აღემატებოდა.

1963 წელს გერ და აშშ პერსპექტიული ტანკის, MBT 70-ის პროექტში გაერთიანდნ, მაგრამ სპეციალისტთა აზრთა სხვადასხვაობამ 1970 წელს

ხიდგამდები Biber: მასა — 45,45 ტონა, ეკიპაჟი — 2 კაცი, ძრავა — 830-ცხ. ძალიანი დიზელი, სვლის მარაგი — 450 კმ, ხიდის სექციის სიგრძე — 22 მ, ტვირთამწეობა — 60 ტონა, დაყენების დრო — 3-5 წუთი

პროექტის დახურვა გამოიწვია, მიღებული შედეგი კი ორივე ქვეყანამ ერთნულ პროექტებში გამოიყენა.

გერმანელებმა „ლეოპარდ 2“-ის პროექტირება 1967 წელს დაიწყეს და MBT 70-ის დახურვის შემდეგ სამუშაო მუშაობა პრიორიტეტულობა შეიძინა.

მასში ყველა წამყვანი გერმანული კომპანია მონაწილეობდა. მთავარი მენარდე „კრაუს-მაფეი“ იყო, ხოლო კონსტრუქციასა და საჯალი ნაწილის სრულყოფაზე „პორშე“ მუშაობდა.

თავიდან ტანკის ქვეშეობით ან ტანკ-საწინააღმდეგო რაკეტით შეიარაღების საკითხი განიხილებოდა და საბოლოოდ არჩეული 120 მმ-იანი გლუვკულუანი ქვეშეხე შეიარაღეს.

დენთის წვის შედეგად ასეთ ქვეშეხეში უფრო მაღალი წნევა წარმოიშობება

და საწყისი სიჩქარის მისაღწევად ჭურვს უფრო მოკლე მანძილი სჭირდება. იმედოვნობდა, კუთხეილიდან შედარებით დიდ მანძილზე მოკლეა, რაც ქვეშეხის ბალანსირება-სტაბილიზაციას აიოლებს და სროლის სიზუსტეც გაუმჯობესებულა.

კონსტრუქტორებმა ძრავა-ტრანსმისია ერთ ბლოკში გააერთიანეს. კომპაქტური და მაღალი საექსპლუატაციო მახასიათებლების მქონე დიზელის ძრავა ცნობილ კომპანია MTU-ში შეიქმნა.

თავდაცვის სამინისტრომ ჯავშან-დაცვის გასაძლიერებლად შკაცირი მოთხოვნები ჩამოაყალიბა, რომელთა შესრულება კომპურისა და კორპუსის კედლების მხოლოდ სისქის გაზრდით შეუძლებელი იყო.

„ლეოპარდ 2“-ის კომპურასა და

კორპუსში მრავალმრიან ნაგლნი ჯავშანთან ერთად დაჯავშნის ორიგინალური გზები მოიძებნა.

შეორბარისსოფან ადგილებში ჯავშნის სისქის შემცირების (კომპურის ბორტები და სახურავი) ხარჯზე ჯავშანმა შუბლის პროექციაში მოიმატა.

კომპურისათვის სოლისებრი ფორმის მიცემით კომპურის ზედა ფურცლებმა დაზრის ძალიან დიდი კუთხე მიიღო.

გარდა ამისა, კონსტრუქციის ზოგირითი ელემენტი დამატებითი დაცვის სახით არის გამოყენებული.

შასის ბორტების დიდი ნაწილი ჯავშანფურცლებით არმირებული რუხინის ეკრანებით არის დაცული.

1974 წლისათვის „კრაუს მაფეი“ კონსტრუქციის სრულყოფისათვის აუცილებელი საგანძობი ციკლისთვის რამდენიმე პროტოტიპი მოამზადა.

1975 წელს საცდელი პარტიდან 4 ტანკი აშშ-სა და კანადაში გაიგზავნა. გამოცდილი ტანკისტებით დაკომპლექტებულმა „ლეოპარდებმა“ ოკეანის გადაღმა საუკეთესო საბრძოლო-საექსპლუატაციო თვისებები გამოავლინეს. მაგალითად, ეკიპაჟმა 800-1000 მეტრ დისტანციაზე მოძრავ სამიზნეს 52 ჭურვიდან 44 მოარტყა, ხოლო საველე პირობებში ძალირბანი აგრეგატის შეცვლას 19 წუთი მოახდომა.

ტანკმშენებლობაში გერმანელთა

საზენტიო თვითმავალი დანადგარი Gepard: მასა — 47,3 ტონა, ეკიპაჟი — 3 კაცი, ძრავა — 830-ცხ.ძალიანი დიზელი, სიჩქარე — 65 კმ/თ-ში, სვლის მარაგი — 550 კმ, შეიარაღება — 2X35 მმ-იანი ავტომატი და 7,62 მმ-იანი ტყვიამრეკვევი, სროლის სიშორე — 4-12 კმ

მიღწევები ამერიკელებს არ ასვენებდათ და 1974 წელს ორ ქვეყანას შორის ტანკების ნაწილობრივი სტანდარტიზაციის თაობაზე შეთანხმება დაიდო.

სტანდარტიზაცია შვეიცო შვიარდების, საბრძოლო მასალებს, ცეცხლის მართვის სისტემებს, ძრავას, ტრანსმისიას და მუხლუხებს.

შემდგომში ეს სტანდარტები გერმანელებმა „ლეოპარდის“ 2A მოდიელში გამოიყენეს.

„ლეოპარდის“ მალაღმა ტექნიკურ-ტაქტიკურმა მახასიათებლებმა, საიმედოობამ და ზომიერმა ფასმა ტანკს დიდი რეკლამა გაუწია. ბევრმა ქვეყანამ, მათ შორის — ისეთმაც, ვისაც სამომულო სატანკო მრეწველობის დიდი ტრადიცია აქვს, არჩევანი გერმანული ტანკის სასარგებლოდ გააკეთა.

„ლეოპარდ 2“-მა რამდენიმე მოდერნიზაცია გაიარა და ბოლო, 2A7 მოდიელის პრეზენტაცია 2010 წლის ოქტომბერში პარიზში საერთაშორისო გამოფენა Eurosatory-ზე შედგა. 70-ტონიანი ტანკი მთელი რიგი სიახლეებით გამოირჩევა:

- დაემატა პასიური დაცვის დასაცემი ელემენტები, რომლებითაც კოშკი — მთლიანად, ხოლო კორპუსის შუბლი და პორტების ორი შესამქვია დაფარული, გაძლიერდა კორპუსის ფსკერის ნაღმსაწინააღმდეგო დაცუენა;

- ცეცხლის მართვის ახალ სისტემაში ზორცი შეესხა მობრუვი სამიზნის პირველი გასროლით განადგურების იდეა;

„ლეოპარდის“
ბაზაზე
დაზარალებული
სასწავლო
ტანკი

- აქვს სამეთაურო მუხრუჭი, რომლითაც ტანკის მეთაურს ნებისმიერ მომენტში შეუძლია ტანკის გაჩერება;

- კოშკურაზე დაყენებულია დისტანციურად მართვადი 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრექვეთი აღჭურვილი საბრძოლო მოდილი;

- დაემატა ელექტრონული სისტემების მკვებები დამზმარე ძალოვანი აგრეგატი;

- ელექტრონული სისტემის დახმარებით ეკიპაჟს დღე-ღამის განმელობაში ვითარებაზე 360-გრადუსიანი დაკვირვება შეუძლია.

„ლეოპარდზე“ არობირებული ტექნიკური სიახლეები სამხრეთკორეელმა სპეციალისტებმა ეროვნულ ტანკზე.

K-2 Black Panther-ზე გადაიტანეს, ხოლო სამხრეთ კორეიდან ბევრი გერმანულ-კორეული მიღწევა ახლა გამოცდას ორეულ ტანკ Altay-ზე გადის.

„ლეოპარდების“ საბრძოლო თვისებებზე დასკვნის გაკეთება სამშვიდობო ოპერაციებში მონაწილეობით შეიძლება.

ყოფილი იუგოსლავიის ტერიტორიაზე UNPROFOR-ის სამშვიდობო ოპერაციის დროს ბოსნიამში დანიელთა რამდენიმე „ლეოპარდ 1A5“ ბოსნიელ სერბებთან შეტაკებაშიც მონაწილეობდა.

1994 წლის 29 აპრილს ტუნისაში მახლობლად სამშვიდობო ფარების ქონონა ჩასაფრებაში მოპყვა და დანიელ-

Leopard 2A5: მასა — 62 ტონა, ეკიპაჟი — 4 კაცი, ძრავა — 1500-ცხ.ძალიანი დიზელი, სიჩქარე — 72 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — შორეზე 550 კმ, შეიარაღება — 120 მმ-იანი ქვემეხი (მარაგი — 42 ტურვი) და ორი 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრექვეთი

გერმანული ტანკშენებლობის ბოლო მიღწევა Leopard 2A7

თა შვიდმა „ლეოპარდმა“ სერბებს საპასუხო ცეცხლი გაუხსნა.

სულ 72 გასროლა შესრულდა და საარტილერიო პოზიციები, საბრძოლო მასალების საწყობები და რამდენიმე ბუნერი განადგურდა. დაზიანდა სამი T-55.

2006 წლის ოქტომბერში ავღანეთში ISAF-ის ოპერაციაში მონაწილეობი-

სათვის კანადელებმა სატრანსპორტო თვითმფრინავებით 15 „ლეოპარდ C2“ გაგზავნეს.

ტანკებს კანადელები ავტოკოლონიების გასაცეცხლად და ჯარების საცეცხლე უზრუნველსაყოფად იყენებენ.

შთაჯარ საფრთხელ ტანკსაწინააღმდეგო ნაღმები და თვინაკითი ფუგასები ითვლება, მაგრამ ავღანურმა

55-გრადუსიანმა სიცხემ და მტკვრმა არანაკლები სიროულე შექმნა.

კანადელებმა 2007 წლის ზაფხულში გერმანიისაგან ლიხინგით ოცი „ლეოპარდ 2A6M“ და ორი სარემონტო-საკვალიფიკაციო მანქანა Buffalo მიიღეს და ყანდარში გადაიყვანეს.

ტანკების კომპურის შუბლი, კორპუსი და ბორტები დამატებითი ჯავშნით არის დაცული, გამოიერებულია კორპუსის ფსკერი და ტანკისტებს კონდიციონერის უქონლობით გამოწვეული დისკომფორტიც მოეხსნათ.

„ლეოპარდის“ ამ ვერსიას ავღანეთის ომის გათვალისწინებით შესაწერეთა აღჭურვილობა (ნაღმსაწინააღმდეგო გორგოლაჭები, გუთანი, ბუდლოზერის ფრთა) აქვს.

2007 წლის 2 ნოემბერს კანადელთა ერთ-ერთი „ლეოპარდი“ თვინაკით ფუგასზე აფეთქდა. კეიბაჟი გადარჩა და დაზიანებული ტანკი ბაზამდე დამოუკიდებლად მიიყვანა.

რამდენიმე შემთხვევაში თალიბებმა „ლეოპარდებს“ ხელის ტანკსაწინააღმდეგო ფუმბარსატფორცნებიც დაუშინეს, მაგრამ გერმანული ჯავშანი საიმედო გამოდგა და კეიბაჟები დაზიანებისაგან იხსნა.

შალვა შოშიაძე

ყველა თაობის
საყვარელი გაზეთი
1934 წლიდან

კანადის სპეცდანიშნულების კლავი

CANSOFCOM

(გაგრძელება. დასაწყისი იხ. „არსენალი“ N10, 2011)

შერჩევა-დაკომპლექტება

ჯგუფში სამსახურისათვის პირადი შემადგენლობის შერჩევა მკაცრად და ზედმეტი წინით ყურადღებით მიმდინარეობს. დამატებით შერჩევას ექვემდებარებიან ისინი, ვისაც მოიერიშე ჯგუფებში სამსახური სურთ.

კანადის შეიარაღებული ძალების კადრის თუ რეზერვის ნებისმიერ სამხედრო მოსამსახურეს, ჯარში ორწლიანი სამსახურის შემდეგ, სათანადო მოთხოვნათა დაკმაყოფილების შემთხვევაში JTF-2-ში სამსახურის უფლება აქვს.

მოიერიშე ქვედანაყოფის კანდიდატები მოწოდებიან საბაზისო კრიტერიუმებზე, ტესტირება უტარდებათ გუნდურ და სტრუქტურულ სიტუაციებში აუღლებელ მოქმედებათა უნარზე.

სტატისტიკის მიხედვით, მოიერიშე ქვედანაყოფის შერჩევას ათი კანდიდატიდან მხოლოდ ორი გადის. შერჩევის სტანდარტები მეცნიერულადაა დამუშავებული და კანადის შეიარაღებული ძალების სასწავლო ცენტრ ლუაიერ-პილშია შემოწმებული-დამტკიცებული.

სტანდარტების მოთხოვნები მხოლოდ ფიზიკური შესაძლებლობებით არ ამიწურება. მათში გათვალისწინებუ-

ლია აგრეთვე კანდიდატის პროფესიონალიზმი, წესიერება-სიმწიფე, დისციპლინა და ფსიქოლოგიური მდგრადობა.

შერჩეული პერსონალის კატეგორიები

ჯგუფის პირადი შემადგენლობა სხვადასხვა კატეგორიისაა:

— სპეცოპერაციების მოიერიშე ქვედანაყოფის მებრძოლები (Special Operations Assaulters (SOA) რეგულარულ

ჯარში მსახურობენ და სპეცოპერაციებსა თუ სხვა განსაკუთრებული მნიშვნელობის ამოცანათა შესრულებაში უშუალოდ მონაწილეობენ;

— სპეციალური მცურავი საშუალებების მესაჭეები (Special Operations Coxswain – SO Cox'n), როგორც წესი, რეგულარული და სარეზერვო ქვედანაყოფთა სერჟანტებისგან შერჩევა. ისინი JTF-2-ის პროფესიონალურ მოთხოვნებს უნდა აკმაყოფილებდნენ;

სპეცრაზმელთა მოზადებაში აუცილებლად შედის პარაშუტით ზტოვები

აღღანეთმა კანადელებს დიდი პრაქტიკული გამოცდილება მისცა

— მხარდაჭერის ქვედანაყოფის პერსონალი და სპეციალისტები (Support Personnel – SP and Specialists – Spec). მათ შეარჩევნ რეგულარული და სარეზერვო ნაწილებიდან JTF-2-ის შესაბამის მოთხოვნათა შემოწმებით, რომელიც შტაბის ოფიცრებს, მხარდაჭერი ქვედანაყოფების პირად შემადგენლობასა და სპეციალისტებს წყვენიერა.

მოიერიშე ქვედანაყოფების მებრძოლები (SOA)

მოიერიშე ქვედანაყოფები სპეცოპერაციათა ფართო სპექტრსა და კონტრტერორისტულ ამოცანებს ასრულებენ, რომელიც მოიცავს მძევალთა გათავისუფლებას, სპეცოპერაციისას პატრულობას, თვალთვალის ორგანიზაციას, წარმოებას, საიერიშო მოქმედებებსა და საფარველში მოქმედებებს თანამშრომელთა დაცვას.

მოიერიშე მოთხოვნები შეიძლება ორივე სექსის წარმომადგენლები იყვნენ, რაცითიდან უორენტ-ოფიცრამდე და ლეიტენანტებთან კაპიტნის ჩათვლით კანდიდატი მაღალ პროფესიულ დონეს უნდა პასუხობდეს და შეიარაღებულ ძალებში ორწლიანი სტაჟი უნდა ჰქონდეს. იგივე მოთხოვნები, ოღონდ სარეზერვო ქვედანაყოფში სამსახურის საწლიანი სტაჟი რეზერვისტებს მოეთხოვება.

სასწავლო კურსების წარმატებით დასრულების შემდეგ კანდიდატები პირველ, ოთხწლიან ხელშეკრულებას აფორმებენ.

სპეციალურ მცურავ საშუალებათა მესაჭეები

ამ თანამდებობაზე კანდიდატების შერჩევა მხოლოდ ვაკანსიის შემთხვევაში იწვევა. ვაკანსიის შესახებ განცხადებას კი შესაბამის სტრუქტურებში აქვენივან.

სპეციალური მცურავი საშუალებების მეთაურობა JTF-2-ის სერჟანტთა მნიშვნელოვანი თანამდებობაა. ამ კატეგორიის სპეციალისტების მთავარი ამოცანა ოპერაციის დროს და ოცენაში გასაბერი რეზინის მოტორიანი ნაგებიათა და კატარღებით სპეცქვედანაყოფების მებრძოლების უსაფრთხო ტრანსპორტირებაა. ამასთან, მესაჭეები მზად უნდა იყვნენ მოიერიშე ვჯუფების ხელუთხიდან წვდომის ევაკუაციისათვის.

მოვლუობის შესასრულებლად კანდიდატებს ფიზიკური ძალისა და გამოძლიობის გარდა, სერცეში კოორდინაციის კარგი უნარი უნდა ჰქონდეთ, სიმაღლისა და დახშული სერვისის მიმართ შიშს არ უნდა განიცდიდნენ. მოთხოვნებით ფსიქოლოგიურად გაწინასწორებული ხასიათი და თვალთ მანძილის ზუსტად განსაზღვრა უნდა შეეძლოთ.

ამ სპეციალობაზე შესარჩევ ტურებში ორივე სექსის კანდიდატები მონაწილეობენ. შერჩეული კანდიდატები სამხედრო სპეციალობის მოსაზმადებელ კურსებზე ეუფლებიან.

მხარდაჭერის ქვედანაყოფის პირადი შემადგენლობისა და სპეციალისტები

მხარდაჭერის პერსონალისა და სპეციალისტთა დანიშნულება სპეციალურ ოპერაციებში მონაწილე მოიერიშე ქვედანაყოფთა მუდმივი მხარდაჭერის უზრუნველყოფაა.

საწყობების თანამშრომელთა თანამდებობებს, კვარტირმაისტრებდა, შეიარაღების სპეციალისტებდა და საპოლიო მოვლიცავაში მიდიღიან ვარჯიხის ნებისმიერი სახეობის კაპრადლის წოდების სამხედრო მოსამსახურეები.

აქვე არის ოფიცრთა სხვადასხვა ვაკანსია და ახეთ თანამდებობებზე ორივე სექსის სამხედროები ინიშნებიან.

სპეცოპერაციის მოიერიშის მოზმადების კურსი

შესარჩევი ტურების წარმატებით გავლის შემდეგ კანდიდატი სპეცოპერაციის მოიერიშე (Special Operations Assauter Course (SOAC) სასწავლო კურსის ათვისებას იწყებს.

სერჟანტები და უორენტ-ოფიცრები ამ ეტაპზე უარს ამბობენ წოდებებზე და კაპრალის წოდებით კმაყოფილებიან. ყველა ჩარიცხული ტერიორიზმან ბრძოლისა და სადაზვერუო-დევრული მოზმადების კურსს გადის.

კურსი მოიცავს ყველა სახის ტრანსპორტში (სახმელეთო, საჰაერო, საწყალი-ლოსონ) მძევალთა გათავისუფლების ელემენტთა დამუშავებას. პროგრამაში შედის სხვადასხვა შერობა-ნაგებობის, სატრანსპორტო საშუალებების თავისებურებათა და შეუმწვევლად შდწვის ხერხების შესწავლა, დახშულ სერცეში ბრძოლის მეთოდებისა და საიერიშო საშუალებათა გამოყენება.

საწერითელ ბაზაში არის CAC-ის 22-ე პოლიცს.მკველლათა სახლის ანალოგი, სადაც სპეცნაშმელები სხვადასხვა სიტუაციებში მძევლების გათავისუფლების საგარჯიშო ოპერაციებს ატარებენ. შვერვაი-დემონსტრებები საკუთარი განრთივ მოქმედებები. ისინი ცეცხლსასრლო იარაღის სხვადასხვა სისტემას სწვლობენ. პროგრამაში ასევე შედის დანადგომთ-დასეთიკთეული საქმის შესწავლა.

შემდგომში კანდიდატები თვითმფრინავიდან და შეველმფრინვიდან ჩვეულბრედ და რთულ პირობებში, წვლის ზედაპრზე, მთავორიან ადგელებსა თუ უღანოს პირობებში დენსტრირებებზე ვარჯიშობენ.

სწვლების პროგრამაში შედის აგრეთვე სამთო, სამთო-სათხილამური და მსუბუქ მყვინთავთა მოსაზმადებელი კურსები. სამთო და სამთო-სათხილამ-

მურო წერტილები, როგორც წესი, მიმდებარეობს პირობებში ტარდება, რაც მებრძოლებში თავის გადარჩენის აუცილებელი მექანიზმების გამოუმუშავებას ხელს უწყობს. ამჟამად დროს მაღალმთიან პირობებში განსაკუთრებულ საცეცხლე მომზადებას გადიან.

JTF-2-ის შემადგენლობაში მებრძოლი მეფინთავეტიც არიან. კანადის შეიარაღებულ ძალებში წყალქვეშა დივერსანტთა სპეცკვადანაყოფი არ არსებობს და ამ დანიშნულებას JTF-2-ის მებრძოლები ასრულებენ.

შემდგომი სწავლება და პარტნიორებთან ურთიერთმოქმედება

სამსახურის პროცესში სწავლებები მუდმივად მიმდინარეობს, რაც ოპერატიულ ჯგუფებს სპეცოპერაციითა ფართო პროფილის მაღალი დონის სპეციალისტებად ჩამოყალიბებაში ეხმარება, რაც ყველაზე რთულ ბუნებრივ, კლიმატურ თუ ტექნიკურ პირობებში ეფექტურად მოქმედებების საშუალებას იძლევა.

JTF-2-ის მებრძოლები გამოცდილების გაზიარების მხრე აქტიურად თანამშრომლობენ ამერიკულ და ბრიტანულ კოლეგებთან. SBS-სა და „სელაპიტან“ ერთად კანადელი სპეცრაზმელები „დელტასა“ და რეინჯერთა 75-ე პოლკთანაც თანამშრომლობენ.

2002 წელს JTF-2 აფიანეთში ჯოალიცოური ძალების სპეცოპერაციებში მონაწილეობდა. კანადელებმა სხვა ქვეყანაში თითქმის ერთი წელიწადი დაჰყვეს და ეს იყო საზღვარგარეთ სპეცოპერაციების ძალების გამოყენების პირველი ცდა.

აფიანეთის სამხედრო მოქმედებებში მონაწილეობით და სხვა სპეცოპერაციითა ჩატარებით JTF-2-მა სახელი გაათ-

ქვა როგორც კარგად ორგანიზებულმა და მომზადებულმა სამხედრო ქვედანაყოფმა. ასეთი რეპუტაცია პროფესიონალითა შორის მაღალ დონეზე შესრულებული და ეფექტურად ჩატარებული ოპერაციებითა და საკუთარი მოღვაწეობის მკაცრად გასაიდუმლოებით დაიმსახურა.

სპეცოპერაციების პოლიტიკური და ამოცანები

კანადის სპეცდანიშნულების ძალების მნიშვნელოვანი კომპონენტია სპეცდანიშნულების პოლიტიკური, რომელიც გაუმჯობესო საპარაშუტო პოლიცის ბაზაზე შეიქმნა.

პოლიტიკური (Canadian Special Operations Regiment (CSOR)) საუკეთესოდ მომზადებული ქვედანაყოფია, რომელსაც სავანგოთ ამოცანების ფართო სპექტრის გადაწყვეტის უნარი შესწევს. შედგება პირდაპირი მოქმედების სამი და მხარდაჭერის ერთი ასეულისგან. შედის შეიარაღებული ძალების შემადგენლობაში და სპეცდანიშნულების ძალების სარდლობას ექვემდებარება.

პირადად შემადგენლობის მაღალი პროფესიონალიზმი სპეცრაზმელების სიტუაციაში სწრაფად გარკვევის საშუალებას აძლევს. მცირე რაზმები და დაყოფილ პოლიცის მებრძოლებს დიდი ხნის განმავლობაში არსებითი მატერიალური მხარდაჭერის გარეშე დამოუკიდებლად მოქმედების უნარი შესწევს.

პოლიცის მეთაური პოდაპოლკონიკი გრეგ სმიტი ამ თანამდებობაზე 2008 წლის ივნისში დაინიშნა. სმიტმა კარიერა კანადის სამეფო მექანიზებული პოლიცის ოცმეთაურობიდან დაიწყო. შემდეგ კანადის სამეფო საპარაშუტო პოლიცის მე-3 ასეულის მეთაურად გადა-

იყვანეს. გარდა ამისა, მან გაიარა ქვეითთა სკოლა და გაერთიანებული მე-2 მინორბორე ჯგუფში სამსახური. სამხედრო გამოცდილება კი აფიანეთსა და ზორგატაში მიიღო.

რეკრუტირება და შერჩევა

კანადის საგანგებო ოპერაციების პოლიცია თავისი ფუნქციების შესრულებას ვერ შეძლებდა მხარდაჭერის პერსონალის მაღალი პროფესიონალიზმისა და თავისი საქმის ერთგულების გარეშე. ამიტომ პოლიცია ყოველწლიურად იყვეს ახალგაზრდებს ეკანსიგნებ, რომელიც ინგლისურად ასე გამოითქმის: Special Operations Support.

სპეცოპერაციებში ძირითად ამოცანას ასრულებენ სპეცრაზმელები, რომლებსაც Special Operator-ებს უწოდებენ. ამ თანამდებობაზე სამსახური პასუხსაგები და რთულია და გაძლიერებულ სპეციალურ მომზადებას მოითხოვს.

საერთო მოთხოვნები

პოლიცის სპეცოპერაციითა ფართო სპექტრის შესრულება შეუძლია, როგორც ქვეყანაში, ისე მის ფარგლებს გარეთ. პირადი შემადგენლობა მზადყოფნაში მსოფლიოს ნებისმიერ წერტილში ნებისმიერ მომენტში საბრძოლო დაჯგუფების შესასრულებლად.

პოლიცის სამსახური მწელი და სახიფათოა, ამიტომ მასში სამსახურის მსურველმა კარგად უნდა აწონდაწონოს საკუთარი გადაწყვეტილება. კანდიდატი ფიზიკურად გამძლე, ფსიქოლოგიურად გამართლებული და ემოციურად სტაბილური უნდა იყოს. შეუძლია გუნდში მუშაობა და მზად იყოს საკუთარ მოქმედებებზე პასუხი აგოს.

კანდიდატები ფიზიკურ ტესტებს ორი დღის განმავლობაში აბარებენ. პირველ დღეს სრულდება მაქსიმუმი (აქტიუ-იტი) რბენა 20 მეტრზე. შემდეგ აუცილებელია შეუსვენებლად იატაკიდან 40-ჯერ აზიდვა, ერთ წუთში 40-ჯერ ჩაჯდომა-აფგომა, ხუთჯერ ღერძზე აზიდვა და ცურვაში სამხედრო ტესტის ჩაბარება, რომელიც სრული აღჭურვილობითა და იარაღით ცურვას ითვალისწინებს.

მეორე დღეს კანდიდატმა 2 საათსა და 26 წუთში 13 კმ-იანი მარში 35 კგ-იანი ზურგანით უნდა შეასრულოს. ამის შემდეგ „დაჭრა“ მგობრის 100 მეტრზე ერთ წუთში გადაყვანა მოელოს. ე.წ. შეფასებითი ეტაპი (CSOR

თალიზი
თვის ზანდანიკაპის კლინიკა

ავანტიონი 47 შობა 25 39
www.talizi.ge

კანადელი სპეცრაზმელების მიერ დაკავებული ავღანელი თალიბები

Assessment Phase (CSOR AP) პოლკის ტერიტორიაზე შეიძინა დღე მძიმდინარეობის და კანდიდატებს ფიზიკურ-ფსიქოლოგიურ შესაძლებლობათა ზღვარზე მოქმედებას აიძულებენ.

ამ დროს ინსტრუქტორები ამოწმებენ კანდიდატების გუნდში მუშაობის უნარს, ფიზიკურ ძალა-გამძლეობას, სალიდერო მონაცემებს და პიროვნული ურთიერთობების თვისებებს.

საგანგებოდ დამუშავებული ტაქტიკური სცენარით კანდიდატებს გადამწვეტილების მძღვას ფსიქოლოგიური ზეწოლისა და ექსტრემალური ფიზიკური დატვირთვის დროს აიძულებენ.

CSOR-ის წარმატებით დასრულების შემდეგ, კანდიდატები ექვსთვიან SOBO-ს (Special Operations Basic Qualification course) კურსებს გადიან.

სწავლების ამ ეტაპზე კურსანტებმა უნდა აითვისონ ის საბაზო ცოდნა და უნარ-ჩვევები, რომლებიც მათ მომავალში სპეცოპერაციათა შესრულებაში დაეხმარება.

მაღალი დონის პროფესიული ინსტრუქტორები კურსანტებს ასწავლიან პროგრამით გათვალისწინებულ სავნებს: სხვადასხვა სისტემის იარაღის ფლობას, კავშირის საშუალებებსა და მათ მოხმარებას, სამედიცინო მოზადების გაღრმავებულ პროგრამას, პატრულებრებისა და ნავიგაციის წესებს, ვარჯიშობენ ჯგუფების საზღვაო, საჰაერო და სახმელეთო გზებით გამოყვანასა და დაჭრისთვის ევაკუაციას.

SOBO-ს კურსის დასრულების შემდეგ სამხედრო მოსამსახურეები სამწლიან კონტრაქტს აწერენ ხელს.

საშვიკარაგობის 427-მ მსპარაგობის

427-ე ესკადრია კანადის სპეცდანიშნულების ძალების საავიაციო ელემენტია. ესკადრილის გმირული წარსული 1942 წელს დაიწყო, როცა საბრძოლო მოქმედებებში პირველად გამოვიყენეს.

ერთხანს საგანგებო სამსახურის მე-2 დაჯგუფების დაქმნდებარებაში იმყოფებოდა და სპეცოპერაციების ძალების შექმნის შემდეგ მის განკარგულებაში გადავიდა.

დილოკაციის ადგილი ონტარიოს პროვინციის ავიამაზა ჰეტუგაა. ესკადრიალია გაძლიერებული საბრძოლო შხადეოფნის ქვედანაყოფია, რომელიც სპეცოპერაციების მინზობრეოი და ტაქტიკური ჯგუფების ამოცანათა შესრულებას უზრუნველყოფს.

გარდა ამისა, ესკადრიალია მეორეხარისხოვანი დეალებებსაც ასრულებს, რომელიც დაკავშირებულია კანადის სარდლობის ტაქტიკურ და ადმინისტრაციულ ავიამაზასურებასთან. მათ შორის არის საგანგებო სიტუაციებში საშინაო ოპერაციების უზრუნველყოფა.

ავიაცადრილის მოვალეობაში შედის საბეზრ-სამაშეულო ოპერაციების წარმოება.

ავიაცადრიალია თითქოს არ მევსადგება ტრადიციული სპეცოპერაციების ქვედანაყოფების შემადგენლობას, მაგრამ კანადის სამხედრო სარდლობამ გაითვალისწინა ტერიტორიულ საფრთხეებთან ბრძოლის თანამედროვე სპეციფიკა და ეს ქვედანაყოფი CANSOFCOM-ის შემადგენლობაში ჩარიცხა.

ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიოლოგიური და ბირთვული საფრთხეების საფინანსოდადგრო გამართიანავაზული ქვედანაყოფი

2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტმა ყველა დაარწმუნა, რომ ტერიტორიულ საფრთხეებს გლობალური ხასიათი აქვს. ამიტომ კანადის ხელისუფლებამ ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიოლოგიური და ბირთვული მუქარის საწინააღმდეგო გაძლიერებული საბრძოლო შხადეოფნის ქვედანაყოფი JNBCD-ის შექმნის გადაწყვეტილება მიიღო.

2006 წლის 1-ელ თებერვალს იგი CANSOFCOM-ის შემადგენლობაში გაერთიანეს. 2007 წლის სექტემბერში მას ოფიციალურად შეეცვალა სახელი და CJIRU (Canadian Joint Incident Response Unit (CJIRU) ეწოდა. ქვედანაყოფი სამ ძირითად ფუნქციას ასრულებს.

პირველი ითვლისწინებს ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიოლოგიური და ბირთვული საფრთხისას მჭიდრო თანამშრომლობას კანადის სამეფო ცხროსან პოლიციასა და ჯანბრთელობის სამინისტროსთან. მეორე ფუნქცია სპეცოპერაციების მყოფი რეაგირების მინზობრეოი ჯგუფის სწრაფი გამოყენების უზრუნველყოფაა. მესამე, სამხედროებისათვის მოქმედების დაგეგმვის დაჩქარება და საკონსულტაციო დახმარების გაწევა საქსუვედიციო ოპერაციების ჩატარებისას.

2010 წლის პირველი იანვრიდან კანადის შვიარალებულ ძალებში ახალი თანამდებობა შემოიღეს, ეს არის ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიოლოგიური და ბირთვულ საფრთხეებთან ბრძოლის ოპერატორი. ამ თანამდებობაზე ინიშნებიან ის სამხედრო მოსამსახურეები, რომლებიც მანამდე ასრულებდნენ ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიოლოგიური და ბირთვული სინჯების ამღებ ოპერატორის, დეზაქტეფტორის, ოპერატორ დამკერებლობის და სამეთაური ცენტრის ოპერატორის ფუნქციებს.

რაც შეეხება სამედიცინო ტექნიკოსის კავშირგაბმულობის სპეციალისტის ან ელექტრონიკოსის პროფესიებს, ეს ვაკანსიები წესდების მიხედვით უყება. CJIRU ყოველწლიურად არჩევს სპეციალისტებს ამ მოხციებისათვის.

მიუხედავად იმისა, რომ კანადის საგანგებო ოპერაციების ძალებს არცოუდივი ხნის ისტორია აქვს, მისი ქვედანაყოფები მაინც დირსეულად უძკლავებიან დაქსრბულ ამოცანებს.

ვეულფრენები

პირსპექტივები და მომავალი

(გაგრძელება. დასაწყისი იხ.

„არსენალი“ N25, 2010-N2-10, 2011)

შვეულმფრენმა ეოლუციის არაკეთილ საფეხური გაიარა, რაც სისტემების, ძრავებისა თუ კონსტრუქციის გაუმჯობესება-დახვეწაში აისახებოდა. განვითარების მხრით, სატრანსპორტო შვეულმფრენებში მატულობდა სასარგებლო დატვირთვა, ხოლო დამრტმელები კი სამიზნის აღმოჩენა-განადგურების საშუალებათა სრულყოფის გზით ვითარდებოდა.

დანიშნულების მიუხედავად, შვეულმფრენისთვის სიჩქარე და მანევრირება ყოველთვის პრიორიტეტულ მიმართულებად ითვლებოდა. გასულ 30-35 წელში სხვადასხვა საჰაერო ფრამამ ჩქაროსნული შვეულმფრენის არაერთი მოქმედი პროტოტიპი შექმნა, თუმცა სერიულ წარმოებაზე საქმე არ მიშულა. ტრადიციული სქემის შვეულ-

მფრენებთან შედარებით, ამ ინოვაციურე საფრენი აპარატების უპირატესობები საიანადლო არ შეფასდა.

ბოლო დროს სიტუაცია შეიცვალა. რუსული, ამერიკული და ევროპული კომპანიები აქტიურად მუშაობენ ახალი ტექნოლოგიებისა და სისტემების გამოყენებით ისეთი ჩქაროსნული შვეულმფრენების შექმნაზე, რომლის სიჩქარე 400 კმ/სთ-ზე ნაკლები არ იქნება.

ინჟინერებმა შვეულმფრენის ვერტიკალური აფრენა-დაფრენის უნარი-სა და თვითმფრინავის ფრენის სიჩქარე, ერთ საფრენ აპარატში შერწყმა არაერთ კონსტრუქციაში მოსინჯეს, მაგრამ საფრენოსნო მახასიათებელთა ზრდას გართულებული კონსტრუქცია თითქმის აბათილებდა.

შრავალი ღირსების მიუხედავად, თანამედროვე შვეულმფრენებს, თუნდაც შესაბამისი ტვირთამწეობის ან სიძლიერის თვითმფრინავებთან შედარებისას,

სიჩქარე ნაკლები აქვთ, როცა თვითმფრინავებისთვის ფრენის ზებგერითი სიჩქარე უკვე ჩვეული მოვლენაა, სერიული შვეულმფრენების საშუალო სიჩქარე 315-320 კმ/სთ-ით შემოიფარგლება.

დღეისათვის შვეულმფრენის რეკორდული სიჩქარე 400,87 კმ/სთ-ში ბრიტანულმა Lynx-მა 1986 წლის 11 აგვისტოს უჩვენა და მას შემდეგ ამ მაჩვენებლის გაუმჯობესება ვერავინ შეძლო.

შვეულმფრენისთვის სიჩქარის ზღვარს რამდენიმე ფაქტორი განსაზღვრავს. შხიდი ხრახნის პროექტირებისას, ხშირად ურთიერთგამომრიცხავ მოთხოვნათა გათვალისწინება არის საჭირო, კერძოდ, ელასიკური აპარატების შხიდი ხრახნში მამობრავებული და შხიდი სისტემათა შერწყმა.

პრობლემის გადაჭრას მცირე ზომის ფრთების გამოყენებით ცდილობდნენ და მალღ სიჩქარეებზე აწვევი ძალის

- მიდიფიკაცია — X-2
- შხიდი ხრახნის დიამეტრი — 8.05 მ
- მაქსიმალური ასაფრენი მასა — 3600 კგ
- ძალური დანადგარი — 1xLHTEC T800-LHT-801
- სიმაღლერე — 1x1300-1800 ცხ.ძ.
- მაქსიმალური სიჩქარე — 481 კმ/სთ
- კრთისერული სიჩქარე — 460 კმ/სთ
- ფრენის მანძილი — 1300 კმ
- პრაქტიკული ჭერა — 6500 მ
- ეკაჰაიუ — 2 კაცი
- საბრძოლო დატვირთვა — 1500 კგ

არ არის გამოირცხული, რომ უახლოეს წლებში X-2-ის ბაზაზე შეიარაღებული აპარატი შეიქმნას

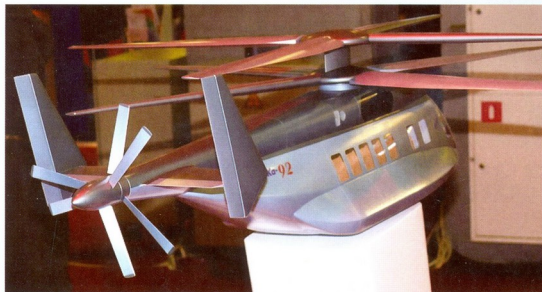
ნაწილს სწორედ ისინი წარმოქმნიდნენ. ასეთი ფრთები აქვს Ми-6-ისა და Ми-24-ის ტიპის შვეულმფრენებს.

შვეულმფრენისა და თვითმფრინავის ინოვაციურობის ერთ საფრენ აპარატში იუმოურის საუკეთესო მაგალითია, Lockheed-ში შექმნილი ექსპერიმენტული ფრთახრახნიანი XH-51A.

აპარატს საკმაოდ უცნაური კონსტრუქცია აქვს. ერთი რეაქტიული ძრავა ასიმეტრიულად, ფოუზელაჟის მარცხენა მხარეს არის განთავსებული.

Ka-92-ის აშენების შემთხვევაში ის კონკურენციას რეგიონალურ თვითმფრინავებსაც გაუწევს. ქვედა ფოტოზე „აილის“ ფირმის კონცეპტუალური პროექტი Ka-X1

ხრახნს საინტერესო კონსტრუქცია აქვს. ზედა ნაბჭები ხისტად არის დამაგრებული. გადაზრის ავტომატი კი მხოლოდ ქვედა ნაბჭებზე არის გამოყენებული. აპარატის მართვისთვის ეს საუბებით საკმარისია. ხისტი ნაბჭების წყალობით შვეულმფრენის ვეგლა ნინაბი თანაბარ აწვევ მალას წარმოქმნის.

კიდევ ერთი ინოვაცია ხისტი შხიდი ხრახნია (ნინაბებს დაყენების კუთხის შეცვლა არ შეუძლია).

შვეულმფრენი პირველად 1962 წლის 2 ნოემბერს აფრინდა და გამოცდებზე 486,9 კმ/სთ სიჩქარე უჩვენა. იმ დროისთვის ეს კოლოსალური მაჩვენებელი იყო. შვეულმფრენით სამხედროები მამსინე დაინტერესდნენ და მწარმოებელს მისი ორძრავიანი ვარიანტი შეუკვეთეს, მაგრამ ის იმდენად არაეკონომიური აღმოჩნდა, რომ მასზე უარი აშშ-ის არმიამაც კი თქვა.

„სიკორსკის“ ფირმამ აწვევ ძალის შემცირების პრობლემის გადაჭრა სცადა და წინმსწრები ნინაბების კონცეფცია გამოიყენა — შვეულმფრენი სინქარის მომატებას მას შემდეგაც შეძლებს, რაც ნინაბების ნაწილზე აწვევი ძალა გაქრობას დაიწყებს.

შგავის სისტემა პირველად ექსპერიმენტულ S-69-ზე გამოცდადა. ფაქტობრივად, მასზე იფივე ტექნიკური გაღმევეტილებები იყო გამოყენებული რაც „ლოქჰიდის“ აპარატზე, თუმცა „სიკორსკის“ აპარატში პორიზონტალურ წვეკს ორი რეაქტიული ძრავა, ხოლო აწვევი ძალის წარმოქმნას კი თანალერული ტიპის ხრახნი უზრუნველყოფდა. გამოცდებისას სინქარემ 518 კმ/სთ-ს მიაღწია.

ამ ტიპის შვეულმფრენის ნინაბებს ბიჯის ცვლილების სისტემა, ისევე როგორც გადაზრის ავტომატი, არა აქვს და ნინაბებს გადაადგილება მხოლოდ ვერტიკალურ სიბრტყეში შეუძლია.

წლების მანძილზე დაგროვილი გამოცდილება „სიკორსკიმ“ ახალ შვეულმფრენში გამოიყენა. მართალია, X-2 ექსპერიმენტული საფრენი აპარატი და ტექნოლოგიების ერთგვარი დემონსტრატორია, მაგრამ მასში გამოყენებული ტექნიკური სიახლეები შესაძლებელია ახალ სერიულ შვეულმფრენში გამოდგეს.

X-2-ში აწვევი ძალის წარმოქმნას თანადერული ოთხნინაბიანი თანადერული შხიდი ხრახნი უზრუნველყოფს.

პორიზონტალურ სიბრტყეში გადაადგილებას კი შვეულმფრენის კუდის ნაწილში მოთავსებული მიმწლილი ექვსნინაბიანი ხრახნი უზრუნველყოფს. X-2-ს მართვის ელექტრონიკანტეორი სისტემა აქვს და მისი საშუალებით ვიბრაციების ნაბჭობი აქტიური სისტემის რეაღმეზაცია მოხერხდა.

როცა შხიდი ხრახნის ნინაბის კიდზე სინქარე ბგერისას უახლოვდება, პაერის წინააღმდეგობა მკვეთრად მატულობს. გარკვეულიწლიად ესეც განაპირობებს ამ ტიპის საფრენი აპარატების სინქარის ზღვარს. „სიკორსკის“ შვეულმფრენზე პროცესს ციფრული სისტემა ავტონტროლებს და მაქსიმალური სინქარის მიღწევისას, სისტემა შხიდი ხრახნის ბრუნვის სინქარეს

უცნაური იერის მიუხედავად, Speed Hawk-ს სიჩქარემ შესაძლებელია 415 კმ/სთ-საც კი მიაღწიოს

გარკვეული დროით ავტომატურად ამცირებს, მაგრამ პროცესი კუდის მიმართ ხრახნის ბრუნვის სიჩქარეზე არ აისახება.

საინტერესოა ისიც, რომ შვეულმფრენის მხოლოდ ერთი ძრავა აქვს და ამის გამო ტრანსმიხისა საკმაოდ გარულდება.

X-2-ის შემქმნელების თქმით, აპარატი საშვეულმფრენო ინდუსტრიაში რველუციას მოახდენს. სამხედრო სექტორში ამგვარი ჩქაროსნული შვეულმფრენები სპეცრაზმისთვის ან მსუბუქი ოპერაციებისთვის შეუცვლელია. გარდა ამისა, მათი გამოყენება ნაკლებად სწრაფი საჰაერო სამიზნეების, მაგალითად, უპილოტო საფრენი აპარატების გასანადგურებლადაც შეიძლება.

შვეულმფრენი პაერში პირველად 2008 წლის 27 აგვისტოს აფრინდა. საცდელი ფრენა 30 წი-ს გაგრძელდა და სიჩქარემ 150 კმ/სთ-ს მიაღწია. თუმცა ეს მხოლოდ დასაწყისი იყო. მარშან ზაფხულში შვეულმფრენმა 416,7 კმ/სთ უწყენა.

საერაულოდ, ამ ორადგილიან საფრენ აპარატს დიდი მოპოვება აქვს. აშშ-ის არმია უკვე დიტიტერესდა და პერსპექტივაში მის ბაზაზე ომბრავიანი საფრენი აპარატის შემქნაც ირძებება. ამერიკული კომანია ერთადერთი არ არის, ვინც ჩქაროსნულ შვეულმფრენზე მუშაობს. მისი შემქნა რუსეთშიც საკმაოდ აქტუალურია. ბოლო დროს სხვადასხვა გამოფენაზე ხშირად შეიძლება „კამოვის“ ფრმის ახალი კონცეპტუალური პროექტის ხილვა. მართალია, შვეულმფრენი მხოლოდ მასშტაბურ მაკეტად არის წარმოდგენილი, მაგრამ მწარმოებლების თქმით, მას დიდი მოპოვება აქვს.

გამოფენებზე წარმოდგენილი შვეულმფრენის მაკეტი სამგზავრო კონფიგურაციაშია შესრულებული და 30 მგზავრზეა გათვლილი. Ka-92-ს „კამოვის“ ფრმისთვის დამახასიათებელი თანადერძული შხიდი ხრახნი აქვს და ამწვე ძალასაც ის უზრუნველყოფს. პორიზონტალური გადაადგილება შვეულმფრენის კუდში მოთავსებული მიმწილი ხრახნით მიიღწევა. სამინიბიან ხრახნსაც თანადერძული სქემა აქვს.

შწარმოებლებს თუ დეველოპერებს, კრეისერული სიჩქარე 450 კმ/სთ იქნება. ამ მანქანების მიღწევაში Ka-92-ს ორი ორკონტურიანი რეაქტიული ძრავა დაეძმარება. ფრენის მანძილი კი 1400 კმ-ით არის განსაზღვრული. მართალია, შვეულმფრენი ჯერ

უახლოეს მომავალში MQ-8B ამერიკელი მეზღვაურების მოავარი უპილოტო თვალეები იქნება

- მოდიფიკაცია — MQ-8B
- შხიდი ხრახნის დიამტერი — 8.43
- სიგრძე — 7.3 მ
- სიმაღლე — 2.9 მ
- ცარიელის მასა — 9403 კგ
- მაქსიმალური ასვლური მასა — 1430 კგ
- ძალური დანდაგარი — 1xRolls-Royce 250-C20W
- სიმაღაურე — 1x425 ც.ბ.
- მაქსიმალური სიჩქარე — 213 კმ/სთ
- კრეისერული სიჩქარე — 200 კმ/სთ
- ფრენის რადიუსი — 200 კმ
- საბრძოლო დატვირთვა — 282 კგ

მოდიფიკაცია — Camcopter S-100
 შხიდი ხრახნის დიამეტრი — 3.4 მ
 სიგრძე — 3.11 მ
 სიმაღლე — 1.12 მ
 ცარიელის მასა — 110 კგ
 მაქსიმალური ასაფრენი მასა — 200 კგ
 სიმაღლე — 1X55 ც.ბ.მ
 მაქსიმალური სიჩქარე — 220 კმ/სთ
 ფრენის რადიუსი — 180 კმ
 ფრენის ხანგრძლივობა — 6 სთ
 საბრძოლო დატვირთვა — 50 კგ

Camcopter-ი, 1 მლნ ევროს ღირებულების მიუხედავად, ყველაზე მოთხოვნილი ევროპული საფრენი აპარატია

მიზნით, გარსაცმის კონსტრუქცია ხრახნის წვეის ვექტორიც ცვლილების საშუალებას იძლეოდა.

სხვათა შორის, ჩქაროსნული შეუღლმფრენების შექმნას უკვე არსებული საფრენი აპარატების გადაკეთებაც ცდილობენ.

ჯერ კიდევ 1960 წელს აშშ-ის ყველაზე ხანდაზმულმა საშველმფრენო კომპანია Piasecki Aircraft-მა ახალ ექსპერიმენტულ შეუღლმფრენზე დიიწყო მუშაობა და 1961 წლის 21 თებერვალს კლასიკური სქემით აგებულმა 16H-1-მა პირველი ფრენა შესასრულა. მომდღერო წელს მასზე ფრთა და კუდის ხრახნი გარსაცმში დახურული მიმწოლი ხრახნით შეცვალეს. ხრახნით დატვირნილი პერის ნაკადის სამაროთად გარსაცმს მართვის ზედაპირი გაუკეთდა. ეს უკანასკნელი რეაქტიული მოძენტის პარირებასაც უზრუნველყოფდა.

გამოცდისას სიჩქარე 273 კმ/სთ-ს მიაღწია. მისი გაზრდა 370 კმ/სთ-მდე იგეგმებოდა. პროექტმა სამხედროებიც დაინტერესდა და მათი მოთხოვნით აპარატში ცვლილებები შეეიდა. მოდიფიცირებულმა Pathfinder II-ის სიჩქარე უკვე 361 კმ/სთ იყო, მაგრამ ამასობაში აპარატის მიმართ ინტერესი განეღდა. კომპანია ამ თემატიკაზე მუშაობა თავის სახსრებით განაგრძო, მაგრამ ჩკლები ინტენსიურიოთი.

ჩქაროსნული შეუღლმფრენის საკითხი კვლე აქტუალური გახლო საუკუნის 90-იანი წლების შუახანებში გახდა. მაშინ სამხედროებმა Piasecki-ის მიღწევების გამოყენება „აპანის“ და „სუპერკორას“ მახასიათებლების გასაუმჯობესებლად მოისურვა, მაგრამ

პირველად საცდელი პლანტფორმის შექმნა იყო საჭირო.

ამ შემთხვევაში საბაზო ვარიანტად მრავალმიზნობრივი UH-60 Black Hawk-ი შეარჩიეს. სამი წლის შემდეგ ახალი X-49A Speedhawk-ის პირველი პროტოტიპი უკვე შზად იყო და 2007 წლის 29 ივნისს პირველი ფრენაც შესრულდა.

შარშან ზაფხულში გამოცდის მეორე ეტაპი შეუღლმფრენში კონსტრუქციული ცვლილებების შეფასებას ისახავდა მიზნად. X-49A-ის სიჩქარემ SH-60F Sea Hawk-თან შედარებით (ახალი შეუღლმფრენი მის ბაზაზე შეიქმნა) 47%-ით მომატა და ვიბრაციის დონეც ორჯერ შემცირდა, თუმცა ორივე აპარატს ერთნაირი სიძლეურის ძრავები ჰქონდა.

მომავალში შეუღლმფრენზე შესაძენი ძრავს, დასაკენ შასისა და შხიდი ხრახნის მილისაზე გარსაცმის დაყენება (ეს ვიბრაციას კიდევ შეამცირებს) იგეგმება.

მოსალოდნელია, რომ კრივისერული სიჩქარე 383 კმ/სთ, ხოლო მაქსიმალური კი 415 კმ/სთ-ს მიაღწევს. შესაძენი ძრავს დამატება ცარილო აპარატის მასას 700 კგ-ითა და სასარგებლო დატვირთვას კი 230 კგ-ით გაზრდის, ხოლო საბრძოლო რადიუსი თითქმის სამჯერ მომატებს.

უპილოტო შეუღლმფრენების თემატიკა ბოლო დროს სულ უფრო აქტუალური ხდება და დღეს ამ საქმეში დომინანტები ამერიკელები არიან.

90-იანი წლების ბოლოს ამერიკაში მებღაურებისთვის განკუთვნილ უპილოტო შეუღლმფრენზე დაიწყო მუშაობა. აპარატების გამოყენება LCS-ის

შხოლოდ მაკეტის სახით არსებობს, მაგრამ თუ გაუითვალისწინებთ იმ ფაქტორს, რომ ბოლო პერიოდში მსოფლიოში ჩქაროსნული შეუღლმფრენების ბუმი დაიწყო, მას რეალური პერსპექტივა აქვს.

შველმფრენის მახასიათებლების შესახებ სარეკლამო პროსპექტებში მოყვანილი ინფორმაციის დადასტურების შემთხვევაში, რუსული Ka-92 რეაიონულ თვითმფრინავებსაც კი გაუწევს კონკურენციას.

ჩქაროსნული შეუღლმფრენის მეორე, არანაკლებ ამბიციურ რუსულ პროგრამაზე „აილის“ ფირმა მუშაობს. შეუღლმფრენი Ми-X1 კლასიკური სქემით არის შექმნილი და ხუთინჰაიანი შხიდი ხრახნი აქვს. პორიზონტალური ფრენისთვის კუდში მოთავსებულ მიმწოლ ხრახნს იყენებს.

კლასიკური სქემით შესრულებული შეუღლმფრენების ნაკლი რეაქტიული მოძენტის პარირების საჭიროებაში მდგომარეობს. X-2-სა და Ka-92-ზე ეს პრობლემა თანდერძული ხრახნის გამოყენებით მოხსნას.

ამიტომაც არის, რომ Ми-X1-ზე მიმწოლი ხრახნი გარსაცმში არის ჩასმული. არ არის გამოირცხული, რომ შეუღლმფრენის მანევირების გაზრდის

კლასის პერსპექტიულ ნაკლებმუშენ-
ვად კორექტებზე იყო გადაწყვეტილი
და მისი დანაშაულება დაზვერვა და
ხომალდების სარაკეტო კომპლექსე-
ბისთვის სამიზნეობის კოორდინატების
მათითება იქნებოდა.

ფინანსურ პრობლემათა გამო RQ-
8A-ის პროექტზე მუშაობა ორი წლით
შეჩერდა და 2002 წელს განახლდა.
ამასობაში მეზღაურებმა საკუთარ
მოთხოვნებში ცვლილებები შეიტანეს.
ხალი გვემის თანახმად, უპილოტო
შვეულმფრენის მომდევნო მოდიფიკა-
ცია MQ-8B-ს შეიარაღების ტარება
უნდა შესძლებოდა. ეს აპარატი პაერში
პირველად 2006 წლის 18 დეკემბერს
აფრინდა.

მისი ფრენის ხანგრძლივობა 4-6
სთ-ია, რაც 200 კმ-ის რადიუსში ფრე-
ნისთვის საკმარისია. შვე-
ულმფრენის სტანდარტული აღჭურვი-
ლობაში ოპტიკურ-ელექტრონული და
ინფრაწითელი სკანერები (ამ უკანას-
ჩნელის საშუალებით MQ-8B-ს ღამით
მოქმედებაც შეუძლია) და ლაზერული
მანიპულაზორი შედის.

მოტივალებული გაბარიტების მი-
უხედავად (ცარიელი შვეულმფრენი
ერთ ტონასაც არ იწონის), მას არცთუ
შეიარაღების ტარება შეუძლია.
გარე საკედებზე (თითო-თითო ბორტიც
მხარეს) „ჰიდის“ ტიპის უმართავი სა-
აეიაციო რაკეტების გამშვები ორი კონ-
ტეინერი (თითოეული ოთხ რაკეტაზეა
გათვლილი) მაგრდება. მართავი სა-
რაკეტო შეიარაღებიდან შვეულმფრენს
ოთხი „ვიპერის“ ტიპის „ჰაერი-მიწა“
კლასის რაკეტა მიაქვს. აპარატის საბ-
რძოლო დატვირთვა 260 კგ-ს აღწევს.

ბოლო დროს Fire Scout-ით აშშ-ის
არმიამ დაინტერესდა, მაგრამ მეზღა-

ურებისგან განსხვავებით, სხვა მოთ-
ხოვნები აქვს. გამორიცხული არ არის,
რომ უპილოტო შვეულმფრენებით ამე-
რიკელ ქვეითებთან ერთად ნაციონალ-
ური გვარდიაც დაინტერესდეს.

უპილოტო შვეულმფრენების თემა-
ტიკაზე არა მხოლოდ ატლანტის ოკე-
ანის გაღმა მუშაობენ. რა გასაკვირიც
უნდა იყოს, ამჟამად საფრენი აპარატიც
ავსტრალიელმავე შექმნეს.

პროექტზე კომპანია Schiebel-
ი 2003-2005 წლებში მუშაობდა. შვე-
ულმფრენის პლანური, ისევე როგორც
შრიდი ხრახნის ნიშები, კომპოზიტული-
რი მასალებისგან არის შესრულებული.
მცირე გაბარიტების მიუხედავად,
Camcopter S-100-მა საათში 220 კმ სი-
ჩქარე განავითარა და პაერში ექვს საა-
თადე დაჰყო. მისი სასარგებლო დატ-
ვირითავე მხოლოდ 50 კგ-ია, სამოქმედო
რადიუსი 180 კმ, ამიტომაც ღაპარაკი
საბრძოლო ოპერაციებში გამოყენების
თაობაზე ნაადრევია, მაგრამ დღე-ღამის
განმავლობაში დაზვერვა-დაცემის
თვის საკმარისი გამოსადგება.

პირველი ქვეყანა, რომელმაც ახა-
ლი ევროპული უპილოტო შვეულ-
მფრენი შეიძინა, არაბთა გაერთიანებუ-
ლი სამხრეთი იყო. ავსტრალიასთან გა-
ფორმებული პირველი შეკვეთა ორმოც
S-100-ის მოწოდებას ითვალისწინებდა
და მალე არაბებმა უპილოტო შვეულ-
მფრენების რიცხვი ორჯერ გაზარდეს.
ბოლო დროს გვერცელებული ინფორ-
მაციით, საუდის არაბეთის შეიარაღება-
ში 200 შვეულმფრენი ყოლიება.

Camcopter-ი არც ისე იაფი სია-
მოქნებაა. ერთის ღირებულება, არც
შეტე, არც ნაკლები, 1 მლნ ევროს შე-
ადგენს.

წელს სამხრეთში გამართულ შეი-

არაღების საერთაშორისო გამოცემაზე
IDEX-2011 ავსტრალიელმა ორი უპი-
ლოტო შვეულმფრენი იორდანისა მი-
კვიდეს. ეს უკანასკნელი მათ გამოყენე-
ბას საზღვრების პატრულირებისთვის
აპირებს.

S-100-ით გერმანია, საფრანგეთი
და პაკისტანიც დაინტერესდნენ. ამ
უკანასკნელმა ეს საფრენი აპარატიც
არაბეთის ზღვაში, ხომალდის ბორტი-
დან სუვე გამოცადა. მსგავსი გამოცდა
2008 წლის ოქტომბერში ფრანგებმაც
ჩატარეს და თუ იყიდან, წინასწარი
შეთანხმების საფუძველზე სამამულო
წარმოების ელექტრონიკას დაუყენე-
ბენ.

არც ისე დიდი ხნის წინ ექვსი
შვეულმფრენი გერმანიის სამხედრო-
საზღვაო ძალებში შეუყვამოეს.

მსოფლიო პირველს არც ჩინეთი
ჩამორჩება. 2011 წლის 7 მისის ცნობი-
ლი გახდა, რომ ჩინეთმა თავისი V750-
ის ტიპის უპილოტო შვეულმფრენი
გამოცადა. აპარატი 25 მ სიმაღლეზე
აეიდა და ფრენის ხანგრძლივობამ ათი
წუთი შეადგინა.

ჩინეთმა ამ ტიპის საფრენი აპარა-
ტი საზოგადოებას პირველად შარშან-
დელ ავიასალონზე წარუდგინა.

მიმდინარე ეტაპზე მისი გამოყენე-
ბა მხოლოდ საპაერო დაზვერვის სა-
წარმოებლად არის დაგეგმილი. თუ
შწარმოებლებს დაუუკვერბთ, აპარატი
პაერში 4 სთ-ს დაჰყოფს და ფრენის
სიჩქარე კი საათში 161 კმ-ს მიაღწევს,
ხოლო სამოქმედო 150 კმ-ით არის
განსაზღვრული. V750 ავტომატურად,
საბორტო კომპიუტერში წინასწარ ჩა-
დებულ პროგრამის მეშვეობით ფე-
რენს.

ალექსანდრე ავაშიძე

ჩინეთი ცდილობს
მსოფლიოს არც უპილოტო
ავიაციამო ჩამორჩეს.
ფოტოზე პირველი
ჩინური უპილოტო
შვეულმფრენი V-750-ი

ჰენრი

ჰენრი ცნობილია როგორც სარდალი, რომელმაც კართაგენის არმია, მათ შორის — სპილოებზე ამხედრებული მეომრები, ალბეზე გავიყვანა რომზე თავდასასხმელად. ეს ტაქტიკური ტრიუმფი გახლდათ მართალია, 15 წლის განმავლობაში განუწყვეტლო ებრძოდა რომს, სასვებით შესაძლებელია, სწორედ ეს ყოფილიყო ჰენრილის სტრატეგიული შეცდომა, რომელმაც კართაგენი დაცემამდე მიიყვანა. მიუხედავად ყველაფრისა, მას მაინც „სამხედრო სტრატეგიის მამას“ უწოდებენ და სამხედრო აკადემიების სტუდენტები დღემდე სწავლობენ მის ტაქტიკას.

მხედრობაში ჰენრი

ჰენრილი ჩვენს ერამდე 247 წელს დაიბადა კართაგენში და სამხედრო ხელოვნებას ჯერ კიდევ მამის ხელმძღვანელობით ეზიარა. მამამისი ხომ კართაგენელი მხედრობითაა კარა ჰამილკარ ბარკა იყო. ჰენრილი მამამისს პირველი პუნიკური ომის დროს (264-241 წწ.) გაჰყვა ესპანეთის ერთ-ერთ პროვინციაში, რომელიც იმხანად კართაგენს ეკუთვნოდა. დღევანდის თანხმად, მან საკურთხეველად დაიფიცა, რომ სიცოცხლის ბოლომდე შეებრძოლებოდა სატყუველ რომს. 221 წელს ჰამილკარის სიძე და მხედრობითაა

ჰასდრუბალი მოკლეს, ჰენრილმა იბერიის ნახევარკუნძულზე კართაგენის სამხედრო ძალების სარდლობა ჩაიბარა. მომდევნო ორი წლის განმავლობაში მან გამძვინვარებული ბრძოლებით, რომსა და კართაგენს შორის შუთანხმების დარღვევით, ესპანეთი სრულიად დაიმორჩილა. 218 წელს რომაელებმა ომი გამოუცხადეს კართაგენს და ჰენრილის გადაცემა მოითხოვეს. ჰენრილი შეტევას გადაწყვიტა. მან თავისი ძმა, სახელად ასკე ჰასდრუბალი, ესპანეთისა და ჩრდილოეთ აფრიკის ჯარების სარდალად დატოვა, თვითონ კი ორმოცი სალითი და ორმოცი ათასი ჯარისკაცით პირენეის გზას დაადგა. პირენეებში ადგილობრივი ტომების

ქრონოლოგია

- * 247 წელს ჩვენს ერამდე დაიბადა კართაგენში, ჩრდილოეთ აფრიკაში.
- * 221 — კართაგენის სამხედრო ძალების სარდალი ხდება ესპანეთში.
- * 218 — გადაკვეთს ალპებს.
- * 217 — ამარცხებს გაიუს ფლამინიუს ტრანზიმენტის ტახთან.
- * 216 — სასტიკ მარცხს აგეგმებს რომის არმიას კანეში.
- * 204 — კართაგენზე თავდასხმის გამო იძულებულია იტალია დატოვოს.
- * 202 — სძლია სციპიონ აფრიკელმა ზამსთან.
- * 196 — ჰენრილი სუფეტი — კართაგენის მმართველია.
- * 195 — გაიქცა სირიის მეფე ანტიოქე III-ისთვის რომთან ომში დახმარების გასაწყვად.
- * 190 — ანტიოქე დამარცხდა, ჰენრილი ისევ გაიქცა.
- * 183 — თავს იკლავს, რათა რომაელებს ტყვეობას გადაურჩეს.

კართაგენელ მეომრებს ბრძოლის წინ სარდალი ამხედვებდა

სასტიკე წინააღმდეგობას წააწყდნენ, მაგრამ გალური ტომები წაქვედნენ. ალპების მათ არაერთხელ მოიგერიეს მტრები. პანიბალსა და მის ჯარს მკაცრ კლიმატურ პირობებსა და როულ რელიეფთანაც მოუხდათ გამკლავება. ბოლოს ისინი მდინარე პოს ველზე დაეშენენ, თუცა მხოლოდ 20000 ქვეითი ჯარისკაცი 6000-იანი მხედრობითა და რამდენიმე სპილითი. ასეთი შემცირებული ჯარით რომზე შეტევა წარმოდგენილი იყო. მაგრამ მდინარე ტინისოთან პანიბალის მოწინავე კავალერიამ მაინც შეუტია რომის საჯარისო ნაწილს, რომელსაც მისი დაუძინებელი მტერი სციპიონი მეთაურობდა. ამ გამარჯვებით არაერთი ტომი გადაიბირა პანიბალმა, მაგრამ მკაცრმა ზამთარმა მისი ტროუმფლური სვლა შეანელა, ინფექციური სწივ შეეყარა და თვალღი დაკარგა.

გამარჯვებებმა ტრევიასთან, ტრაიხიმუნუსის ტბასა და კანესთან პანიბალი იტალიის ნახევარკუნძულის მმართველად აქცია.

ის არასდროს ითხოვდა სხვებისგან იმის გაკეთებას, რასაც არც სხვას უნამდა და არც საკუთარ თავს უსურვებდა.

მაგრამ მას არც იმხელა ძალაუფლება ჰქონდა, რომ რომს შემოეწობოდა, ამიტომ ქალაქს შორიახლოს ჩაუბრა. რომის ფლორენციის მიერ კართაგენს მოწყვეტილი მხოლოდ ხმელეთის სარჯზე ცხოვრობდა. 207 წელს მისმა მამ პასდრუბალმა ესპანეთიდან ჯარი დაძრა პანიბალის მისაზმარებლად, მაგრამ მდინარე მეტაურასთან რომის ჯარს შეეწება და დაიღუპა. პასდრუბალის თავი პანიბალს გაუგზავნეს როცა იგი სიბოლო მისი დამარცხებისთვის მისამივს ვეულა დასუალებს გამოეკლა ხელდას, პანიბალის ოცნებაც — დაიღუპა იტალიური კონფედერაცია, — ნელ-ნელა ქარწყვლდებოდა, ამასობაში კი რომაელებმა ქალაქების გამაგრება მოახერხეს და პანიბალი სამხრეთ იტალიაში ალფამპორტემული აღმოჩნდა. 204 წელს სციპიონმა კართაგენში გადასხა ჯარი და ქალაქს შემოერტყა.

პანიბალი სენატმა კართაგენში გამოიძახა და მას იტალიის დატოვება მოუღდა.

დალაბის მსხმერპლი

კართაგენის მოკავშირე ნუმიდის მეფე მასინამ, რომელიც პანიბალს უკრავი ცხენოსნით ამარაგებდა, როცა შეატყო, რომის დამარცხება შეუძლებელი იყო, სციპიონის მხარეზე

კართაგენის არმიამო იბერიელი ჯარისკაცებიც იბრძოდნენ

გადავიდა. შედგად, 202 წლის მარტში, ზამისთან ბრძოლაში პანიბალი დამარცხდა, 20000 მეომარი დაკარგა და თავს გაქცევით უშველა. სციპიონმა კი „აფრიკელის“ სახელი დაამსახურა. როდესაც რომსა და კართაგენს შორის ზუვი დაიდო, პანიბალმა სირიას მამურა, სადაც, ფეფოსში, ანტიოქე III-ს შეეკრა და რომზე სამხედრო თავდასხმისთვის გააქეჯა. როდესაც 190 წელს მათი არმია დამარცხდა, პანიბალს ისევ გაქცევამ მოუწია.

გადმოცემით, ის ან ბითინიის სამეფო კარზე მეფე პრუსს მიეკვლია, ან სომხეთის აჯანყებულ ჯარებს შეუერთდა, თუცა საბოლოოდ მაინც პრუსს კარზე აღმოჩნდა, რომელიც რომის მოკავშირე პერგამონის მეფე ეუმენე II-ს ებრძოდა. პანიბალი ერთხანს

პრუსიასს ემსახურა და გამარჯვებასაც მაღლია საზღვო ბრძოლაში, როცა მოწინააღმდეგეთა გემებს გველებით ხავე ქითინები დაუშინა.

საბოლოოდ, 183 წელს, რომაელებმა პანიბალი ბითინიის სოფელ ლიბინასში მოამწყვდეს, მან ტყვედ ჩაგარდნას სიკვდილს არჩია და თავი მოიწამლა. სამოც წელს მიტანებულ პანიბალს სიკვდილის წინ უთქვამს: „ამოდი, დიდი მღელვარება აუცილოთ რომაელებს, რათა მოხუცის სიკვდილის მოლოდინმა დიდხანს არ მოუწიოთ“.

პანიბალის გმირობების შესახებ ერთი ჩანაწერიც არ შემონახულია კართაგენში. მას ახსენებენ მხოლოდ რომაელები, რომლებმაც ადვორთიუგებელი იყვნენ მისი მამაციობით და

საილოები კართაგენის არმიამ „მომე ტენეისის“ დანიშნულებას ასრულებდა

ემინდათ კიდევ, ის ხომ უნიჭიერესი მხედარიმთავარი იყო და შეუძლო თავისი მეომრების მწარე ხვედრი თავდადვად გაეზარებინა. ერთი რომელიც ეთმობაძმურული წერს: ის არასდროს ითხოვდა სხუებისგან იმის გაკეთებას, რასაც არც სხვას უკამდა და არც საკუთარ თავს უსურვებდა.

ალაგვის გადალახვა

* როდესაც პანიბალი ალბეზზე ასვლას შეუდგა, ერთ-ერთი მტრულად განწყობილი ტომის მებრძოლებმა მწვერვალებიდან ქვემო დააგორეს, რამაც პანიბალის არმია დიდად დაზარალა. ციკაბო და საცალფეხო ბილიკებზე მისი მებრძოლები ისევდაც ძლივს იმაგრებდნენ თავს, დაგორებულმა ქვეშა კი ბევრი მათგანი იმსხვერპლა, სიკვდილს ვერც საილოები და ცხენები გადაუჩვენენ. რაც უფრო მალლა ადიონდენ, მით ძლიერად თოვდა. ბილიკები მოიყინა და ვულარც უკან ჩამოსვლა ზერხდებოდა. სანამ გამოიდარებდა, პანიბალის არმია დაიკის ქვეშ გაატარა ღამე. პანიბალს ჯარი თითქმის გაუნახვერდა, მაგრამ რომაელებს მაინც შეუტია მათივე ტერიტორიაზე.

* პანიბალის ჯარმა ალბეზი გადალახა და 217 წელს გაიუს ფლამინუსის ჯარს შეება. რაკი ეს ბრძოლა ტრახიმენუსის ტბასა და ახლომდებარე ბორცვებს შორის გაიმართა, პანიბალმა კარგად გამაგრებული პონიციებიდან შეუტია, შედგადა, ათასობით

ივნისუი ჟურნალი „ისტორიანი“
წარმოგიდგებით! ტომი IV

ყველა დროის საუკეთესო ისტორიული რომანი, სრული ვერსია 8 ტომად
შეისავალიან საზოგადოებრივ ინფორმაციულ მონაცემთა ბაზაში

კონსტანტინე ბიზანტიელი
კაჟიი ალმაშენბერი
ტომი 4

„ისტორიანის“ ყოველ ნომერთან ერთად, დღემო ერთხელ შეძლებთ შეიძინოთ „დავით აღმაშენებლის“ თითო ტომი (ნიგნის ფასი 3 ლარი)

8 აგვისტოს დაბნელება

მეგვინება 2008 წლის აგვისტოს ომში დაღუპულ ბიჭებს

(გაგრძელება. დასაწყისი იხ. „არსენალი“ N9-10, 2011)

თბილისში ჩამოსულმა ვიორგემ წვა-ლი გადაიღო, სამხედრო ფორმა ჩაიცვა და სამსახურში წასასვლელად გაეშინდა. სწორედ ამ დროს ირაკლიმ დაურეკა.

- როგორ ხარ ვიო? — თითქოს დასმული ხმით შეუკითხა უმცროსი ძმა.
- შე კარგად, შენ? რა იყო, რა გჭირს? რაღაც არ მოძიწონს შენი ხმა, მოხდა რამე?
- რა ვიცი, აბა? შენთვის არაფერი უთქვამთ?
- ვის უნდა ეთქვა? რა? ხომ მშვილობაა?
- ნაწილში არ მისულხარ ჯერ?
- არა, რა იყო, დროზე მითხარი!
- გეტყვიან იქ... ტელეფონით რა ვიცი, არ ღირს მგინი, — უფრო და უფრო ფრულ იხმობდა ირაკლის ხმა.

ვიორგი დაიძაბა. მიხვდა, რომ რა-

ღაც ხდებოდა, რაღაც ცუდი... არა, უარესი... უფრო მეტიც — საშინელება... და ეს ყველაფერი სულაც არ იყო მიტინგებთან დაკავშირებული.

საათს დახვდა. ცხრა ხდებოდა. უნდა ექსტრა. უნდოდა, ნანასთან დაეურეკა, მაგრამ გადაიფიქრა, ვაითუ, სისინჯს და გაუაღვიძო. სწრაფად გაიოკატა ბინის კარი და ლიფტი გამოიძახა...

8 აგვისტო, 1989 ♡

ღვითი ცუდ გუნებაზე დადგა. ვიორგის მოულოდნელმა გამგზავრებამ შეაშოთა. რატომღაც ცუდს უგრძნობდა გული. ზურგზე ხელგადაწყობილი კარგა ხანს სიკვდა ბოლთას მარანში, ერთ ადგილას ვერ ჩერდებოდა. ეს გმინე რაღას დასქედა ბოლო ხანებში?! თითქოს ყველაფერი კარგად იყო, არ უჩიოდა ცხურებას. ღვითს მადლით, შეჭირვებულად არ იყვნენ, არც სასმელ-საჭმელი აკლდათ და შეილებიც საღ-საღამათი ჰყვდათ

— ტალიკ-ტალიკა, რჩეული ვეჯაკცები! ერთი ვააა, ორივემ რომ სამხედრო სამსახური აირჩია, ცოტა არ იყოს, გულზე ხდებოდა. სულ დაკეუბლები არიან, ხშირად ვერ ახერხებენ სოფელში ჩამოსვლას, მშობლების ნახვას. მერე რა, რომ არც ისე ბებრები არიან? ოპ! კარგი, რა დავით! შენ რაღა მოგვივინდა! რა ღღოს სობერეა ჯერ, 50 წლის ასაკში ადამიანები თვინად იწყებენ ცხოვრებას. ჩაეღიმა... ფიქრებით კვლავ წარსულში გადავიდა... კინოფირითი ვადაახვია მოგონებები...

1989 წლის 8 აგვისტო გაახსენდა, მოსკოვში რომ ჩავრინდა ცოლ-შვილთან ერთად. ვიორგი ხუთი წლის იყო მაშინ. დიმიტრის ესტუმრნენ. ოპო-პოიო! რა აპარტამენტები დახვდა იქ! ყველარც დათვალა, რამდენი ოთახსაგან შედგებოდა დიმაშ ბანა. ერთი, მეორე, მესამე... მე-ხუთე... მეშვიდე... ერთმანეთზე დიდი და ერთმანეთზე ლამაზი. ან რა გასაკვირი

ფო, დემიტრის უკვე ისეთი თანამდებობა გევა... კაცი მინისტრის მოადგილე გახდება...

მართალია, დიმა ძალიან გაუხარდა ქართველი მეგობრის სტუმრობა, მაგრამ საღამოს გაშლილ სუფრას რომ შემოუსხდნენ, რაღაც ვერ აწყო საუბარი. მთელი საღამო დაძაბულობა იგრძნობოდა, თითქმის სიტყვებს არჩევენდნენ, რა და როგორ უთქვამთ ერთმანეთსთვის, თითქოს ფრთხილობდნენ. განსაკუთრებით მას შემდეგ, ლენა და ნინო მკორე იათხში რომ გავიდნენ და მამაკაცები მართო დატოვეს.

ვლადი და გიო იქვე, კუთხეში მიმსხდარიყვნენ და ერთობოდნენ. დიმა ბუშუბებს გახედა. ვლადი ვიდეომანიტორფონის ჩართვას ასწავლიდა გიორგის. ეს უკანასკნელი პირდაპირული და თვალგაყვარებულები მიხსრებოდა ტელევიზორის ეკრანს, სადაც „ნუ პოვოდის“ მგელი და კურდღელი ერთმანეთს დასდევდნენ. პატარა ბუშუბს გონება ვერ აცნობიერებდა, როგორ შეიძლებოდა ასე მიყოლებოდა დიდხანს, ძალიან დიდხანს თუჯუბითა საყვარელი მულტფონისთვის, თან სხვადასხვა სერიისთვის. იქ, თოხლაურში რომ არ იყო ასე? იქ მთელი დღე უნდა „ტეფქოს“ ტელევიზორს, რომ „ნუ პოვოდი“ „გამომუშავს“ საღამომობით.

— კარგი შეილები გვეხრდება, — სიჩუმე პირველმა დემიტრამ დაარღვია.

— პო, კარგები არიან, — ამოისუნუნა დავითმა და თვითონაც გახედა ბუშუბებს. — მკორე რატომ არ ჩამოიყვანე? ისიც კარგი ბიჭი იქნება, დარწმუნებულნი ვართ.

— ირაკლი? უკ, ის ისეთი ვაჩაღია, ისეთი ცულები, ერთ ადგილას ვერ ვაჩერებთ ჯერ პატარაა, არ ღირდა წამოყვანა. სიდერს დავუტოვე, — გაიღიმა დავითმა.

— მოდი, ერთხელაც შევსეთ ჩვენი თუბილარების სადღერძილო, ოღონდ ამჯერად ვაჩწი არ გვიანდა, თორემ დავაგუდლებს, — დიმა ერთჭკვიანი თასი ასწია და მეგობარს მსუბუქად მიუჭახუნა, — ერთმანეთისთვის არასდროს უვალატიო!

— კარგი მეგობრები ყოფილიყვნენ ბოლომდე! — თქვა დათომაც და ორვემ შეუსვენებელი დავცადა სახსიბო.

— ახლა კიდევ ერთი და ამით დავამთავროთ, — დემიტრამ მეგობრის ჩამოტანილი „ტექსტოლი“ კიდევ ერთხელ ჩამოასხა, — კახურ ღვინოს სულ სხვა გემო აქვს, საოცრებაა!

— სანამ ცოცხალი ვარ ამ საოცრებას არ მოგაკლებ, ჩემი დიმა და მერე ჩვენი შეილები მიხედავენ მაგ საქმეს. აბა, გისმენ, ჩემო ძმაო! — დათომ შეუსვლელი თასი მომთარჯვა.

— ამ ღამეში ქართული სახმისით და სახმლით იმ თვითმფრინვის სადღერძილო მინდა შევსაო, ჩვენ რომ გამოცადეთ 84-ში და რომელსაც ჩვენი შეილების სახელები აწერია. ისიც ხომ 8 ავეისტოს დაიბადა, აპაით ტოლია, — დიმათ თავი ბუშუბებსკენ გადააქწია.

— მაგაზე როგორ გაქვინიხებ, ძმაო, გაუმარჯოს და გაუმარჯოს! წარმატებით ყფრინოს სულ, მტრის ჯვარი ამოყვაროს ჩვენი გულის გასახარად! — რატომაც, შეცვლილი თუ შეუქვრია-ნებული ხმით განავრო სადღერძილო დათომ და, ცოტა არ იყოს, უსიამოვნოდ დალია, თითქოს ღვინოს კი არა, მწარე წამალს სვამდა.

— შენ რაღაც გაწუხებს, დავით და არ მეუხებები, — ხმადაბლა წამოიწყო დემიტრამ.

დათომ მსწრაფლ ასწია თავი და მაპინძელს დაიკნებთ მიაჩრდა.

— მაწუხებს?.. პო... რაღაც ნამღვივლად მაწუხებს. არ მინდოდა ამაზე ლა-

პარაკი, მაგრამ რადგან შემეკითხე, არ შემბიძია, არ გითხარა.

— მითხარი, რა პრობლემაა, აბა მეგობრები რისთვის ვართ? რაშეში ხომ არ გჭირდება ჩემი დახმარება? ხომ იცი, ჩემი ერთი ზარი საკმარისია, რომ შენი ყველა პრობლემა უცებ მოვაგვარო.

— არა, დიმა, დიდი მადლობა, ზარი არ მჭირდება. მე სხვა არ მინდოდა შეთქვა... იცი? იმ ღამეს, 9 აპრილს რუსთაველზე მეც ვეფვი. მეც ჩამბრტყეს აღუსილი ბარი ჯარისკაცებმა, — მამაკაცმა პურანგი აიწია და უკვე შტორცეპული ჭრილობა დაანახა დემიტრის, — და არც ცრემლსადენი ვაზის „გემო“ დამეიწყებია... თუცა მე რა... კაცი ვარ და კაცი კაცს ყოველთვის დაარტყამს, როცა საჭიროა, მაგრამ იმ პატარა გოგონებს ზარი ეწროდნენ, თუ ძმა ხარ, ამისხსენი. განა ასეთი რა დავაშუიო, რომ სასიკვდილოდ გაგვიმტყეს? ბუშუბებსაც რომ არ ინდობდნენ, ქალებს რომ დაეორენ? დღემდე ვუჭებ ამ კითხვაზე პასუხს და ვერ მიპოვია... არ შემეძლო ამ სათქმელის გულში ჩატოვება, მამაკაცი.

დემიტრი ერთხანს წუმდა იჯდა, თავჩაქანდრული და ჩანგლის წვერით საღლითს „ფრცხვდა“, მერე თავი ასწია და გამეჭებული სახით შეედა სტუმარს... პაუნს რამდენიმე წამს გაგბოძდა. მეგობრებმა თვალთ თვალში გაუყარეს ერთმანეთს, თითქოს მზერაში ევვებრბოდნენ, წამწამიც კი არ დაუნამზამებიათ.

ბოლოს დიმა დაარღვია დუმილი, თან როგორ! ცეცხლ, ოფიციალური ტონით მიახალა დავითს.

— არავის აქვს უფლება, საბჭოთა კავშირი დანავრიოს. ვინც ამას მოისურვებს, ის ჩვენი სამხედრო მტერია, მოლატეც და უნდა დაიხაჯოს! მკაცრად უნდა დაიხაჯოს! ჩვენი ხალხის დღლატე არავის ეპატებება!

ღვთის მადლით, შეჭრეებულები არ იყვნენ, არც სახმელ-საჭმელი აკლდათ და შეილებიც საღ-საღამათი ჰეგადით — ტალიკანლიკა, რჩეული ვაჟკაცები! ერთი ჯგა, ორეფი რომ სამხედრო სამსახური აირჩია, ცოტა არ იყოს, გულზე ხედებოდა. სულ დაკეებულები არიან, ზნირად ვერ ახერხებენ სოფელში ჩამოსვლას, შშობლების ნახვას...

ამ ლამაზი ქართული სახმისით და სასმელით იმ თვითმფრინავის სადღვერებლო მინდა შეგვათ, ჩვენ რომ გამოვცადოთ 84-ში და რომელსაც ჩვენი შეიღების სახელები აწერია. ისიც ხომ 8 ავეციფრის დაიბადა, ამითი ტოლია...

იმდენად ხმაველადა მოუვიდა დიმიტრის, რომ მერე ოთახიდან ლენა და ნინო გამოვარდნენ შემხიხულნი, რა ხედაო. ბუშუბუბუკი კი ივრინეს, რომ რაღაც ვერ იყო რიგზე და, თითქოს ძოლაპარაკებულნი იყვნენ, ერთდროულად გამოქვინდნენ და დეღების კალთებს შეაფარეს თვალი.

დღეითმა პირში წყალი ჩაიგუბა. ცოდა, ახლა რომ რამე ეთქვა, უარესად დამაბედა სიტუაციას. ცალი თვალით ახედა დიდი ხნის მგობარს და... ისე რომ წაიკითხა მის თვალებში, მიხედა, შესასუბებას აზრი არ ჰქონდა...

— ექ, ღრმად, გულის შორეულ კუნძულში, თითქოს ერთი, ძალიან სამიწლო სიბი უცაბედად გაქვდა...

— კაცო, რას გახეველებარ ამ შუა მარნში, რა ვერტაკა? — გამოღებულ კარში ლინჯუმიწორილი ნინო გამოჩნდა.

— მოდი, აქ მოდი, ჩემო ქალი, — ხელს დაუქნია დღეითმა ცოლს, — რა მეტაკა და... ამწუას ლენაზე ვფიქრობდი.

— ვინ ლენაზე, ადამიანი, რა დროს ზენი ქალზე ვფიქრობ, საცაა შეიღოშივიღ გვეყოლება!

დღეითმა ახარხარდა.

— რატომ რა, ფორმამა არ ვარ, თუ? გული არ ბერდება, ჩემო ნინო, გულიო!

— მამაკაცო გემორივალ ხოთხოვება, — ხუმრობდა, შუ ქალი, რა ქალები, რის ქალები... ჩვენს ლენაზე გუგუნები, შენ ვინ აფიქრ, ნეტყე. გახსოვს, მოსკოვში რომ ზგულავე?

— ეს... — ამიოხრა ნინომ, — არ გამახსოვს ის დრო. ლამის გული გამისცა იმ დამეს, შენ და დიმიტ რომ კინადამ მზებუთა როგორი რისხვით ანთებული თვალები ჰქონდა! სიძულელითი სესე!

— რაზე რამე გახსენე, შენი ჰორიმი, ისედაც ცუდ ხასიათზე ვარ.

— რატომ, შენ რაღა დაგეძარა? — მამაკაცმა ცოლს მკლავი მოხვია და მისი თავი მხარზე მიკრა.

— ცუდი სიზმარი მქონდა წუხელ... ნეტყე ამაზე ამხხვეს.

— რა გესიზმრა ამისთანა, ხომ არ მოგვიდა, შემთხვევით? იქნებ გემგველოს და უფრო ვეგლო ქმარი იმოყო!

— გაგიხმეს გუ ენა! რა ცუდი ხუმრობა იცი ხოლმე. ის თვითმფრინავი მესიზმრა, თქვენ რომ ლეკუნდად აქციეთ და ყურები გამოიმტკიცეთ წლებს განმეცლობაში. აქაოდა, ჩვენი შეიღების სახელები აწერია...

— ქალიო ფეითი რამეებში შენ რა გგონია, ვოგლო ფეითის ნაბიჯზე ხდება? ვინ მოგვცემს უფლებას, თვითმფრინავს შენს

გემოზე წაწერო თუნდაც ერთი ასო? ვეცი, მაშინ რამხელა აბზავი იყო? მას მერე იმდენი წელი გავიდა... ვინ იცის, იქნებ გადაშალა კიდევ ვიღაცამ ამ ჩვენი ბუშუბუბუკის სახელები... მერე, მერე? რაი, თვითმფრინავმა, რა მინდაო? — ნინოს გამხიზრულებას შეეცადა გულით.

— ახლაც ცუდად მაქვს ვეცი, ისე შემქმინდა. აგერ, ა! ამ კაკლს დავეცა ვითომ და აფეთქდა!

— უ! ა! გუ რა მითხარი, კაკლის ხე დავკვიზინა, მაშ? უფურე შენ! საძავილი თვითმფრინავი! — ჩაბვირდა მამაკაცი და მკერდზე მიხიხუტა შეწუხებული ცოლი.

— ვეგლოფრის გამატრამაზება ნუ იცი თქვი, ადამიანო! — გაწიწამდა ნინო, — შენ მინდა, როგორ ამიხლება ხოლმე სიზმრები.

— მერე შენებურად წყალს ვერ მოუღობის ხასიათზე, მაგრამ თავს ძალას ატანდა, იქნებ როგორმე შეემსუბუქებინა გულს მორწოლილი აქამდე შეუცნობელი ნაღველი.

— დღეითმა ქნას, ლენას ხსენებაზე ამიხხვეს. მომკლა ამდენმა დარდმა, აღარ იცი, რა გენა.

— რა გადარდებს, ჩემო სულელი! — შუბლზე აკოცა მამაკაცმა ქალს, — ვეგლოფრის კარგად იქნება, ნუ გეძმინა. აი, 8-ში ბიჭის დაბადების დღეს გადავივდიო, ოქტომბერში კი ერთი კარგ ქორწილსაც გვკაათი, გული მიგართობს!

— მეც ეც მაღარდებს სწორედ, დათი! ცოტა უნდა ქორწილს? კი არავფრს ამბობს გიორგი, მაგრამ ბრმა ხომ არა

ვარ, ვეგლოფრის ვეგლოდ და ვერძინობ იმ გოგოსაც ძლიერ უყვარს, როგორც მეგხედი. დროა უკვე, დაქორწინდნენ, რაც მერტად გააჯანჯლებენ, მით უარესია. არადა, ფული სჭირდება მაგ საქმეს.

— შენ მაგის ჯეჯერი ნუ გეკუნება, ჩემო ქალი! ვეგლოფრის ნუთიანზე შესრულება! მაშ, მე რისთვის ვარ აქ! ჩიტის რძეს არ მოვაკლებ სუფრას. დამაცადე ჯერ, დაგაბინაო ჰორნახული და მერე მე ვიცო! წამო ახლა, ერთიანი ლუკმა წაუხეშისთიო თორემ გამძვრა სული შიმშილისგან! გაქვს ჩემთვის რამე?

— როგორ არ მაქვს, იმდენი ხორცი დარჩა, რომ. ვინდაა მაგის მჭამელი, დარკოჯანი გადგურუნა მერე, ცოლინი არიან მაგის ობლები, მადლია.

— მადლია და შენც მადლი ჰქენი. ასეთები არ გემოვება, — დღეითმა ამეჯრად თმანე აკოცა ნინოს და მარნიდან გამოვიდა...

ნაწილში მისული გიორგი თემურ ბურდულმა დაიბარა, მისმა უმუშალო უფროსმა. ბურდული მარტო იყო კაბინეტში, ამიტომ ოფიციალურობის გარეშე მიესალმნენ ერთმანეთს.

— როგორ მოიარე? — თემურმა დიმილით შემთავალიერა მგლობარი.

— მშენივრად, მაგრამ საწყადე კი ვერ ჩამოვიტანე, აი, ვეღარ მოვსწარი!

— გუ არაფერი. ახლა მინც არ გვეხელა ანტიდისოვის, ცუდი ამბებია.

— რა ხდება? — გიორგი სკაპუჩი ჩამოვდა და მაგედაზე შემოდებულ ბატარა გლობუსს საწყენებელი თითი წაჭკრა. დახატული ცისფერი დედამეჩა მსწრაფლ დაბზრიალდა.

სამხედრო რომანი

— გორში უნდა გადავიხროლოთ ჩვენი ბიჭები... ცხინვალის მისადგომებთან გუმარტობები და მითითებებს იქ დღევლოდებით შერც მოვაიწყეს.

— რაო, ამამხებენ? — ოსები?
— არა მოხლოდ ოსები... უფრო რუსები. ძალიან ჩახებლართ სიტუაცია.

— ხელ გერ არ არის? რა ვიციერს?
— არ მიკერს, ჩემო გო, მაგრამ ვატყობ, ასე ადვილოდ არ მოგვარდება ეს ამბავი. სერიოზული კონფლიქტის წინაშე ვდგავართ ვერნებ, ომი არ ავცევდება. ასე უცებ რომ მოვცილოდებენ, თან ასე გასაიდუმლოებულად მობოლიზაციისგნ, ეს იმას ნიშნავს, რომ...

— ნიშნავს და ნიშნავებს, — მოულოდნელად გააწყვეტინა მამაკაცმა, — ომს თუ გვიცხადებენ, ვიძით ჩვენც, ვიძებ ჩვენც ვართ! ხაზებ არ დავკატრან ვერებზე! — გატხარდა გიორგი.

— შერც სხებოთით როგორ ველში გებტრენება გული! ასეთ სამქეს ამქერება არ უყვარს, ბიჭო, გერე ადვილი რომ იყოს, უკვე ჩვენი იქნებოდა ცხინვალის და სოხუმსც, გათე?

— გასაკებია, მაგრამ როდემდე უნდა ვუქმითო გუნდრუკი? გასაკებელი დროზე უნდა გავიდეს. სანამ მაგათი ჯარი აქ ჩამოვა, ჩვენ უკვე ადგილი გვექნება მთლიო რგოთინ. ერთი დამხება უნდა ამ ბიჭებს და მორჩა! ორი დღეც საქმარისა!

— ჩინი გაკლია, თორემ უკვე გენერალი ხარ, მარტაშვილი! — სიცლიო ვერ შეიკავა ბურღულმა, — მავას ჯობია, სამხადისს შეუდგე, ბოლო წუთებში არ გავახსენდეს, მრქება რადაც-რადაცებო.

— როდის მიედღართ?
— ამდღამ.
— ამდღამ? რას ამბობ!
— რა იყო, რო?
— აუკ! 8-ში...

— რა 8-ში? რამე ხდება?

— არა, არავერი, რაღაც გამახსენდა, — ხელი ჩაიქნია გიორგი, ახლა აზრი არ ჰქონდა იმაზე ლაპარაკს, რომ 8 ავცილტოს დაბადების დღეს ველარ გადაიხდიდა და ნანასაც ვერ დანიშნავდა.

ფოელთის ასე ემართება. საქმარისა, წინასწარ რამე დავგემოს, რომ მამინე ჩაუფლავდება ხილმე, ხან რა გამოსტება, ხან — რა. როგორც ჩანს, მართლა ვერ არის კარვად საქმე, ასე სასწრაფოდ, მოუშვადებლად თუ გადაწყვიტეს სამხედრო წაწილების გორში გადასრლია. ნანას ნახვა მაინც მოესწრო და დამწვიდობებოდა ნორმალურად. უსამიფონო გაუფრეოდა. მისდა გასაოცრად, თვალწინ ერთმანეთის მიყოლებით წარბოლუვა დედის, მამის, ძმის, შევარტების ცრემლიანი სახებები.

— შენი წაწილი სოფელ ტბითთან დაბანაკდება. ასე გადაწყვეტა შტაბმა. დანარჩენი მერე ენახით

— ასე სერიოზულადაა საქმე?

— ჰო, კაპიტანი, ასე სერიოზულადაა. გიორგი გახევებული გამოიფა ბურღლის კაბინეტიდან. სახე გაკეთებოდა, არა, ეს არ იყო მოსალოდნელი ომით გამორევეული შიში, არც სიკვდილის შიში იყო ეს... სხვა რამ იყო, სრულად სხვარამ, რასაც ახალგაზრდა კაპიტანი ვერ სახელს ვერ არქმევდა.

შუადღემ მიატანა. მუშაობით გადაღლილი დავითი საწოლზე მისევა და თვალები მიღულა... დამეჩათეცს და დილიდან მუშაობით გადაღლილს მალევე ჩაებინა. უცნაური ზმანება ნახა...

ვითომ 80-იანი წლები იდგა და მისი აწიობილი მოიეროზე ავღანეთში ბომბავდა ავღანელების სოფელს. დავითიც იქვე ტრიალებდა, ბომბების ცეცხლში. თით-

ქოს გრწინბოდა, თვითმფრინავს როგორ ხვებოდა მტრის ტყვეობა. მერე Cy-25 აეროდრომზე შევიდოიანდა დღემუქ... შემდეგ პილოტი დანახა, რომელიც დანიანებული წაწილების გარემონტებას ცდილობდა, უკერად შებინ წარწერებს დანახა და მის გადაშლის შეეცადა ვიწინებ-ენებთი. ამ დროს აეროდრომის დაბომბვა დაიწყეს ავღანელებმა და რუს პილოტი თვექმდომოლუჯალი გაიქცა. გადაწა სახლები წაშლას!

დავითმა ერთი ამოცანა ძილში და მხარი იცვალა. არ მოახსენა სისმრებმა, თითქოს ვიწინებ, მაინცდამაინც ის მოიეროზე ეხსმრებოდა, ის Cy-25... თვითმფრინავი ვითომ გამოეჩინილი იყო ავღანეთიდან, უშბეკეთში, ჩირჩიკის აეროდრომზე დაჯდა, რადგან მქიერ არადა განიცადა. მისი გარემონტების რუსმა სამხედრომ წარწერები დანახა. დავითი აბორდა ძილში, რადა ვველა ამ წარწერებს მისწერებია, რა უნდაო სხვას ვერავერს ხედვეწ?! ჯარისკაცი ცდილობდა, საზრახნისით გადაეუხებუა უცხო სახლები, მაგრამ მოლუდნელად საზრახნისი შეუხე ვადატყვდა წვეტიანი პირი ხელისგულში შეერგო. მიღვდა გაუსისხლიანდა ხელი. სამხედრომ ერთი შეკვანა და სამედიცინო წაწილისგნ გაიქცა.

ზმანებას ზმანება ცვლიდა... დავითის სიზმარმა ბოლოს ჩქინებოდა ანუი თეი... მისი „შეადობილი“ მოიეროზე ჩქინებო სოფელს ბომბავდა ვითომ, მერე ბუღინიუკის აეროდრომზე დაქევა, ვამერე ტყევა ჰქონდა მოხევედილი. მისი დთავლიერებისს ერთმა მამამაღლმა რუსმა სამხედრომც შეამჩნია წარწერები და ავერდა: — თქვეწ, ქართულები, ჩქინებს ქმარებოდა არა! — თან დავითის მისწერებოდა, თითქოს ცივდა, რომ სახლები თვითმფრინავზე მისი მისწერილი იყო... ოფიცრმა მათი წაწლა განიზრახა, მაგრამ ამ დროს სამეთაურო პუქტზე გამოუძახეს. ოპ, როგორ უნდოდა დავითის, მუქტი ეთხილამ ამ თვერდისთვის, მაგრამ ხლები ველარ დამიბრჩილა, უნდოდა გაკვიდებოდა სამხედროს, მაგრამ ნახიჯი ვერ გადავდა, ვყირილი უნდოდა, ხსა ვერ ამოიღო...

ამ წვალბაში იყო, რომ გამოიედება — ერთიანად ოფლში ცურავდა...

— ვერ არის კარგი ამბავი ჩვენს თვს, — ძლეუს გასაგონად ჩაილაპარაკა, ცხინვალისოციოთი გაიწინდა ოფლიანი თე-კისერი და შუბლმუქმუხნილმა სერცეს გახედა.

ირაკლი ალკლავშილი
სმება კპარაცხილი

(გაგრებლება შემდეგ ნომერში)

ქართული სამხედრო-ქრისტიანული იდეოლოგია

ირანი, ბიზანტია და ალან-ოსები

წინა ეპოქების მსგავსად III საუკუნიდან საქართველოს ისევ რომისა და ირანის სამხედრო და რელიგიურ დაპირისპირებათა ფონზე მოუწია ბრძოლამ და არსებობამ.

კიდევ ერთი საფრთხე ჩრდილოეთიდან გაჩნდა, სადაც აგრესიული მემოარი ტომები გააქტიურდნენ.

ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადებამ, საბოლოოდ განსაზღვრა საქართველოს ისტორიის სამხედრო იდეოლოგია. პირველ ხალხს ბრძოლა უწევდა პაზანტიელებთან, ირანელებთან, ალან-ოსებთან, როგორც სახელმწიფოებრიობის, ასევე რწმენისა და ღირსების შესანარჩუნებლად.

ამ დროისთვის საქართველოს ტერიტორიაზე ორი ქართული სახელმწიფო არსებობდა: დასავლეთით — კურისი (ლანკა), რომლის დედაქალაქი ციხეგოჯი იყო და აღმოსავლეთით — იმერია (ქართლი), დედაქალაქით მცხეთა. ორივე სახელმწიფოს ქართველი მეფეები მართავდნენ.

ლექსებით, რომის იმპერატორი კონსტანტინე ქრისტიანობის სასტიკად აღწინააღმდეგებდა და 312 წელს ტახტის მოცილებს მკისენციუსთან გადამწყვეტი ბრძოლის წინ გამოეცხადა ჯვარი, რომელმაც უწყა, თუ ქრისტიანობასა და ჯვარს აღარებდა, გამარჯვებდა.

კონსტანტინეს ბრძანებით ლეკონიზმა ფარეზზე ჯვარი გამოისახა და მას შემდეგ ქრისტეს ნიშანი ბრძოლაშიც იღუერ სიმბოლოდ იქცა. გამარჯვებულმა კონსტანტინემ 313 წელს მალანის ედიქტის წება დათმო. ქრისტიანებს საკუთარი რწმენა თავისუფლად ეკითარებინათ.

324 წელს ქრისტიანობა იმპერიის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადდა, ხოლო 325 წელს ნიკეაში ჩატარდა პირველი ქრისტიანული კრება, რომელსაც ათად იმპერატორი ხელმძღვანელობდა და ის „თეს ქრისტეს ამქვეყნიურ ჰოადგილად“ ცნეს. რომის უნარმაზარ იმპერიაში ერთდმერთიანობა და ქრისტიანული ეპოქა დაიწყო.

თითქმის ანალოგიურად განვითარდა მთელენები აღმოსავლეთშიც. III საუკუნეში ირანში ძალაუფლება სასანიდების ძლიერი დინასტიის ხელში გადავიდა და ქვეყანაში რეფორმები გატარდა. ყველა ირანული ტომი გაერთიანდა,

ჩამოკალიბდა მძლეური სახელმწიფო აპარატი და გაძლიერდა ირანის არმია.

ირანმა შეინარჩუნა ძველი პართიული სამხედრო სისტემა, რომელიც ყველა სამხედრო სიახლით გაამდიდრა და ერთ-ერთ ყველაზე მძლეურ სამხედრო სახელმწიფოდ იქცა. რომის მსგავსად სასანიდებაც მიხედნენ ერთიანი ძლიერი სახელმწიფო რელიგიის აუცილებლობაზე და იმპერია იდეოლოგიურად ცვეხლთაყვანილსმცემლობა-ზოროასტრიზმის (მაზდეანობა) ქვეშ გაერთიანეს.

მაჰმადიანობის შემოსვლამდე ეს რელიგია ირანის სიძლიერისა და სასანიდების აგრესიული იმპერიის საძირკველი გახდა.

გაძლიერებული სასანიდური ირანი რომის წინააღმდეგ შეტევებზე გადავიდა. იმი გარდაკავალი უიარატესობით მიმდინარეობდა, ხოლო ბრძოლების ასპარეზზე მცირე აზია, სომხეთი და საქართველო იქცა.

298 წელს ბრძოლები მცირე ხნით შეუერდა. ნისისისში ირანსა და რომს შორის ზვი დაიდო და კავკასიის ფლორის უფლება რომში მოიპოვა. ამიერიდან ქართლის მეფეს სამეფო ნიშნები რომის ხელისუფლებისაგან უნდა მიეღო, თუმცა ეს დამოკიდებულება ფორმალურ ხასიათს ატარებდა. ქართლის მეფეებს ევლადობდათ კავკასიის უფლებტებლებს გამაზრება და საკუთრების შემთხვევაში ჩრდილოკავკასიულ სამხედრო რაზმების რომაელთა დასახმარებლად გამოყვანა იყო.

ასეთი წრმტების მიუხედავად, რომს გერმანულ ტომებთან ბრძოლა სულ უფრო და უფრო უჭირდა. მისი ძალაუფლება აზიასა და კავკასიაში დღითი დღე სუსტდებოდა, რითაც ირანის შაჰმა შაბურ I-მა ისარგებლა და დადევნული ზვი დაარდობა.

338 წელს ირანის არმია სომხეთში შეიჭრა და კავკასიაში იერიშზე გადავიდა, რაც რომაელთა მცირე არმიადან და კავკასიიდან გამკვეთით დასრულდა.

363 წელს ახალი ზვი დაიდო და დამარცხებულმა რომმა კავკასია ირანს დათმო.

ქართველები წინა საუკუნეების მსგავსად ორმაგი, მოხერხებული პოლიტიკით სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნებას ახერხებდნენ, მაგრამ VI საუკუნიდან ომის ფორმად იარაღთან ერთად რელიგიაც იქცა და საბოლოო რელიგიური არჩევანის გაკეთების საჭიროება გაჩნდა.

ასეთი არჩევანი ქართლის მეფე მირიანმა უცნაურად და მისტიკურ სიტუაციაში გააკეთა.

წმინდა ნინოს საქართველოში მოსვლა და ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადება სახვედრად დევგენდარულ ცნობებშია გახვეული. რეალურად მხოლოდ იმის თქმა შეიძლება, რომ მეფე მირიანმა უარი თქვა წარ-

**წმინდა გიორგი —
ქართული ხალხისთვის
გამართავების სიმბოლოა**

მეომარმა პუნებმა ოსთა წინაპრები ადვილად დაამარცხეს. აღანთა ნაწილი შეტაკებებს შეეწირა, სხვებმა კაცკასისსაყენად გამოინაცვლეს და კაცკასისონის მთიანეთში დამკვიდრდნენ, ხოლო ზოგიც პუნებთან შეუკავშირდა.

პუნებთან კავშირმა ოსების ბეჭი რამ ასწავლა. შეითვისეს ამ მომთაბარე-მეომარი ტომების სამეფრო სტილი და შეიარაღება. ოსი მეომრების შეიარაღებაში დამკვიდრდა მუსუქი აბჯარი, ფოლადის მახვილები, რამდენიმე პრისისგან შემდგარი ელას-ტაკური და მძლერი მშვილდები და ბრძოლის ტაქტიკა.

მართობაზე და რომაული ორიენტაცია ქრისტიანობასთან ერთად აირჩა.

რომაულ-ბიზანტიური და განსაკუთრებით სასანიდური ირანის აგრესიის საფრთხის წინაშე მღვარ ქართველებს მალე ახალი უქედურებაც დაეძაბათ — კაცკასიაში მომთაბარე და ნახევრად ველური აღან-ოსების ტომები გამოიწინდნენ, რომელთაც მკვიდრი ერები დღეად დაახარალებს.

ოსების წინაპარი ტომები ირანულენოვან ოჯახს მიეკუთვნებიან და შუა აზიიდან ვეროპამდე, ძირითადად კი ვოლგა-დონის სტეპებსა და ტრამალბეში მომთაბარეობდნენ.

აღან-ოსებისათვის უცხო იყო მინომოქმედება და მკვიდრი ცხოვრება. მათ არანაირი თერარქია, რაიმე სახის ეკლტურა თუ რელიგია არ გააჩნდათ ერთადერთი, რაც აღან-ოსების „ქერხობოდა“, ქურდობა და ყაჩაღობა იყო, მაგრამ დარბი თანატომელებს მარცხა, რომელთაც ისედაც მოსახარი არაფერი გააჩნდათ, შემოსავალს არ იძლეოდა.

რამდენიმე მცირე ყაჩაღური ლაშქრობის შემდეგ აღანების მდა გაეზარდათ და უფრო მეტა სიმდიდრის მოხვეჭის სურვილი გაჩნდათ, მაგრამ სამისილო არც ორგანიზება შეეძლოთ და არც სათანადო სამხედრო ცოდნა ჰქონდათ.

აღანებისათვის მეტად მნიშვნელოვანი გამოდგა მათსავე ველურ და მომთაბარე, მაგრამ მებრძოლ პუნების ტომებთან დაპირისპირება.

იმდროინდელ სხვადასხვა ნახატსა თუ რელიეფზე ოსი მეომრები განსხვავებულად ხახის თუ ფორმის აბრიათი და საჭურველით არიან გამოსახული, რადგან თავად იარაღს არ აწარმოებდნენ და ნალაგვარს ატარებდნენ.

თანდათან ქურდაცაცა აღანები, მარბიელ მეომარ მოლაშქრეებად ჩამოყალიბდნენ. მსუბუქად შეიარაღებულ და დაქსაქსულ ოსურ ტომების სამხედრო ლაშქრობები და რგულარულ ვარებთან ბრძოლა უჭირდათ, ამიტომაც ოსის წინ ერთიანობიდან ან მათსავე მომთაბარე ტომებთან სამხედრო „ოკალიცობას“ ქმნიდნენ.

IV-V საუკუნეების ისტორიულ ცნობებსა და დოკუმენტებში აღან-ოსები, პუნებსა და გოთებთან ერთად მხარცეულებად და გამოუსწორებელ ვაზსკებად არიან მოხსენიებული.

„ქართული ქრისტიანობა თავისი არსით სამეფრო ქრისტიანობაა. ეს არის მოეშითა, მებრძოლთა ქრისტიანობა. შეიძლება ითქვას, რომ საქართველო იყო ერთი მთლიანი სულთერი ორენად წმინდა გიორგისა.“
შვიად გამსახურდია

აღანები პუნებთან ერთად მალე სამხრეთკავკასიაშიც გამოიწინდნენ და სალამპრო მარშრუტად, როგორც ჩანს, თანამედროვე აზერბაიჯანისა და დაღესტანის ტერიტორიებს იყენებდნენ. დარეგულირდნენ არაერთი ლაშქრობა მოაწვეეს სიმხრეთე, ირანსა და მცირე აზიაზე. იმედურულად, აღანები არა-

ერთ ისტორიულ ცნობაში სხვადასხვა სამეფოს კარის დაქირავებულ მეომრებად არიან მოხსენიებული.

დაქირავებული მეომრობა აფხაგობასთან ერთად ოსების უმთავრეს პრიფუხსა და ოქცა და ოსურ ტომებს ხშირად სხვადასხვა სახელმწიფოს კარზე სამსახურისას ერთმანეთში ბრძოლაც კი უწყველდათ. მთავარი იყო, ვინ მეტს გადაიხდიდა.

VI საუკუნის დოკუმენტში ერთერთი ვერობელი მონარქის დიამბეგი წებს, რომ მათი ბანაკი ბრძოლის წინააღმდეგ აღანებმა მიატოვეს და მიწინააღმდეგობა მხარეს გადვიდნენ იმის გამო, რომ ბიზანტიის იმპერატორმა უფრო მეტს გადაუხადა.

აღანებში თავიდან არ არსებობდა რაიმე სახის იერარქია და სამეფოური რგოლი, მათში დავასება არ ჰქონდა მოხუცის, რადგან სიბერე დიდ სარეხევილად ითვლებოდა. ძველი აღანების აზრობა, სიბერემდე მხოლოდ ღაწარი და ბრძოლისუნარი თუ მიადწევდა.

მარბიელი ლაშქრის მეთაურად მცირე ხნით, როგორც წესი, ვეულაზე გამოცდილი და მამაცი მეომარი ინიშნებოდა, რომელმაც შემდგომში ტომის ბეღლად და სამხედრო არისტოკრატად გადაიქცეოდა.

ქართლის ძლიერ სამეფოს დარბაღის ხოხბა სამეფოდ დაეცოდა ქორი და ოსები შემოღწევის ვერ ახერხებდნენ.

მას შემდეგ, რაც ქართული სამეფოები დასუსტდნენ, ხოლო ირანი და რომი ერთმანეთთან ომში იყვნენ ჩაფლულნი, ოსთა მარბიელმა ლაშქრობებმა ქართლში სისტემატური ზახათი მიიღეს.

ამ დროს რომის დასუსტებასთან ერთად კავკასიაში ირანის გავლენა დღით დღე მატულობდა და ქართლს პრაქტიკულად ირანელი მოხელეები, პიტაქსები და მარზანები მართავდნენ. ირანს დაპრობილი ქვეყნების მხოლოდ მორჩილება ადარ აკმაყოფილებდა და სასანიდების კარზე გადაწყდა ფორმალური დამოკიდებლობის მოსპობით სამხრეთკავკასიის ქვეყნები ირანულ პროვინციებად გადაქციათო, მოუქმინათ კავკასიის ხალხს ეკლტურულ-ეთნიკური ასიმილაცია.

სასანიდ მმართველები თავიანთ გეგმას თანამიმდევრობით ახორციელებდნენ. აღწერეს მოსახლეობა და დააწესეს მძიმე გადასახადების სისტემა. ქართული ვეულა სტრატეგიულ სიმაგრეთა ირანული გარნიზონები ჩადგა.

ქვეყანას პრაქტიკულად სპარსი მოხელეები მართავდნენ.

უძიმესი მძინე სამხედრო ბეგა-რა იყო. ქართველებს ირანის არმი-აში სამსახური უხდებოდათ და უცხო ქვეყნის ძლიერებისათვის აზიის სხვადასხვა კუთხეში ბრძოლა უწყე-დათ.

ძველი სპარსული ერთ დროს გასაღებულყოფილი ელკუმენტები მოგვითხრობენ, რომ ომებში კავკა-სილია გამოყენებდა ირანის გეგმის ნაწილი იყო და მას რამდენიმე მი-ზანი ჰქონდა:

- ომებში დანაკარგის შესუსტებად უპირავი ჯარისკაცი იყო საჭირო;
- დაპყრობილი ქვეყნებიდან ბრძო-ლისუნარიანი ადამიანების გაყვანით ქვეყანა სუსტდებოდა და მეომრების გა-რეშე რეზიდა;
- შესაბამისად, ირანის წინააღმდეგ აჯანყების მოწყობის საერთოე კლებუ-ლობდა;
- სამშობლოდან და ტრადიციები-დან ხანგრძლივი დროით მოწყვეტილ ადამიანებში ქრისტიანობიდან სხვა სარწმუნოებაზე გადაყენა ბევრად ად-ვილი იყო.

428 წელს ირანმა სომხეთის სამეფო გაუქმა. 463 წელს მეფობა ალბანეთ-შიც გაუქმდა და სასანიდების სამეფო კარზე ქართლის სამეფოს გაუქმების საკითხი განიხილებოდა.

უძიმეს მძიმეებში ქრისტიანობამ ერის გადარჩენა იტვირთა და საბრძო-ლო სულიანსკეუება და სამხედრო-ქრის-ტიანული აზროვნება შექმნა.

თუ აქამდე ომების მთავარი მიზეზი ნადლეო და სიმდიდრე ან ახალი მიწე-ბის დაპყრობა-დაპოვნეობა იყო, IV საუკუნის შემდეგ ამას იდეა და რწმე-ნაც დაემატა.

ჩამოყალიბდა ახალი სამხედრო მსოფლმხედველობა და მეომრის ახალი ტაბი — ქრისტეს სჯულის დამცველი მეტროპოლიტი, რომლის სულიერი მისი-აც რწმენისათვის ბრძოლა და სიკვდი-ლი იყო. რწმენა მოითხოვდა ბრძოლას, ქრისტიანობისათვის ბრძოლაში სი-კვდილი კი სამოთხისა და მარადიული სიცოცხლის გარანტია იყო, ამიტომ როგორც არასდროს მანამდე, ისე და-თორეუნა სიკვდილის შიში. სწორედ ღრმა რწმენა გახდა ქართველების თა-განწირვის უმოთხრევი სტიმული.

ცალკე საუბრის თემაა საქართვე-ლოში წმინდა გიორგის კულტის უდი-დესი პატრონისეცება. წმინდა გიორგი მსოფლიო ქრისტიანობისათვის წამე-ხული რაინდია. თუცეკა მას არც ერთ

„ალნები ცხოვრობენ ველური წესით, არა აქვთ მათ ქოხები, არავენ მათგან არ ხნაეს და არ თესავს, ცხოვრობენ კაბიტე-სა(ურამები) და კარებში, რომლებიც ვადა-ზურეულია ხის ქერქის მოღუნული ნაჭურები, ისინი თავიანთ კაბიტებს, ბალახიან საძოვ-რობზე აჩერებენ და იკვებებიან, როგორც მჭეცები, როდესაც საძოვარი გამოილევა, აგრძელებენ გზას და საითაც არ უნდა წა-ვიდნენ იქაა მათი სამშობლო...“

ამაიანე მარცვლინი-ლათინური ტექსტი, მეოთხე საუკუნე

ქვეყანაში არ გაანდა ისეთი დიდი რო-ლი, რწმენა და სიყვარული, როგორც საქართველოში.

ქართველი ხალხისათვის წმინდა გიორგი მეომარი ღვთაება, ქრისტიანო-ბისათვის წამებული რაინდი, ბოროტე-ბასთან მეტრძილი გმირი იყო.

საქართველოს გეოგრაფიულ მდებარეობას სტრატეგიულიან ერთად იდეოლოგიურიც ჰქონდა. ქვეყანა როგორც დაქინებულიც უნდა ყოფილიყო, ის აღმოსავლეთში ვოლგის ქრისტიანობის ბურჯად და კვლავ იდეა. შიულ საქრისტიანოს ჯერ წარმართობისაგან, შემდგომ კი მამადანიაობისაგან იცავდა. არც ერთ დიდ ერსა და სახელმწიფოს არ გაუღია ქრისტიანობისათვის იმდენი მსხვერპლი, რამდენიც პატარა საქარ-თველომ, ქართველმა ხალხმა გაიღო.

სპარსული კავალერისტები

როგორც სამხედრო თეორეტიკო-სები აღნიშნავენ, არ შეიძლება რამე დაწერო ქრისტიანობის ისტორიაზე თუ არ იცნებ საქართველოს სამხე-დრო ისტორიას.

ამგვარად, IV საუკუნეში უძი-მეს ისტორიულ ეპოქაში საბოლო-ოდ ჩამოყალიბდა ქართველი ხალ-ხის ეროვნული ფსიქოლოგია და ბრძოლის მძინეები. ჩვენს წინაპრ-ები საყვარელ სამშობლოს აღიქვამ-დნენ როგორც მსწერ სამოთხეს — ღვთისმშობლის წლხვედრი და უფ-ლის კვართის ქვეყნად, ხილო სა-კუთარ თვის ქრისტიანობისათვის წამე-ბულ რაინდებად.

ქართულ სამხედრო ხელოვნებაში და ბრძოლის არსში დაიწყო ახალი იდეა ბრძოლა სამშობლოსთვის, ღირსებისა და ბრძოლა ქრისტიანობისთვის!

P. S. თუცეკა მხოლოდ ღვთის იმედად ყოფნა ნამდვილად არ შეიძლება, მაშინ როცა ქვეყნისა და ერის ყოფნა-არყოფ-ნის საკითხი წყდება. ასეთ დროს საჭი-როა ღირსეული ღლდენი. გამოინდა კი-დეც ვახტანგ გორგასლის სახით.

ჩვენს მომდევნო სტატეებში სწორედ დიდი ვახტანგ გორგასლის სამხედრო სტრატეგიას და მის ბრძოლებს განე-ხილავთ ირანთან, ბიზანტეასა და აღან-ისეთთან.

გიორგი ბერიძე

საჭკოთა უზებარსაზუორხნის პეორედ დაბადება აპერიკაუში

ნახეზარსაუკუნოვანი PFG-7 აპერიკაულაბა თითქმის XXI საუკუნის იარაღად აქციეს

1961 წელს, ზუსტად 50 წლის წინ, საბჭოთა არმიის შეარაღებაში გამოჩნდა რეაქტიული ტანკსაწინააღმდეგო ყუმბარსატყორცი PFG-7. მას შემდეგ იგი ისეთვე პოპულარული გახდა (განსაკუთრებით მსოფლიოს მესამე ქვეყნებში), როგორც „კალაშნიკოვის“ ავტომატი.

ბევრმა შეიძლება არც იცის, რომ სწორედ PFG-7 იქცა პირველ ქართულ სერიულ იარაღად, რომელიც 1993 წლიდან თბილისის საუბაიციო ქარხანამ თითქმის ათასი ცალი გამოუშვა.

საბჭოთა PFG-7-ის პოპულარობა მისმა ძალიან მარტივმა კონსტრუქციამაც განაპირობა, როდესაც ნაკლებად მომზადებული ჯარისკაცის ხელშიც იგი მრისხანე იარაღი იყო არა მარტო ჯაჟმანტყენიკის, არამედ ქვეითებისა და თქვენ წარმოდგინეთ, შეუღლმფრენების წინააღმდეგაც კი.

ამ სტატიის ავტორს თვის თვალთაქვს ნანახი გროზნოში შუა ქუჩიდან ჩენებე პაერში როგორ ისროდენ PFG-7-ით ტანკსაწინააღმდეგო რეაქტიულ ჭურეებს, რომლებსაც ცაში უკ-

ვე თეილეიკეიდატორი აფეთქებდა. PFG-7-ს არცთუ ისე ბევრი მიღეიკეცია პქონია საბჭოთა პერიოლში. ერთ-ერთი მიტეგანი PFG-7D გახლდათ, რომელიც შუაზე იხსნებოდა და ასეთი კომპაქტური სახით უფრო ადვილი იყო მისი გამოყენება საპაერო-სადესანტო ჯარებისთვის. მოგეიანებით გამოჩნდა PFG-7-ის ახალი ვარიანტი,

ნახეზ დოსიე: PFG-7-ის კეილიბრი 40 მმ-ია, შეუღლია ზეკეილიბრის (70-დან 105-მმ-მდე) რეაქტიული ჭურეების გასროლა. ოპტიკური საზინით ყუმბარსატყორცი 6,3 კგ-ს იწონის, მისი სიგრეე 650 მმ-ს შეადგენს

რომელსაც ლულის ქვემოთ დასაცემი ფეხები ჰქონდა, რაც აადვილებდა ყუმბარსატყორცნის გამოყენებას, განსაკუთრებით ორთაუიანი (ტანდემურად განთავსებული ორი კუმულაციური ჭობინით) მძიმე რეაქტიული ჭურჭების გასროლისას.

ჩვენი დონი: ამერიკელების მოდერნიზებული Airtronic RPG-7-ი 7 კგ-ს იწონის და მისი სიგრძე 908 მმ-მდეა გზრდილი

2009 წელს ამერიკულმა კომპანია Airtronic USA-მ წარმოადგინა საბჭოთა PFG-7-ის მოდერნიზებული ვარიანტი, რომელიც ნამდვილად გამოიწვევა თავისი დაზვეწილი დიზაინით.

ჩვენი დონი: კომპოზიციური მასალებისგან დამზადებული Airtronic Mk 777-ის სიგრძე 915 მმ-ს შეადგენს და ის მხოლოდ 3,5 კგ-ს იწონის

PFG-7, ისევე როგორც ბევრი საბჭოთა წარმოების იარაღი, მოიკოჭლებდა ეროვნოშიკაში, რაც ადვილად ასახნული იყო — საბჭოთა არმიის სარდლობას პირველ რიგში იარაღის მაღალი ტექტიკური-ტექნიკური მახასიათებლები აინტერესებდა, ხოლო საბჭოთა ჯარისკაცების სიუხვეს არ უწიდა. PFG-7-ის დიზაინიც უხეშად გამოიჩინებოდა შთაბეჭდილებას ტროუბს და ბევრს ხშირად ეშლებოდა, სახსლტვი მარჯვენა თუ მარცხნა ხელის თითით უნდა დაეპოკრკას. წესით, თუკი მსროლელი ცაყია არ არის, მაშინ ის არჯვენა ხელს პისტოლეტის ტარს ეშლებს, ხოლო მარცხნით უკანა ხელ-ლოხსკიდე უკეყია, რომელიც პისტოლეტის ტარის უკან არის დამონტაჟეული.

რითადად, უფრო დიზაინის გაუმჯობესებას ემსახურება, მაშინ როდესაც ყუმბარსატყორცნის კორპუსზე დაეყნებულ Picatinny rail-ის სამაგრებს დედი პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს.

ამ სამაგრებზე შესამლებელია თითქმის ნებისმიერი თანამედროვე საიარაღო აქსესუარის დამონტაჟება, მათ შორის — ლაზერული მიზანმინიშნელების, ოპტიკური სამიზნეებისა და დამის ხედვის მოწყობილობის, რომელთა გამოყენება ზრდის რეაქტიული ყუმბარის მიზანში მოხვედრის სიზუსტეს.

ამერიკული კონსტრუქტორები არ დასჯერდნენ მიღწეულს და ერთი წლის შემდეგ იარაღის მოსოვლო ბაზარზე საბჭოთა PFG-7-ის კარდინალურად შეცვლილი მოდიფიკაცია —

Airtronic Mk777 წარმოადგინეს. ამ ახალი ყუმბარსატყორცნის მთავარი განსხვავება ის არის, რომ PFG-7-ის ფოლადის ლულისგან განსხვავებით გამოქლე კომპოზიციური მასალებისგან დამზადებული ლულა აქვს, რამაც მისი მასა ორჯერ შეამცირა.

ერთი ჯ არის, რამდენად გამძლე გამოდგება ამ ყუმბარსატყორცნის ლულა ხშირ ექსლუატაციაში, რადგან ნახეერსაუკუნოზანი საბჭოთა PFG-7-ის უპირატეოსობა სწორედ მის გამძლეობაში იყო.

ირაკლი ალდაშვილი

ამერიკულმა კონსტრუქტორებმა კი მსროლელისთვის უფრო მეტი კომფორტის შექმნა განიზრახეს და ყუმბარსატყორცნს დამატებით M4 ავტომატური კარაბინის ტელეეკოპური კონდახი დაუყენეს.

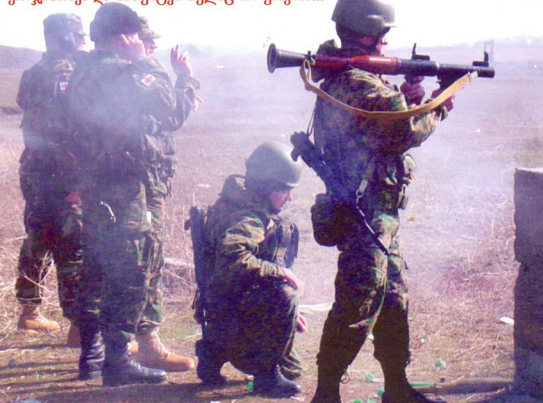
სიმათლე ითქვას, რეაქტიული ყუმბარსატყორცნის ერთ-ერთი მთავარი ტექნიკური თავისებურება სწორედ ის არის, რომ ყუმბარის გასროლისას უუცემის ძალას თითქმის ვერ გრძობს, რადგან ხდება საწინააღმდეგოდ მიმართული რეაქტიული მომენტების გაბათლება.

ამიტომაც ვერ გეტყვიო, რამდენად საჭიროა ლულის ქვეშ განთავსებული კონდახი, მაგრამ ერთი რამ ნათელია — ასე „გაამერიკელებული“ PFG-7 უფრო მიმზიდველად გამოიყურება.

ალბათ, ამაყე მიზანს ემსახურება საბჭოთა PFG-7-ის უხეში ფოლადის პისტოლეტის ტარის შეცვლა M4-ის უფრო დაზვეწილი პისტოლეტის ტარით ასევე შეცვლილია უკანა ხელის მოხაკიდეც.

ზემოთ ნახსენები ცვლილებები, მი-

ქართველი სამხედროები ისე ძველი PFG-7-ებით ავრჯიშობენ და სიზუსტეს სულაც არ უწიოან...

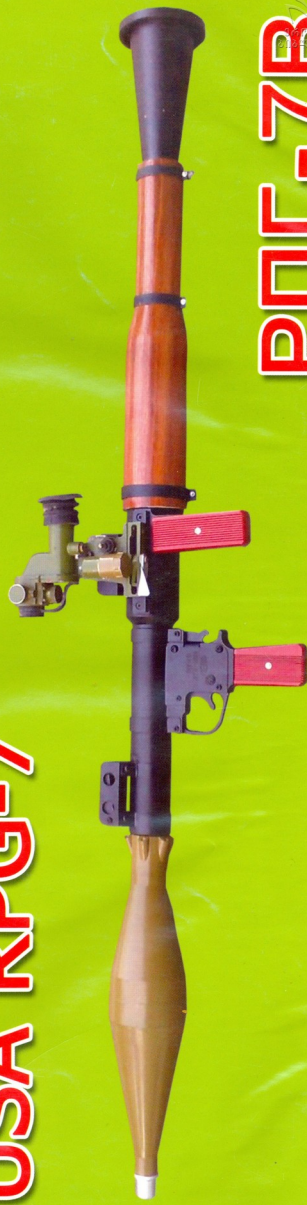

საარტილერიო

**Airtronic
USA RPG-7**

b 143/18

PNR-7B

